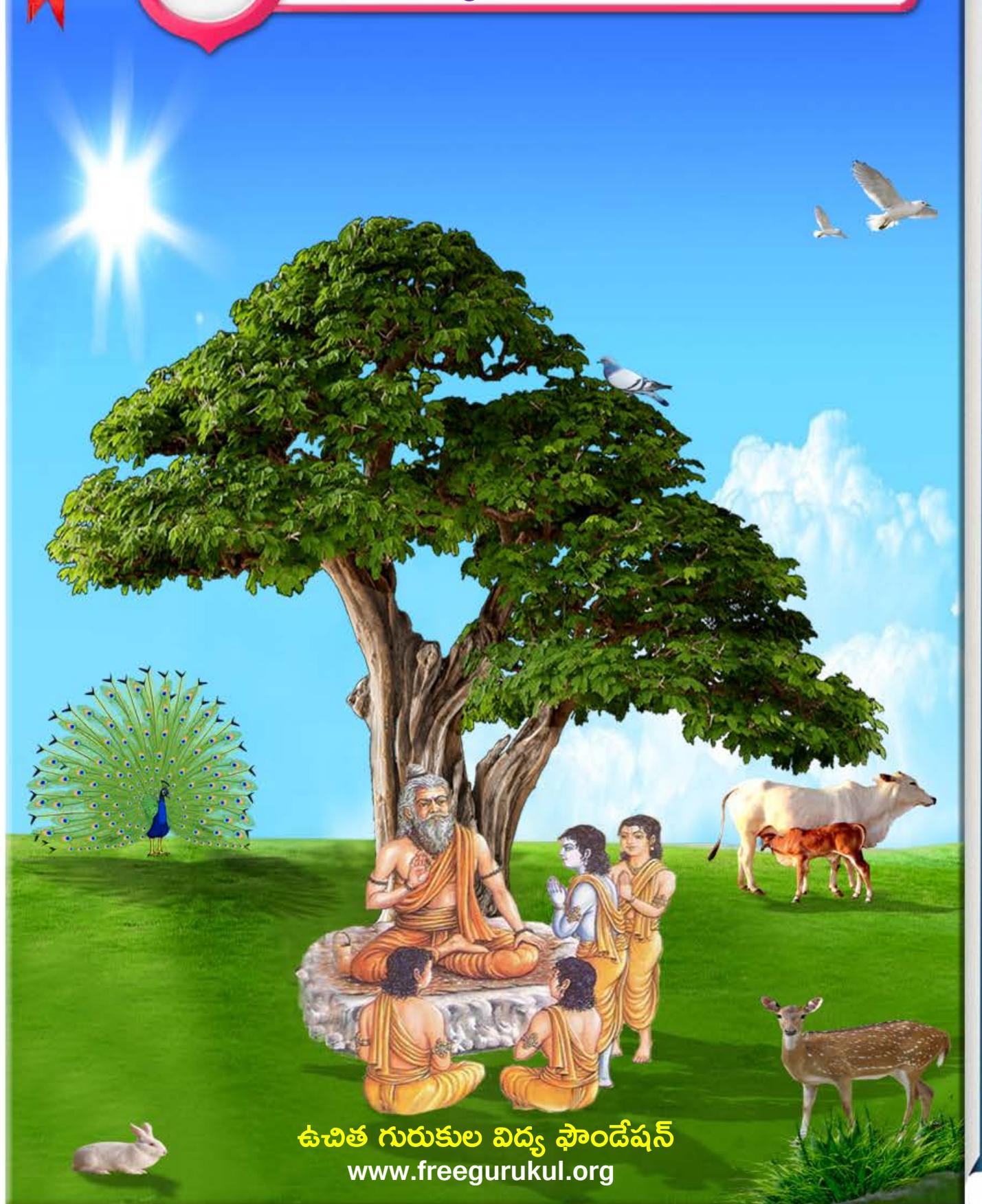

దేవదేవతలు

పద్మావతి వైభవం

ఉచిత గురుకుల విద్య పొందేష్టన్
www.freegurukul.org

సదాశివ సమారంభం

గురు దిక్షితాముహ్రి

గురు వెన్కటేశ్వర ముహ్రి

గురు శుక ముహ్రి

గురు నారద ముహ్రి

గురు వాస్తవికీ ముహ్రి

గురు కృప

శంకరాచార్య మధ్యమం

గురు దివిదాస్

గురు కశ్చీర్ దాస్

గురు శైలశ్వర మహా ప్రథము

గురు నాన్క్

గురు రామవెంకట స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మండ్ర స్వామి

యోగి మేమన

అస్క్రూదాచార్య పర్యంతాం

గురు రమణ ముహ్రి

గురు యోగానంద

గురు శక్తివేదాంత ప్రథమాద

గురు మాయాశ స్వామి

గురు విద్యాపురాణాసంగిరి

గురు రంగ్రెశ్మీల పరమాచార్య

పందే గురుపరంపరాం..

“ఉచిత గురుకుల విద్య పొందేషన్” ద్వారా విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందించే సేవా కార్యక్రమంలో బాగంగా ఈ పుస్తకాన్ని భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ (డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా) నుంచి సేకలించి అందిస్తున్నాము. ఇందుకు మేము వారికి కృతజ్ఞత తెలియజేసుకుంటున్నాము.

సాయి రామ్ వారి సేవల విస్తరణలో బాగంగా ఈ పొందేషన్ స్థాపించబడినది. ఈ స్వచ్ఛంద సంస్కరణ ద్వారానే అన్ని సేవలు అందించబడును. ఇటువంటి పుస్తకాలు మీరు ప్రాసినట్టయితే లేక సేకరిస్తే మాకు తెలియజేయండి. మేము ప్రతి విద్యార్థికి ఉచితంగా అందేలా చేస్తాము, తద్వారా ఉన్నత విలువలు, నైపుణ్యాలు కలిగిన విద్యార్థులను మన దేశానికి అందించవచ్చు. మాతో కలిసి నవ భారత నిర్మాణ కార్యక్రమంలో పనిజేయటకు, భాగస్వామ్యం ఆగుటకు ఆసక్తి ఉంటే సంప్రభించగలరు.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, బిగుమతి(డోస్టోప్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in>
- 2) ఉచిత గురుకుల విద్య పొందేషన్ వెబ్ సైట్ : www.freegurukul.org
- 3) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్ : <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) మొబైల్ అప్: Free Gurukul

గమనిక: భక్తిజ్ఞానం, ధర్మ ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు డిజిటల్ లైబ్రరీ సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఇది లాభార్జన దృష్టిలోని ఉచిత సేవ. ఈ సేవలో అంతర్జాలంలోని(ఇంటర్నెట్) లైసెన్సు / కాపీరైట్ అభ్యంతరాలు లేనివి అనుకోన్న పుస్తకాలను గ్రహించటం జరిగినది. అనుకోకుండా ఏవైనా అభ్యంతరకరమైనవి ఉన్నచో మాకు తెలుప మనవి, వాటిని తొలగించగలము అని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Website: www.freegurukul.org

Mobile App: Free Gurukul

email: support@freegurukul.org

Facebook: www.facebook.com/freegurukul Help Line / WhatsApp: 904 202 0123

“మన లక్ష్యం: విలువలు, నైపుణ్యాలతో కూడిన విద్య అనేబి ఉచితంగా + సులభంగా + ఆకర్షణీయంగా + నాణ్యతతో కూడి అందలికి అందించబడాలి “

ఉచిత గురుకుల విద్య పొందేషన్ – Free Gurukul Education Foundation

సర్వం పరమాత్మ పొద సమర్పణమన్న

ಭಾರತ ಪ್ರಭುತ್ವಪು ವೆಬ್ ಸೈಟ್ - ಡಿಜಿಟಲ್ ಲೈಬ್ರರಿ ಅಫ್ ಇಂಡಿಯಾ

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books

Title: Ramayanam

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language: Telugu

Scanning Centre: Any Centre

Clear Search

Presentations and Report

Statistics Report

Status Report

Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLIMIRROR at IICAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit IIT Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation Anna University <small>NEW!</small>

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వవేకానంద

“దొనాలలోతెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శేషమైంది! దాని తరువాతిది లోకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అనుదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ పూడ్చలలో నిలిచి బోకూడదు. లోకమంతటినీ అవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. స్వాందవ వేదాంతం ఎన్నదూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారు, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్లిన సన్మాసిని నేనే అని చెప్పేవారు, తమ జ్ఞానిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచేతుతూ వచ్చింది.

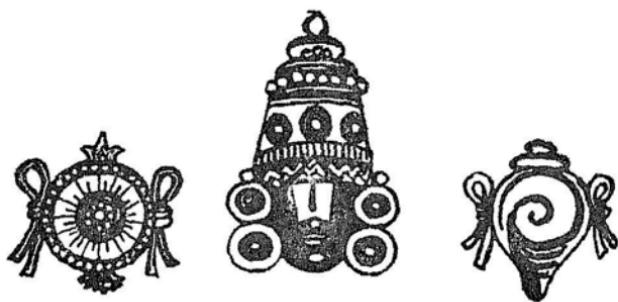
రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొఱధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జిచిపించి, లోకిక జ్ఞానాన్ని సంఘనిర్మాజ విజ్ఞానాన్ని విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజుా పుష్టుల రాసుల్ని వికసించజేసే మంచులాగా నిశ్చటంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాచంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవసరంచించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమాత్మిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికి భారతదేశంలో కొన్ని సంస్కలను నెలకొల్చాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్టులు, జవసంపన్నులు, బుఱువర్తనలు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా వరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చారక్తి తక్కిన శక్తులన్నీటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్కార భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లోంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్టం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోనీ మహాస్వత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికి తంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తాంది. ఆనేక శతాబ్దీలూగా ప్రజలకు క్షద్రసిద్ధాంతాలు నేర్చడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దీల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయట్టాంతులై, పతుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్నానరూపులమనే మాటను వినదానికినా వారెన్నదూ నోచుకోలేదు. “సీచాతిసిచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ వఖిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పింది. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. *

శ్రీ పద్మావతీ వైభవమ్

శ్రీ వెలమక్కన్న శ్రీ రామమూర్తి

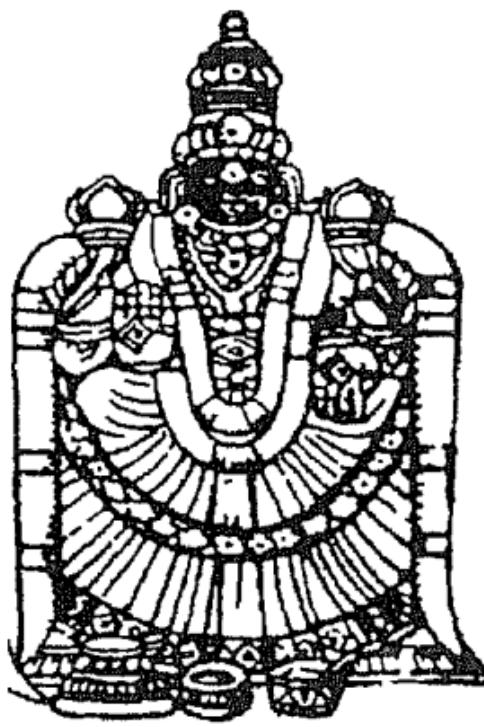
శ్రీ పద్మావతీ వైభవవ్యో

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల
హిందూ ధార్మిక గ్రంథాల ప్రచురణ ప్రోత్సాహపుధకంలో
టి.టి.డి. వారు ఆందించిన ఆర్థిక సహాయంతో
“శ్రీ పద్మావతీ వైభవవ్యో” ప్రచురింపబడింది.

“క్షేత్ర సాహిత్య నవ వైతాళిక” - “క్షేత్ర చరిత్రేధ్వారక”

శ్రీ వెలఁషుకన్నీ శ్రీరామమూర్తి

వెదురుపంక శ్రీ విజయదుర్గ పీరం ఆస్థానకవి
క్షేత్ర సాహితీ.
రామచంద్రపురము.

శ్రీ పద్మావతీ వైభవమ్

శ్రీ పద్మావతీ దేవి పాదపద్మలకు
అంకితం

వెలమకస్సు శ్రీరామమూర్తి

శ్రీ శకపురం

“నమః శ్రీయైలోకధాత్రి బ్రహ్మామాత్రే నమోనమః
నమస్తే పద్మనేత్రాయై పద్మ మయై నమోనమః
; ప్రసన్న ముఖ పద్మాయై పద్మకాంతై నమోనమః
నమో బిల్మవనస్థాయై విష్ణు పత్నై నమోనమః
విచిత్ర త్వోమధారిత్వై పుధు శ్రోత్వై నమోనమః
పక్ష్య బిల్మ ఘలా పీనతుంగస్తుణై నమోనమః
సురక్త పద్మపత్రాభకర పాదతలే నమోనమః
సురత్యాంగద కేయూర కాంచినూపుర శోభితే
యక్కరక్రమ సంలిష్ట సర్వాంగే కటకోజ్యలే
మాంగళ్యాభరణాభైత్రి ముక్తాహరై విభూషితే
తాటంకైరవతంసైత్ర శోభమానముభాంబుజే
పద్మఫూస్తే నమస్తుభ్యం ప్రసీద హారివలభే
ముగ్యజః సామరూప్యాయై విద్యాయైతే నమోనమః
ప్రసీదాస్తున్ కృపాద్మస్మిపొత్రాలోకయాచిజే
యే దృష్టాస్తే త్వోయా బ్రహ్మరుదేంద్రత్వం సమాప్యుయుః”

-----వరాహపురాణం

శ్రీ లక్ష్మీస్తుతి ఇది. శ్రీ వరాహపురాణంతర్తత శ్రీ లక్ష్మీస్తుతిలో శ్రీ మహాలక్ష్మీ దేవి సుందర స్వరూపం, సుప్రసన్న స్వరూపం ఆమిషురింపబడింది. శ్రీ లక్ష్మీ స్వరూపానికి ప్రతిరూపం శ్రీపద్మాదేవి దివ్య స్వరూపం. శ్రీ పద్మావతీదేవి శ్రీ అలమేలు మంగాదేవిగా భక్తుల చేత వినుతింప బడుతోంది. పద్మావతీదేవి కొలువున్న నెలవు తిరుచానూరుగా అలమేలుమంగాపురంగా పిలువబడుతోంది. సేవింపబడుతోంది. శ్రీనివాసమంగాపురం తిరుపతి త్వైత్ర సమీపంలోని శ్రీకల్యాణ వేంకటేశ్వర త్వైత్రం. నారాయణవరం పద్మావతీ పరిణాయోద్యునవనం. అదీ కల్యాణ వేంకటేశ్వర త్వైత్రమే! అప్పలయ్య గుంట (తిరుచానూరు) శ్రీ ప్రసన్న వేంకటేశ్వర త్వైత్రమాగణనీయమైనదే! తొండవాడ శ్రీ తిమ్మప్ప స్వామి త్వైత్రమా పరిగణనీయమైనదే! తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వర త్వైత్రం కొండతలో నెలకొన్న కొండల కోనేటి రాయని త్వైత్రం. అది కొండలంత వరాలు భక్తులకు ప్రసాదించే సుప్రసిద్ధ గిరి త్వైత్రం.

శ్రీపద్మావతి వైభవమ్

అడవులు, పులులు, మలేరియా వంటి అంటు రోగాలు ఉన్న తిరుమల కొండకు పూర్వం భక్తులు యాత్ర కావించడానికి సాహసించే వారుకాదు. అందుచేత తిరుపతి క్షేత్రం సమీపంలో మైదాన ప్రాంతంలో శ్రీనివాస మంగాపురంలో, నారాయణవరంలో, అష్టలయ్య గుంటులో (తిరుచానూరు), తొండవాడలో నాలుగు శ్రీ వేంకటేశ్వర ఆలయాలు వెలసి, భక్తుల ప్రవేశానికి సులభ సాధ్యాలుగా నిలచాయి. నేడు ఆ నాలుగు శ్రీ వేంకటేశ్వర క్షేత్రాలలో తిరుచానూరు శ్రీ పద్మావతి దేవి ఆవిర్భవించిన దివ్య క్షేత్రంగాన్ని శ్రీ మహాలక్ష్మీ దేవి అవతరించిన లక్ష్మీస్తానంగా, లక్ష్మీ కేంద్రంగా, ప్రసిద్ధమైంది. సుప్రసిద్ధమైంది. శ్రీ మహాలక్ష్మీ ఆవిర్భావ కేంద్రంగా విభ్రాత మైంది. ప్రభ్యాతిసించుకుంది. దేవి భక్తులకు అలమేలుమంగాపురం ఒక అపూర్వమైన వరం. తిరుచానూరు తిరుపతి శ్రీ వేంకటేశ్వర స్తామి భక్తులకు శ్రీవారి దేవేరి దర్శనంతో దివ్యానుభూతులు కల్పించే, కలిగించే అపూర్వమైన దేవీ క్షేత్రం. పద్మావతి దేవి అవతరించిన దివ్య క్షేత్రం.

తిరుచానూరు లేక అలమేలు మంగాపురం తిరుపతికి సుమారు మూడు మైండ్ దూరంలో ఉంది. తిరుచానూరునకు తూర్పున వెలసిన వరదరాజ స్తామి మూలంగా ఈ గ్రామం వరదరాజ పురంగా పదహారవ శతాబ్దంలో వ్యవహార ప్రాచుర్యం సంతరించుకొంది. వాదిరాజ పురంగా కూడా వ్యవహారింపబడింది. పురాణాలంలో మేరు పర్వత శిఖరం పైన బ్రహ్మాదేవుని అధ్యక్షతను దేవతాపరిషత్తు సమాచశమైంది. ఆ సమావేశం వేంకటాద్రి వైభవాన్ని సమీక్షించింది. ఆపరిషత్తులో పాల్గొన్న శ్రీ శుక యోగీంద్రుడు ప్రత్యక్షంగా శ్రీ వేంకటాద్రి వైభవాన్ని తిలకించాలని ఆశించి తిరుమలకు సమీపించాడు. ఆ సమయంలో శ్రీనివాసుడు తిరుచానూరులోని పద్మసరోవర ప్రాంతంలో తపమాచరింపమని శ్రీ శుకని ఆదేశించాడు. పద్మ సరోవర తీరంలో శ్రీ శుకచు తపమాచరించాడు. శ్రీ శుకచు లక్ష్మీ కటాక్షునికి, లక్ష్మీపుత్రి కటాక్షునికి పాత్రుడయ్యాడు పద్మావతి శ్రీనివాసుల పరిణయ శభలేఖను శ్రీనివాసునకు సమర్పించఁచ ధన్యాదు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు. పద్మావతి శ్రీనివాసుల కళ్యాణకారకుడై శ్రీశుకుచు. లోక కల్యాణ కారణయ్యాడు. తాను తపస్స కావించిన తాపులో నూట ఎనిమిదీ ఇంద్రును శ్రీశుకుడు నిర్మింపజేశాడు. వేదవేదాంగ విధులైన పండిత వర్షులకు ఆ ఉత్తమ గ్రుహేలను దానం కావించాడు. ఆ నూట ఎనిమిది ఇశ్శ ఆగ్రహారమే శ్రీశుక నిర్మిత అగ్రహారమే శ్రీశుకపురంగా చరిత్రలో నిలచిపోయింది. శ్రీ శృష్ట బలరాములను ప్రతిష్ఠించె

పద్మ సరోవర ప్రాంతంలో తపస్సు కావించిన శ్రీ శుక్రయోగీంద్రుని తణెభూషి శ్రీ చుక్కపురంగా పొరాణిక ప్రాముఖ్యం ఓందింది. నేడు అది తిరుచుగ్గున్ని నూరు (తిరుచానూరు) గా పిలువబడుతోంది. తిరుచుగ్గున్ని ఉరుగా కూడా వ్యుతహారంలో ఉంది. పూర్వంమసులపూడి, మయింటపూడి, యోగులమలవరం, యోగిమలవరంగా కూడా ప్రసిద్ధవైంది. పశు సంపద కలిగిన ప్రదేశం కావడం వలన పాడిపేటగా ప్రజలు పీలిచేవారు.

శ్రీ పరాశర క్షేత్రం

శేష పర్వతం సర్వాకృతిని సంతరించుకొన్నటే సువర్ణముఖీనది కూడా నిర్దిష్టాన్న సర్వాకృతిలో గోచరిస్తుంది. దాని శిరోభాగంలో శ్రీ చాపచస్త్రిష్టుర స్వామి సెలకోన్నాడు. కట్టిప్రదేశంలో అలమేలుమంగాపురంలోని శ్రీ పద్మావతిదేవి వెలసింది. పుష్టిముఖైన శ్రోక్షిస శ్రీనివాసమంగాపుర మందల్ శ్రీ కల్యాణవేంకటేష్వర స్వామి ఆవిర్భవించాడు. వరాహా, స్నాంద, భవిష్యిత్తరపురాణాలు సువర్ణముఖీనది ప్రాశాంగిం గూర్చి వ్యాంచాయి. సువర్ణముఖీ నది తీరాన గల శ్రీ అగ్నీష్టోష్మరాలయాన్ని, శ్రీ అగ్నిష్టోష్మాన్ని వానిలో పెనచేసికొన్న పద్మావతి శ్రీనివాసుల ప్రజయం, పరిజయం, గూర్చి శ్రీ పరాశరా, అంచ్ఛేశ్వరపురాణాలు ఏపులంగా వివరించాయి. నవవధ్యావయులైన కల్యాణదంపతులు పద్మావతి శ్రీనివాసులు కొండ ఎక్కురాదన్న కారణంగా అగ్నిష్టోష్మంలో ఆరుమాసులు ఏచిరి చేసారు. శ్రీనివాసుని విడిది చేసిన సలమే శ్రీనివాసమంగాపురం. శ్రీ రాఘవేంద్ర స్వామి జననీ జనకులు, శ్రీ సారకాయ్ స్వామి, శ్రీ మహర్షాచస్మామి, శ్రీవిద్యాప్రకాశానందగిరి స్వామి ప్రభుతులు సువర్ణముఖీనది వలన తరించారు. ఎందరినో తరింపచేసారు. సువర్ణముఖీ వైభవాన్ని విశ్వాశ్యాక్షం కావించారు.

భారతదేశపు మాటీ రాష్ట్రపతి సర్వేషల్ రాధాకృష్ణ పండితులు, లోక్సభ మాటీ స్నేహికర్ అనంత శయనం అయ్యంగారు తమ బాణ్యంలో తిరుచానూరు నుండి తిరుపతికి చదువుకోవడానికి వస్తూ వరచుతువులో పుస్తకాలు గట్టున పడేసి సువర్ణముఖీలో కౌదులూడిన రోజులను వారి ముసలితనంలో తలచుకుని మురిసిపోయారు. ఇట్టే సువర్ణముఖీ లైభవం, ఇట్టు సరోవర ప్రాభవం శ్రీ శుక్రపుర ప్రశస్తిని శతాద్ధికం కావించాయి. శ్రీశుకుని లాతగారైన పరాశర మహార్థి శ్రీపతికపురానికి ఎగువనున్న ప్రదేశంలో తపస్సు కావించారు. అది పరాశర క్షేత్రంగా రూపొందింది. అచ్చుబి అసంఖ్యాకులైన యోగులు నివశించడం నూలంగా యోగిమలవరంగా పేరు పాందింది. నేటి దాని స్థానిక నామం జోగుల మల్లారం. ఆ గ్రామంలో శ్రీ తిప్పులాధీష్టరముడయ మహాదేవ (సాయనారీ) అనే శివాలయం ఉంది.

శ్రీపద్మావతి వైభవమ్ —
దానికి పరాశరేష్టరాలయమని పేరు.

క్రి.క.1801 సంవత్సరంలో మద్రాస తరువాత మిస్టర్ ప్రోటెస్టం చిత్తారు ప్రాంతానికి కలక్కరుగా వచ్చాడు. తిరువుల తిరుపతుల సంప్రదాయాలను, పొరాణికి చారిత్రికాంశాలను సమాధానాలుగా స్థానికులనుండి సేకరించి సవాల్— ఇ—జవాబ్ ను రూపొందించాడు. సువర్జముఖీనది శీరంలో యోగి మలవరంలో శ్రీ పరాశర మహర్షి శ్రీ పరాశరేష్టరుని ప్రతిష్టించి తపస్సు చేయడంతో, అక్కడ అనేక మంది యోగులు చేరుట చేత అది యోగివులవరం అంఱందని సవాల్— ఇ—జవాబ్ ప్రకటించింది. యోగిమల్లవరంగా వ్యవహారింపబడడానికి ఒకపొరాణికి సంఘటనకూడా దోషాదం చేసినట్లు భావింపబడుతోంది. అర్థానుడు యోగియై పాశుపత్రాస్తం సంపోదించడంకొసం పశుపతిని ఉద్దేశించి తపస్సు కావించిన తాము యోగివరమైంది. యోగికి వరం ప్రసాదించడానికి కిరాతరూపం వహించిన శివుడు మల్లడె అర్థానునితో మల యుద్ధం కావించాడు. అర్థానుడు యోగిగా తపస్సు చేసిన ప్రదేశం, శివుడు మలయుద్ధ పేరుడై అర్థానునితో ఓఱాడిన ప్రాంతం కావడం వలన యోగి మల్లుల పేరుతో యోగిమల్లవరంగా యోగికి మల్లని వరం లభించిన యోగిమల్లవరంగా ప్రాచుర్యం పొందింది. యోగి మల్లవరం అర్థానుని తపోవనం. కిరాతార్థానుల విజయ విషాదం యోగిమల్లవరం. గుడిలోని యోగి విగ్రహం, శివలింగం, కిరాతార్థాన విజయగాథను నిరూపిస్తున్నాయి. కంచించామకోడిపేరాధిపతులు శ్రీ చంద్రశేఖరజెంద్ర సరస్వతీ స్వామివారు పరాశరస్తేత్తంగా, యోగి మలవరంగా విలసిత్తైన తిరుచానూరును తిరు-చక్కనురు అని ప్రతిపాదించి ప్రకటించారు. శ్రీ తిప్పులాథీశ ముచయ మహాదేవ (శ్రీ పరాశరేష్టర స్వామి), యోగిమల్లన్న వెలసిన దివ్యమైన మహావైవశ్శైత్తమని శ్రీ వారు నిర్వయించారు. ఇది క్రి.శ. 8పు శతాబ్దం నాటికి చెందిన శైవ స్తోత్రం. చోళరాజు శ్రీ రాజకేసరి రాజరాజు పాలిస్తాన్న కాలంనాటి క్రి.శ 1008సం.పు శాసనంలో ప్రప్రథమంగా పరాశరేష్టర దేవాలయపు ప్రశంస వ్యక్తమైంది. క్రి.శ.1073 సం.పు శాసనంలో ములపూడి (మునులపూడి) గ్రామపు ఆదాయం దేవాదాయంగా పరాశరదేవాలయానికి సమర్పింపబడినట్లు పేర్కొనబడింది. క్రి.శ1094. సం.ములో 128 ఆవుల నెఱ్య ఈ దేవాలయంలో నందాదీపం కోసం సమర్పింప బడినట్లు వివరింపబడింది. శ్రీ పరాశరేష్టరస్వామి వారి వైశాఖ మహాశ్రవణ ప్రారంభానికి దీపారాధనకు కావలసిన యెర్పాట్లు క్రి.శ.1134 సం.ములో విక్రమ చోషని కాలంనాటి దానశాసనం నిర్మయించింది. క్రి.శ 1223సం.లో స్వామివారికి అర్థానలు అందించే అర్థక కుటుంబాల వారైన పండిత త్రయ కుటుంబాల వారి బోషం కోసం, యాత్రికజన

నిత్య సమారాధన కోసం శాశ్వతమైన యెర్రాట్లు చేయడంలో భాగంగా పంట భూములు కొనుగోలు చేసి సమర్పించినట్లు శాసన సాక్ష్యం కనపడుతోంది. శ్రీ.శ.1225 సం.ములో శ్రీ వీర నరసింహాయాదవరాయులు తిరుచానూరు సభ వారు పరాశరేష్ఠర దేవాదాయం సత్కమంగా వినియోగించడం లేదనే అభియోగంపైన న్యాయచిచారణకా చించి 26 కోండల బంగారం పరాశరేష్ఠరాలయపు ధర్మకర్తలకు అందజేయాలని ఆదేశించి పరాశరేష్ఠరాలయం సత్కమంగా నిర్వఫాంపబడడానికి దోహదం కావించాడు. కైవాన్ని అభివానించి చోళరాషుల శిల్పకశపరాశరేష్ఠరుని దేవాలయనిర్మాణంలో గోచరిస్తాంది. శ్రీ పరాశరేష్ఠర దేవాలయ ప్రాంగణం నిరాడంబరంగాను, పరమ ప్రచాంతంగాను ఉంటుంది. ఈ దేవాలయంలోనే నందిమండపం, ముఖమండపం, ఆంతరాలయం, గర్వాలయం ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకున్నాయి. గణపతి, దృక్షిణామూర్తి, సప్తమాలక, విష్ణు, కుమార, బ్రహ్మ, చంథి, బాల సుఖపూర్వికులు, కావూళీ, శుక, నవగ్రహా, పరిణయ పార్వతి, సృత్యై గణపతి ఆదిగాగల వివిధ పరిపార దేవతల విగ్రహాలు ఆ దేవాలయ ప్రాంతంలో దర్శనీయమే భక్తులను అలరిస్తాయి. శ్రీ.శ.1248 సం.ములో పంటపడిన ఆదేవాలయపు నిర్రవ్యాజ నేడు నామమాత్రావిష్టంగా కొనసాగుతోంది.

తిరువిలాన్ కోయిల్

ఆనాటి పరాశర క్షేత్ర శోభితమైన తిరుచానూరు, ఈ చరపు 1235 సం.ము నాటి శాసనంలో తిరుక్కుడవూరునాటుగా ప్రసిద్ధిచ్చేంది. తిరుచానూరు గ్రామం శ్రీ వేంకటేష్వర స్తోమి వారికి ఉత్సాహి గుణి మాన్యం. శ్రీ.శ. 7వ శతాబ్ద నాటికి తిరుచానూరులో శివాలయం ఉన్నట్లు భావింపబడింది. శ్రీ.శ. 8వ శతాబ్దం ప్రారంభంలో వైష్ణవదేవాలయం శివాలయం ఉన్నట్లు భావింపబడుతోంది. తిరుపతి పట్టణపు జనికి లేని కాలంలో తిరుమలతో వెలసినటుగా ఉహింపబడుతోంది. తిరుపతి పట్టణపు జనికి లేని కాలంలో తిరుమలతో సమానమైన ప్రాచీనత గల ప్రాంతంగా తిరుచానూరు ఏలసిలింది. సామాన్యలక్ష్యాదు మాన్యతను సంపన్ములకు, ప్రజలకేకాదు, ప్రమభులకు, ప్రభవులకు కూడా తిరుమల రాయడైన ఆకొండల కోసేటి రాయడైన ఏడుకోండల వాని దర్శనర దుర్గభంగా ఉండేది. యాత్రికులు, భక్తులు ఎదుర్కొంటూన్న ఆ సమస్యను పరిష్కారించడం కోసం శ్రీ.శ. 826 సం.ములో తిరుచానూరులో తిరువిలాన్ కోయిల్ నెలకొల్పుటాడింది. ఆది పల్లవ రాజైన విజయదంతి విత్రమవర్ష కాలంలో నిర్మింపబడింది. తిరుమలలోని శ్రీపారి చించానికి ప్రతిచించం ఆ బాలాలయంలో సుప్రతిష్ఠితమైంది. ఇది ఆశ్వారులలో తిరుమల్కై ఆశ్వారు కాలంలో వెలసింది. తిరుపెంకటనాథుని దేవాలయంలోని దీపంనుండి ఒక అఖండ తోచైని

స్నేహితించి తిరుచానూరు ట్రీ చేంబర్స్ లో స్నిగ్ధానంలో స్నాపించారు. ఆవిధంగా తిరుచానూరులో సాపించబడిన శ్రీవారి ప్రతినిధి స్నాయమి.

తిరువేంగడత్తుపైరుమానడిగాన్ గా వ్యవహారింపబడినట్లు క్రి.శ.826 నాటి శాసనం ప్రకటిస్తోంది. తిరువేంగడత్తుపైరుమానడిగాన్ మూలమూర్తికి ఉత్సవమూర్తిగా ఉపాంతులోన్కోయల్ పెరుమానడిప్పగల్కు ప్రత్యేక ప్రవేశం లభించింది. ఈరెండు కార్యార్థులకు తోడుగా మూడుమూర్తి తరువాత కాలంలో చేరినట్లు విజయాదిత్యుని ఉన శాసనంలో ప్రకటింపబడింది. అమూడవ మూర్తి పీరు తిరుమంతకాల పెరుమానడిగల్. ఈ స్నాయమి మతము మార్గిడి చేయు మందిరంలో కొలువు తీరిన స్నాయమి. సర్వ వైష్ణవ కార్యక్రమాలకు వైష్ణవ దీక్షా కలాపాలకు ప్రధాన కేంద్రంగా తిరుచానూరు ప్రముఖ పూత్రవీంచింది. వైవ్యప్రచారకేంద్రంగా పరాశార్శ్వరదేవాలయం నెలిచింది. అశవందారు కాలంలో తిరుమలకు వైష్ణవ దీక్షా శిబిరం తరలింపబడింది. తిరుచానూరులో వైవ్యప్రచార సిధ్యాంత సౌరధ్యాలు విరజిల్ ఆరెండు శాఖలు శాంతియుత సమాచీవనం సౌధించాయి. వైవ్యప్రచార ఏర్పాతస్తాపన స్నాయమి ప్రధాన వైవ్యపంక్తి భోజనాలలో పాల్గొని నూతన ఆచారాల్లో స్నాయమించారు. తిరుచానూరులో ప్రదక్షిణపు గోకలతో ఇసుపురుటబాలలో మూయయకెన ఒక మంచపం తిరువిలాన్ కోయల్ గా భూవింపబడింది. తిరుచానూరులోని ట్రీ వరదరాజ స్నాయమి వారి శిథిలాలయంలో తిరువిలాన్ కోయల్ కావచ్చని సుప్రసిద్ధ పరిశోభకులు ట్రీసాధు సుబ్రహ్మణ్యమి గారు జీవించారు. కాగా కొండరు అప్పలయ్యగుంటులోని ట్రీ ప్రసన్న వేంకటేశ్వర స్నాయమి వారి దేవాలయమే తిరువిలాన్ కోయల్ గా ప్రకటిస్తున్నారు. అప్పలయ్యగుంట తిరుచానూరుకు సుమారు 5 మైళ్ళ దూరంలో ఉంది. క్రి.శ. 830 సం.పు శాసనం తిరుచానూరులో ట్రీవారు పూజింపబడినట్లు తెలుపుతోంది. అప్పలయ్యగుంట దేవాలయపు అధికారులు, అర్ధక స్నాయములు తిరుచానూరును ప్రధాన కేంద్రం గా చేసితోవడం వలన ఆశాసనం తిరుచానూరులో వెలువడింది. అందుచేత అప్పలయ్యగుంటలోని ట్రీ ప్రసన్న వేంకటేశ్వరస్నాయమి వారి దేవాలయమే తిరువిలాన్ కోయల్ గా స్నేహితించి వైపు ఉన్నాడని ఎవరో వార్యాజ్ఞం తెచ్చారుట. తాను అప్పు చేయలేదని శిలష్టై ప్రాయించి కోనేటిలో వదలితే ఆశిల కోనేటి నీటిలో తేలంచడ. అందుకే అప్పులేనయ్య గుంటగా అది పిలువబడి నేడు అప్పులాంఱగుంటగా పిలువబడుతోంది. పెంటి ఖర్చుకై కుబేరుని వద్ద అప్పు చేసిన ట్రీ వేంకటేశ్వరస్నాయమి అప్పులస్నాయమిగా, ట్రీ ప్రసన్న వేంకటేశ్వరస్నాయమిగా, అప్పులేనయ్యగుంటలో వెలసాడు.

ఈ అప్పులేని గుంటకే ఆన్ని సరోవరం అన్నది నామాంతరం. శ్రీకార్యకర్తలు (ధర్మకర్తలు) తిరుచానూరు క్షేత్రపొలన కావించారు. క్రీ.శ. 1000 సం.ము తరువాత తిరువిలాన్కోయిల్ ప్రశస్తి తగ్గింది. క్రీ.శ. 1248 సం.ము తరువాత పరాశేష్యర క్షేత్ర ప్రాముఖ్యం వెనుకపడింది. కాగా తిరుచానూరులోని తిరువిలాన్కోయిల్ ను బాల ఆలయంగా వ్యవహారించేవారు. తరువాత వైష్ణవులు తిరువిలాన్కోయిల్ను బాలకృష్ణుని దేవాలయమని ప్రచారం కావించారు. కైవెంచులు బాల సుబ్రాంథి అలయంగా ప్రకటించారు. ఈవిధంగా తిరుచానూరు చౌరాణిక, చారిత్రక ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి భక్తుల దృష్టిలో ప్రభావ్యత క్షేత్రంగా పరిగణింపబడుతోంది.

లక్ష్మీ ప్రసన్నం – పద్మావతీ సాక్షాత్కారం

“శశానాం జగతోస్య వేంకటపత్చేర్యిష్టోః పరాం ప్రీయసీం
తద్వికస్థల నిత్యవాసరసీకాం తత్క్షున్మి సంవర్ణిమ్
పద్మాలంకృత పాణిపలవ యుగాం పద్మాసనస్థాం శ్రియం
వాత్సల్యాది గుణోజ్యలాం భగవతీం వన్నే జగన్మాతరమ్”

----- శ్రీ లక్ష్మీస్వమ్ నుండి

శ్రీ మహాలక్ష్మీ సకల లోకాలకు రాణి. శ్రీ వేంకటాచలపతి వక్షణీహానికి అలంకారమైన మహారాణి. శ్రీనివాసుని హృదయంలో కాపురం చేస్తూ స్నాని శాందర్భానికి వింతకాంతి, వినాత్త ప్రకాశం సంతరిస్తోంది. పద్మాసన భూమితురాలు శ్రీలక్ష్మీ అమె వేదసన్ముత. శాస్త్ర వినుత. పద్మాలంకృత పాణిపలవ శాందర్భ శోభిత. వాత్సల్య వితరణాది సద్గుణ విరాజిత. జగన్మాత యైన శ్రీ మహాలక్ష్మీమాత జనులనుతులకు, స్నేతులకు, ప్రస్తుతులకు యోగ్యురాలైన పాత్రురాలు. ఈవిధంగా శ్రీ వందనంతో, శ్రీనివాస వందనంతో సదా లక్ష్మీదాసులు లక్ష్మీకటాక్ష పాత్రులవుతూంటారు.

శ్రీవారి లక్ష్మీ దర్శనం కోసం విరహమూర్తియై, వియోగ మూర్తియై పరితపించి మహాలక్ష్మీ విలాసవీక్షణం పొందిన వివరాలు శ్రీ పద్మపురాణమండలి శ్రీవేంకటేశ్వర వాహాత్మ్యంలో దేవతల దేవదర్శన సంవాదం అందిస్తోంది. వరాహా, భవిష్యోత్తరపురాణాలూ లక్ష్మీనారాయణుల వియోగ, సమాగమాలను గూర్చిన సమాచారాన్ని సమగ్రంగా విపులీకరించాయి. పూర్వకాలంలో కైమికారణ్యంలోని మనులు త్రిమూర్తుల గుణభేదాల్చి పరిశీలించి, పరీక్షించి సమీక్షంచి తమకు నివేదిక అందించమని భృగుమహాన్ని

ఆర్ద్రించాడు. భృగుమహార్షి మునిపరిషత్తు అభ్యర్థనను అంగీకరించి త్రిలోకాలను దర్శించాడు. త్రిమూర్తులను సందర్శించాడు. తనరాక విషయంలో త్రిమూర్తుల ప్రతి స్ఫురందనను భృగు మహార్షి ఇక్కింపు కావించుకున్నాడు. బ్రహ్మ దేవుని రణోగుణ ప్రధానునిగా భావించాడు. కీముని తమోగుణ ప్రధానునిగా పరిగట్టించాడు. సత్యులోకంలో పొందిన అపమానం, కైలాసంలో ఎదుర్కొన్న మానథంగం తలచుకొని ఆతపోధనుడు, మానథనుడు తపించిన సీతిలోవైకుంరంలోనికి ప్రవేశించాడు. శ్రీ హరి భృగువు రాకసు గమనించలేదు. భృగువు పీలుపును వినలేదు. కదలలేదు. మారుపలకలేదు. వాణీపతి, గౌరీపతి వద్ది ఎదురైన నిరాకరణను సహించలేకపోయాడు. జరుగుతూన్న నిరాదరణను భరించలేకపోయాడు. భృగుమహార్షిలోని ఆందోళన ఆవేదనగా, ఆవేదన ఆగ్రహంగా రూపుదాల్చింది. జలజాతాసన వాసవాది సురపూజా భాజనమై తనర్థులతాంతాయిధు కన్న తండ్రి వక్షస్తలాన్ని భృగువు తన్నాడు. భృగువు పాద తాడనంతో శ్రీనివాసుడు లేచి ఆదరంతో మునిని పూజించాడు. భృగువు శ్రీ మహావిషువును ఖద్ది సత్య గుణ సంపన్ముదని నిర్మయించుకున్నాడు. తన నిత్య నివాస స్థానమైన శ్రీనివాసుని వక్షస్తలాన్ని ఆవేశంతో, ఆహంకారంలో, ఆగ్రహంతో కాలతన్నదాన్ని శ్రీ మహాలక్ష్మీ భరించలేక, సహించలేక, త్వమించలేక అచ్ఛానంతో, ఆవేదనతో, ఆత్మాభిమానంతో వైపుకుంటాన్ని వదలి పాతాణానికి తరలిపోయింది. పాతాశంలో కపెలమహార్షి తపస్సు కావించే స్థలంలోనికి శ్రీ మహాలక్ష్మీ ప్రవేశించింది. కపెలమహార్షి శ్రీ మహాలక్ష్మీదేవికి భక్తిపురస్కారమైన ఆహ్వానం అందించాడు. సాదరంగా స్నాగత సన్నాహ వచనాలు పలికి సముచితమైన నివాసస్థానం ఆవేకు కల్పించాడు. సభక్తికంగా మహాలక్ష్మీకి సేవలు కావించాడు. పాదపూజలు అందించాడు. ఆవిధంగా కపెల మహార్షి పూజలు పొందుతూ శ్రీ మహాలక్ష్మీ చూతాశలోకంలో ప్రవాసచీవితం గడుపుతోంది.

శీ పతి శ్రీసతి ఎడబాటును భరించలేకపోయాడు. వైకుంరంలో నిలువలేకపోయాడు. లక్ష్మీలేని వైకుంరన్ని ఊహాలోకూడా భరించలేకపోయాడు. లక్ష్మీ వియోగానికి లోంగిపోయాడు. లక్ష్మీప్రయోగ దుఃఖంతో కృంగిపోయాడు. లక్ష్మీఉస్తుచోట కనబడదు. కనిపించిన తాపులో ఉండదు. ఇది జనులకు అనుభవమే. ఇదే అనుభవం శ్రీనివాసునకూ ఎద్దరైంది. శ్రీమహాలక్ష్మీ అస్తేషణలోని సం సీజాదేవిని వైకుంరంలో నిలిపి, భూదేవితో భూలోకానికి శ్రీహరి బయలుదేరాడు. శంఖ, చక్ర, గదా, కుంతాద్యాయుధపాణియైయై శ్రీమహావిష్ణువు బహువిధరూపాలు ధరించి శ్రీ మహాలక్ష్మీఅస్తేషణ సాగించాడు. యాష్టి ఆరుదేకాలలో విరివిగా సంచారం కావించి

శ్రీపద్మావతి వైభవమ్

లక్ష్మీని కనుగొనలేకపోయాడు. “ శ్రీమహాలక్ష్మీ కోసం భూమండలమంతా భ్రమించి, పరిభ్రమించి చివరకు కొల్పాపురానికి చేరుకున్నదు. మహాలక్ష్మీ ఆగస్టు మహామసి చేత కొల్పాపురంలో సుప్రతిష్ఠింపబడింది. చీరకాలం అర్చారూపంలో మహాలక్ష్మీ ఆగస్టు మహార్థి సమార్థనలు స్వీకరిస్తా అక్కడ నెలకొంది. మునుల తపాధనుల, భక్తమహాజనుల ఆరాధనలు అందుకొంటూ వారి కోరికలు మన్మిస్తా, అనుగ్రహిస్తా కొల్పాపుర మహాలక్ష్మీగా ప్రసిద్ధికాంచింది. కొల్పాపుర మహాలక్ష్మీ దర్శనంకావించిన శ్రీమన్నారాయణుడు మనులతో కలసి పది సంవత్సరాల పాటు లక్ష్మీపూజకావించాడు.

“నమస్తేస్త మహామాయే శ్రీపీఠే సురపూజితే

శంఖ చక్ర గదాహస్తే మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే

నమస్తే గరుడారూధే కొలాసుర భయంకరి

సర్వపాపహారే దేవి మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే

సర్వజ్ఞే సర్వవరదే సర్వదుష్ట భయంకరి

సర్వపాపహారే దేవి మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే

సీధిభుదిప్రదే దేవి భక్తి ముక్తి ప్రదాయని

మంత్రమార్థే సదాదేవి మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే

ఆద్యంత రహితే దేవి ఆదిశక్తి మహిష్మరి

యోగజే యోగసంభాతే మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే

సూల సూక్ష్మ మహారౌద్రే మహాశక్తి మహాదరే

మహాపాప హారే దేవి మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే

పద్మాపనస్తితే దేవి పరబ్రహ్మ స్వరూపిణి

పరమేశి జగన్నాతర్మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే

శైలాంబరధరే దేవి నానాలంకారభూషితే

ఇగ్నోతే జగన్నాతర్మహాలక్ష్మీ నమోస్తుతే”

-----మహాలక్ష్మీ అప్పకం.

ఈవిధమైన స్తోత్రాలతో సీపిఎపబడే శ్రీ మహాలక్ష్మీ పూజలోనిమగ్నమైన శ్రీహరికి ఆశరీరహాణి ఈదిగినవ సందేశం అందించింది. “ శ్రీ మహావిష్ణు దేవా! సుప్రసన్మాదమై వ్యవహారింపుము. నీవు లక్ష్మీదేవి దర్శనానికి అస్వేషిస్తా నిరీక్షి స్తున్నావు. ఈ కొల్పాపురానికి దక్షిణంగా కృష్ణానది ఉంది. కృష్ణానదికి దక్షిణంగా ఇరవైరెండు యోజనాల దూరంలో సువర్షముఖరీ నది ఉంది. ఆ సువర్షముఖరీ నదికి ఇత్తరపీరంలో తపోసంపన్నులకు నిలయమైన ఒక పవిత్ర స్తలంలో సరోవరం నీవు న్నిర్మించాలి. దేవలోకంనుండి

శ్రీపద్మావతీ వైభవమ్ —————
స్వరూపకమలాలను తీసికొనివచ్చే యెర్రాటు కావించి, వానిని ఆసరోవరంలో నెలకొల్పాలి.
జాణి, విరజాణి, మొగలి, కడిమి, అళోకం, సంపంగి, కర్పీరం, మందారం, పొన్న, సురపొన్న,
కాంచనం, పొగడ, కొండగోగు, తెల్లగోరింట, పచ్చగోరింట, కృతమాలం ఆదిగాగఁ
నానాసూనవితానాలు, వివిధ కుసుమ వాసనలు సరోవర సమీపంలోని సుందరమైన
ఉద్యానవనం నుండి వ్యాపిస్తాంటాయి. ఆ ఆరామం సకల జనమనోభిరామమైన
వరిలుతూంటుంది. పుష్టిలతో లతలతో అలరారుతూంటుంది. అటీ రమణీయమైన,
కమనీయమైన, మహానీయమైన ప్రకృతి శోభ, ఆరామ శోభ నేపథ్యంగా ఉన్న
సరోవరతీరంలో ద్వాదశ ప్రమాణంగా మహాలక్ష్మీని స్థాపించి, పూజిస్తూ నీవు తపస్సు
కావించాలి. త్రికాలలో స్వరూపకమలాలతో మహాలక్ష్మీ సమాప్తనామార్గాని విధివిధానంగా
నిర్వహించాలి. నీ తపస్సు ఘలిస్తుంది. మహాలక్ష్మీ ఆవిర్భవిస్తుంది. స్వరూపకమలంలో
స్వరూపకమలం వలె పదచోరుసంవత్సరాల కన్యావలె నీకు కనబడుతుంది. ఆవిధంగా నీ లక్ష్మీ
దర్శన కాంక్ష సెరవేరుతుంది. నీకు లక్ష్మీ ప్రసన్నం కలుగుతుంది”.

ఆవతరించిన ఆటమేలుమంగ ఆభినవరూపం

కటపెథ్చైవ ఆకాశవాణిని విన్న శ్రీ మహాపీష్టువు గరుడారూఢుడై నిర్మిశిత
సువర్ణముఖి శీరానికి చేరుకున్నాడు. సువర్ణముఖి శీరానికి చేరడానికి ముందు వివిధనదులను,
గిరింలను, ప్రదేశాలను తిలకించాడు. వరాహాక్షేత్రాన్ని సేవించాడు. అంజనాద్రిని
తిలకించాడు. స్నాయి పుష్టిరిణిలో స్నానం కావించాడు. రాజురూపం ధరించి గరుడునికై
ఎక్కి స్వరూపకమలాలతో నిండిన సువర్ణముఖి నదీశీరానికి వెళ్ళాడు. ఒక పరమ పవిత్రమైన
ప్రదేశాన్ని నిర్మయించుకొని అభ్యట భూమిని కుంతంతో త్రప్యి సువికాలమైన సరోవరాన్ని
నిర్మించాడు. విస్తారమైన జలరాశితో ఆసరోవరం సుందరంగా అలరారేటట్లు కావించాడు.
వాయుదేశ్చని దేవలోశానికి వెళ్లి ఇంద్రుని అనుమతి పొంది దేవలోకం నుండి స్వరూపకమలాలను
దైకరించునోని రమ్యని శ్రీహారి ఆఙ్గాపించాడు. వానిని తాను స్వయంగా నిర్మించిన
సరోవరంలో స్థాపించి వానితో శ్రీమహాలక్ష్మీ పూజచేయడానికి అవసరమని వాయుదేవునీ
విపరించాడు. స్వరూపమఖిలోనే బంగారు తామరపువ్వులు లభిస్తున్నాయి. వానిని
సేకరించడానికి దేవలోశానికి ఎందుకు తరలి వెళ్లాలి అని వాయుదేవుడు విష్ణుదేవునీ
ప్రశ్నించాడు. నేను కొల్పాపురంలో లక్ష్మీ పూజ చేస్తున్నాను. ఆకాశవాణి నన్న దేవలోకం

క్షీణి పూజించమనే మొత్తమంగ పిసిపించింది.

వాయువు వెంటనే దేవ లోకానికి వెళ్లి దేవేంద్రుని అనుమతి ఓంది స్వర్గ కమలాలు తెచ్చి శ్రీ హరికి సమర్పించాడు. వాయువు కొనివచ్చిన స్వర్గ కమలాలను సరోవరంలో సొపించాడు. అవి ఎప్పుడూ ముక్కింపక సదా వికసించి ప్రకాశించడంకోసం కమలమితుని ప్రకాశంకోసం సరోవరపు తూర్పుతీరంలో శ్రీ సూర్య భగవానుని ప్రతిష్ఠించాడు. లక్ష్మిని పొందాలని, లక్ష్మి ప్రసన్నాన్ని అందుకోవాలనే దృఢనిశ్శయంతో, సత్పుంకల్వాబలంతో శ్రీ సూర్య నారాయణమార్తి ముందు భాగంలో శ్రీ మహావిష్ణువు ఆసిస్తుడి తపోదీక్ష వహించాడు. త్రికాలలో మహాలక్ష్మిని వేయి తామరపువ్యులతో పూజించేవాడు. కీర్తాన్ని మాత్రమే స్వీకరిస్తా, నిరాహారుడై, పన్నెందు సంవత్సరాలు శ్రీలక్ష్మీదేవిని ఉద్దేశించి తీవ్రమైన తపస్సు కావించాడు.

ఈవిధంగా రాజు రూపంలో కరోరమైన తపస్సు కావిస్తాన్న సమయంలో విష్ణుమాయా మోహితుడైన ఇంద్రుడు అప్పురలను పిలిచి అభండ భూమండలంలో అంజనాద్రి వద్ద కల స్వర్గముఖీనది ఉత్తర తీరాన అగ్రస్త్ర్య మహాముని ఆశ్రమం ఉంది. దానికి తూర్పున బంగారు తామర కొలను నెలకొంది. ఆ కొలను చెంత సూర్యదేవుని కోవెల ఉంది. ఆ కోవెలముందు ఒక రాజు నాలుగు చేతులతో మూడు లోకాలలోని

లక్ష్మిని అందుకోవాలని ఆశిస్తా తపస్సు కావిస్తున్నాడు. మీ శృంగార భావాలు, చేష్టలు ఆరాజిష్టి ప్రదర్శించి నృత్యగీతాదులతో మోహింపజేసి తపోభంగం కావించడంలో విజయం సాధించవని” ఆజాపించాడు. అంత అప్పురలు వసంతునితో కలనే ఆ సరోవరతీరంలోనికి ప్రవేశించారు. మన్మథుని సహాయంతో తపోభంగం కావించడానికి వారు ముందుకు సాగి వారి ప్రయత్నాలు ముఖ్యరం కావించారు. ఆసరోవర ప్రాంతం వసంతశోభతో ప్రభవించింది. పరిమళించింది. ఆదేవలోకపు నాట్యక్రత్తిలు తమ శృంగార విలాసాలతో తపస్సు కావిస్తాన్న రాజును మోహింపజేసి తపోభంగం కావించడానికి శతవిధాలుగా ప్రయత్నించి విష్ణులమనోరథులై దేవలోకానికి మరిపియారు. రాజు తపోభంగంచావించడంలో వారు శృంగ భంగం ఓందారు. భగవానుడు నిష్టలంగ, నిర్మలంగా తన తపోదీక్షను ద్వాదశవరప్రమాణంగా విజయవంతంగా. కొనసాగించాడు.

శ్రీనివాసుని తపోదీక్ష పదవూడవ సంవత్సరంలోనికి ప్రవేశించింది. అతిలోకమనోహరమైన, దివ్యసుందరరమైన, అపూర్వమైన అతిరహణీయవైన దివ్య సరోవరతీరంలో శ్రీనివాసుడు యమనియమాలతో, కరోరదీక్షతో సాగించిన ద్వాదశవర్ష ప్రమాణమైన తపస్సు ఫలించింది. ఆకాంక్ష నెరవేరింది. ఆశయం సిద్ధించింది. అది కార్తీక మాసం, శక్మికం, శక్మికంచమీ శభసమయం. ఉత్తరాషాడా నక్షత్రయుక్త పభముమార్తం.

ఆశాదు మంగళ ప్రదమైన శుక్రవారం. అది మిత్రముహూర్త వభ సమయం. అటీ మాస, పక్ష, తిథి, వార, నక్షత్ర యుక్తమైన పుణ్య సమయంలో పద్మరథంపై, పద్మకాంతులతో, చండ్రసేత్రమైప్రయై, పద్మ వదనయై పద్మ కిరీటధారియై, పద్మశరీరయై, పద్మపూజియై, పద్మ ఊరుయై, పద్మ చౌదయై పద్మాలంకృతయై, పద్మసరోవరంలోని మహాపద్మంనుండి పద్మావతీదేవియై శ్రీ మహాలక్ష్మి ఆపిర్చవించింది. ప్రాదుర్బావించింది. శ్రీనివాసుని మహందు స్తాక్షాత్మురించింది. మధురభావంతో, మనోహారమైన దృష్టితో మాధవుని సాదరంగా ప్రియించింది. అదిష్ట దృశ్యం చూచిన దేవతలు దేవమందుభులు మోగించారు. గంధర్వులు గానం చేశారు. ఆష్టవరులు నాట్యం కావించారు. వాణిపతి, పార్వతీపతి, జచీపతి, సప్తబుషిపుంగవులు, అష్టదిక్వాలకులు, నవగ్రహాధిపతులు, సనక సనదినాది యోగిపుంగవులు మక్కలోటి దేవతలు ఆ మహాలక్ష్మి కట్టక్షం కోసం, ఆ మహాలక్ష్మి దర్శనం కోసం పద్మ సరోవర సమీపంలోని పద్మనాభాశ్రమంలో సమావేశవుయ్యారు. వీచ్యాధరాదులు పూలవానకురిపించారు. దానవులు, నాగులు లక్ష్మితమనే వరిస్తుందని ఆచించి ఆశాభంగం ఊందారు. ప్రణయపారవశ్యంతో, పరమభక్తి పారవశ్యంతో శ్రీ మహాలక్ష్మి అలమేలు మంగగా తన గడసీమలోని తామరపూవుల మాలతో శ్రీనివాసుని కంతసీమను అలంకరించింది. అతని శ్యాదయసీమను చేరుకుంది. ఈ దివ్య దృశ్యాన్ని తిలకించిన బ్రహ్మదిదేవతలు ఆదిగా గలవారు వారి స్తావరాలకు తరలి వేశారు. ఈ వ్యభమైన లక్ష్మీ స్తావాత్మారమైపద్మశ్యాన్ని శ్రీ వేంకటేశ్వర అణోత్తర శతనామావళిలోని ఓం ఆచికూపరిష్కార పక్షిసీ శ్రీ వేంకటేశాయనమః, ఓం రుక్మాయ సరసీకుల లక్ష్మీకృత తపశ్చిన్నే శ్రీ వేంకటేశాయనమః, ఓం లస లక్ష్మీ కరాంభోజదత్త కల్యాచరక్రంపే శ్రీ వేంకటేశాయనమః ఆనే నామాలు అచిష్టింస్తున్నాయి. శ్రీనివాసుని తపోదీక్షా విజయాన్ని నిరూపిస్తున్నాయి.

తన శ్యాదయ స్తోనం శ్యావతీని అలంకరించుకున్న శ్రీనివాసుడు తాను ఓ సరోవర తీరంలో తపస్సు కాచెండ. తపోసిదుడయ్యాడో, ఆ సరోవరాన్ని ఉద్ఘేషించి “నా మనోవాంచితాన్ని సెరవేర్చిన సరోవరాన్నివి నీవు. లక్ష్మీపూజకు మూడువేళలా సహస్రాదిక స్వరక్షమలాలు సమకూర్చి నాకు సహాకిరించావు. నీ తీరంలో నేను తపస్సు కావించి పద్మావతిని ఊందగలిగాను. నీవు నేటినుండి త్రిలోకాలలో పద్మావతీ పద్మ సరోవరంగా ప్రస్తున్ని పొందుతావు. నీలో స్తోనం చేసిన వారు పాప విముక్తులవుతారు. కోరిన కోరికలు పొందుతారు”. అనే వరప్రదానం కావించాడు. శ్రీనివాసుని వక్ష సలంలో నిలచివెలసిన అలమేలుమంగ అభినవ రూపం చూస్తున్న స్వామివారి కన్నలు క్రొత్త

శ్రీపద్మావతి వైభవమ్

అందాలతో వెలిగిపోతున్నాయి. శ్రీవారి నేత్రాలలో అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ ప్రతిబింబం ప్రతిఫలించిన మూలంగా ముగ్గ సుకుమార శాందర్భ్య సంపదను సంతరించుకున్నాయి. శ్రీనివాసుని హృదయంలో నేకాదు, వదనంలోనేకాదు, దృష్టిలోకూడా అలమేలు మంగ అభినవరూపం కదలుతూ భక్తుల హృదయ ఫలకంలో ఆమె ప్రతిరూపం అభివ్యక్తమవుతూ మధురమైన దివ్యానుభూతిని కలిగిస్తుంది.

“అలమేలుమంగ నీ – అభినవరూపము

జలజాక్షు కన్ములకు – చవులిచ్చేవహృత్యా

గరుడాచలాధీశు – ఘనవక్షముల నుండి

పరమానంద సంభరితమై

నెరతనములు చూపి – నిరంతరము నాథుని

హారుపించగ – చేసితి గదమృత్యు

శశికిరణములకు – చలువల చూపులు

విశదముగా మీద – వెదచల్చుచు

రసికత కెంపున కరగించి యెప్పుడునీ

వశము చేసుకొంటే వల్లభునోయమృత్యు

రట్టి శ్రీ వేంకట రాయనికి నీవు

పట్టపురాణిషై పరగుచు

వట్టిమాకులిగిరించు వలపుమాటల విభు

జట్టిగొని వురమున సత్యాతిపమృత్యు

-----ఆన్నమయ్య

వేదవతియే పద్మావతి పద్మావతీ పరిణయం

శ్రీనివాసునకు తీరుచానూరులో పద్మసరోవరతీరంలో ఏ పద్మావతిదేవి సాక్షాత్కారించిందో దానికి నిదర్శనంగా నేడు తిరుచానూరులో పద్మావతి సుప్రతిష్ఠితమై భక్తులకు తన దర్శన భాగ్యం ప్రసాదిస్తూ వారి సేవలను, పూజలను అందుకొంటూంది. ఇది పద్మావతిదేవి ఆవిరావం గూర్చిన పద్మ పురాణాంతర్గతగాధ. వరాహ, భవిష్యోత్తరపురాణాలలో కూడ పద్మావతీ వృత్తాంతం ప్రస్తావితమైంది. బుముల యజ్ఞపుల సమర్పణకోసం భృగువు త్రివ్యార్థులను పరీక్షించాడు. ఘలితంగా లక్ష్మీనారాయణులకు

వియోగం కలిగింది. లక్ష్మీ అన్యేషణ లో శ్రీనివాసుడు తిరుమలపై వల్మీకగతుడయ్యాడు బ్రహ్మ గోరూపం, శిఖడు గోవత్సరూపం ధరించగా లక్ష్మీ ఆగోవత్సాలను చోళరాజుక విత్రయించింది. ఆగోవు శ్రీనివాసుని తన క్షీర ధారలతో పొపించేది. ఇది పసికట్టిసే గోపాలుడు గోవు శ్రీనివాసునకు క్షీరసేవనం కావిస్తూండగా చూచి గోవుపైకి తన చేతిలో గోడ్దలిని విసరగా అది శ్రీనివాసునకు తగిలి గాయమైంది. ఆగాయపు రక్త ప్రాపం చూచి గోపకుడు మరణించాడు. అప్పుడు చోళరాజుతుని శ్రీనివాసుడు పిశాచరూపం ధరించమని జపించాడు. చోళరాజు ప్రార్థింపగా నీవు ఆకాశరాజుపై జన్మించిపద్మావతినిచ్చి నాకు కల్యాణం కావిస్తావు. నీవు ఆకాశరాజుపై జన్మించడానికి ముందునీ పిశాచరూపం తోలగి పోతుంది. అని శ్రీనివాసుడు అనుగ్రహించాడు.

అది త్రైతాయగం. అది పరమ పబ్రిత్వమైన హిమవత్సర్పుత ప్రాంతం. అందుపైన ఒక తపోవనం. ఆతపోవనంలో కులద్విజుడనే బుపి వేదమార్గంలో శ్రీ హారి శ్రీతికొసం తపస్సకావిస్తున్నాడు. ఆతడు వేదార్థయనం చేస్తూన్న సమయంలో వేద మాత అతనికి ఒక పుత్రికను ప్రసాదించింది. ఆతడు ఆమెకు వేదవతి అని పేరుపెట్టాడు. ఆమె పెరిగి పెద్దదైంది. ఆమె సౌందర్యం చూచి దేవ, గంధర్వ, యత్న, కిమ్మేర, కింపురుషాదులు మోహించారు. ఆమెను వివాహం కావించుకోవాలని భావించారు. వారు కులద్విజునితో ఆమిషయం ప్రస్తుతించారు. అతడు వారి కోరికను సున్నితంగా తిరస్కరించాడు. పితృ దేవునికి వేదవతి నిత్యం పాదసేవలు కావించేది. నిత్యం ఆతడు “శ్రీవతి నీ పతి అవుతాడు” అంటూ వేదవతిని దీపించేవాడు. దంబుడనే రాక్షసుని దృష్టి వేదవతిపై పడింది. ఆరాక్షసుడు వేదవతిని పొందాలని నిశ్చయించుకోన్నాడు. కులద్విజుని కలసికొన్నాడు. తనకు వేదవతితో వివాహం కావించమన్నాడు. “అసురాంతకుడైన శ్రీ కాంతునకే ఆమె జీవితం అంకితమైంది. నీవంటే రాక్షసునకు ఆమె భార్యకాదు” అని కులద్విజుడు రాక్షసుని ఆపేక్షను ఊపేక్షించాడు. ఆమాటలు విశ్వ దంబుడు కులద్విజుణ్ణు సంహరించాడు. వేదవతి తండ్రి అకాలమరణానికి చింతించి, పితృదేవుని సత్యంకల్పం నెరవేర్చాలనే సీర సంకల్పంకావించుకోంది. తండ్రి దీవెన ఘలించాలని భావించుకోంది. శ్రీనివాసుని తనమనోనాయకనీ కావించుకోవాలని నిశ్చయించుకుంది. అందుకోసం తపించి, పరితపించి ఆ ఆశయసాధన కోసం తపస్స కావించింది.

నాలుగు తలలున్న బ్రహ్మాను మెప్పించి, మూడుకన్నలున్న శివుని ఒప్పించి దశకంటడు వరాలు, విభూతులు పొందాడు. సురనాయకుడైన మహింద్రుని జయించాడు. కుటే రుణ్ణే దోచుకొన్నాడు. అతని పుష్పక వివరాన్నాన్ని అపహారించి

స్వంతంకావించుకోన్నాడు. లంకాధిపతి నిరంతరం పుష్టుకవిమానంలో ఆకాశసంచారం చేస్తూ విహిరయాత్రికావిస్తూ మునులకు తపోభంగం, బలవంతులకు ప్రాణభంగం, పత్రివృతలకు మానభంగం చేస్తూ వినోదించేవాడు. ఇట్లి రాక్షస వినోదం అనుబంస్తూన్న రావణుని దృష్టికి తీవ్రంగా తపస్సు చేస్తుప్పు మహా సాందర్భవతి వేదవతి గోచరించింది. రావణుని పుష్టుకవిమానం వేదవతి ఆశ్రమభూమిలో నిలచింది.

“ఇది నిరన పర్వత ప్రాంతం. సాంద్రారణ్యం. నావంటి వారిని అనుగ్రహించవలసిన సాందర్భాదేవతవు నీవు. నీవు ఏ దేవత అనుగ్రహం కోసం తపస్సు కావిస్తున్నావు? నీవు కుమారివా? శ్రీమతివా? నీ తల్లి తండ్రులెవరు? నీ చరిత్....”అంటూ విమానం దిగిన రావణాసురుడు వేదవతిపై ప్రశ్నల వరం కురిపించాడు.

“నేను ఒంటరిని. కస్యను. నాతండ్రి కులద్విజుడు. నా పితృదేవుని వేదగానంలో జన్మించాను. వేదవతిని. తండ్రి నన్ను శ్రీనివాసునకు సతిని కమ్ముని దీవించాడు. ఆ శ్రీపతిని పతిగా పొందాలని తపస్సుచేస్తున్నాను.” అని వేదవతి తన సమాచారం సమగ్రంగాను సమాధానంగాను రావణునకు తెలిపించి.

“దయచూపనిశ్రీపతి కోసం, శ్రీపతిని పతిగా కావించుకోవడంకోసం నీవు తపస్సు చేయడం వ్యారం. అవివేకం. నిన్నగాఢంగా ప్రమించే ఈ లంకాధిపతిని ఆ శ్రీపతిగా భావించి నీ పతిగా స్వీకరించడం నీకు సర్వదా శ్రేయస్తురం. అదే వివేకవంతమైన నిరయం”అన్నాడు రావణుడు. “నీవు శ్రీహరిని నిందించడం నేను సహించను. శ్రీపతి లోకాధిపతి. నీవు కేవలం లంకాధిపతివి. శ్రీనివాసుని పవిత్రమైన నామాన్ని స్వరించడానికి నీవు ఆనర్థుడవు. నీవు వచ్చిన దారినే వెళ్ళడం నీవు చేయవలసిన పని. తక్షణం నీవు నిష్టుమించవలసిందిగా హాచ్చరిస్తున్నాను. అంటూ వేదవతి రావణుని మందలించింది. అవమానభారంతో ప్రతీకారం తీర్చుకోవడాన్నికి రావణుడు తన ఎడమ చేతితో వేదవతి శిరోజాలను పట్టుకున్నాడు. ఆమె శ్రీనివాసుని స్వరించుకుని తనకుడి చేతిని కత్తిగా మార్చుకొని రావణుడు బిగపట్టిన తన తలవెంటుకలను ఖండించింది. వేదవతిని పరాభవించే ప్రయత్నంలో రావణుడే పరాభవితుడయ్యాడు. తాను పొందిన అవమానాన్ని ఆగ్రహంగా మార్చుకుని రావణుడు వేదవతిని బలవంతంచేయడానికి పూనుకున్నాడు. ఆ ప్రయత్నంలో ముందుకు వెళ్గా ఆమె తన తపోమహామతో రావణుని గమనాన్ని నిరోధించడానికి ఆగ్నిని జ్ఞలింపజేసింది. అతడు వజ్రాయుధంతో మంటలను చల్లారుస్తూ ఆమెను సమీపించాడు. ‘నేను అబలను. నాకు తపోభంగం కావించావు. నన్ను మానభంగానికి గురిచేయాలని చూస్తున్నావు. నావంటి అబల మూలంగానే మహా బలవంతుడవైన నీకు ప్రాణభంగం

కలుగుతుంది. ఇది తద్వం' అని వేదవతి కరినంగా రావణుని శపించి తాను స్వష్టించుకున్న అగ్నిలో ప్రవేశించి అదృశ్యమైపోయింది. రావణుడు భంగపద్మాదు. ఆశా భంగంతో ఆకాశంలోనికి పుష్పకవిమానంతో అర్ధశ్యమయ్యాడు. అగ్ని హరోత్రువు తనలో ప్రవేశించిన వేదవతిని తన భార్య స్వపోదేవి రక్షణలో ఉంచాడు. ఆవిధంగా ఆదంపతులు ఆమె సంరక్షణ వహిస్తూన్నారు.

అయోధ్యా-పాలనం. చేయవలసిన రాముడు పిత్రవాక్యపాలనం కోసం అరణ్యపాలనానికి పయనమయ్యాడు. సీతా, సౌమిత్రి అతణ్ణి అనుసరించారు. మారీచుని పైడిలేడిని చేసి మాయచేసి సీతను రావణుడు లంకకు ఎత్తుకొని ఓతున్నాడు. అగ్ని దేవుడు రావణుని ఆపి నిజమైన సీత నావద్ద ఉంది. మాయతో మారీచుని మాయలో నీవు మాయసీతను తీసికొని బోతూ నీవు మాయకులోనై మోసపోతున్నావు. అని హితము చెప్పాడు. తన సంరక్షణలోని వేదవతి చేత సీతారూపం ధరింపజేసి ఆమెను రావణునితో లంకకు సాగనంపాడు. అసలు సీతకు స్వాహాదేవి వద్ద రక్షణకల్పించాడు. రాముడు రావణ సంపోరం కావించి సీతను అగ్నిప్రవేశంకావింపజేసాడు. అగ్నిహరోత్రు ఇద్దరు సీతలను రాముని ముందు నిలిపి నిజమైన సీతను స్నేహరించమన్నాడు. శ్రీరాముడు నిజమైన సీతను బోల్పుకొని ఎంచుకొనలేకపోయాడు. అప్పుడు అగ్ని మాయసీతను వేదవతిని కావించాడు. 'వేదవతి సీతకోసం త్యాగం చేసి లంకలో బాధలు పడింది. శ్రీరామా! నీవు వేదవతికి వరం అనుగ్రహించాలి.' అని అగ్ని శ్రీరాముని ప్రారించాడు. 'నాథా! నానిమిత్తంగా వేదవతి రావణుని వేదనలకులోనైంది. ఈవేదవతి నీకు చెలి, సీతకు చెల్లెలు కావాలి. శ్రీరామా! నీవు ఆవిధంగా వేదవతిని అనుగ్రహించాలి.' అని సీతా దేవి వేదవతిని వివాహం కావించుకొనమని శ్రీరాముని అర్థించింది. ఇరవై ఎనిమిదవ కలియుగంలో వేదవతి సీతవలె భూజాతగా అవతరిస్తుంది. పద్మావతియై ఆకాశరాజునకు యజ్ఞ భూమిలో లభిస్తుంది. పుత్రికగా గగన భూషాలుని రాజ ప్రాసాదంలో ప్రవేశిస్తుంది. నేను శ్రీనివాసునిగా వేంకటాచలంపైన అవతరిస్తాను. వేదవతి చేసిన తపస్సనకు ఘలం ఆనాడు లభిస్తుంది. ఈ నాటి సీతాదేవి అభీష్టం ఆనాడు పద్మావీదేవి పరిణయరూపంలో నెరవేరుతుంది. అగ్నిహరోత్రుని ఆశయం శ్రీనివాసుని కల్యాణమై సీద్ధిస్తుంది. పద్మావతి శ్రీనివాసుల దివ్యవివాహమహాత్మవం లోకకల్యాణానికి నాభి గీతం పాడుతుంది.' అని శ్రీరాముడు వేదవతికి వరం ప్రసాదించాడు. సీతకు ప్రీతికలిగించాడు. అగ్నిని ఆవిధంగా అనుగ్రహించాడు.

పద్మావతి పరిణయం

బ్రహ్మ తండ్రియైన విష్ణుమూర్తి శాపంమూలంగా చోళశరావతి పికాచ పతియై సుధర్ముని పుత్రునిగా గగనపతియై జన్మించాడు. అతడే ఆకాశరాజు. పూర్వాం మాధవుడు అధర్మవర్యునుడై, శిలహీనుడై, ఉన్నతుడై పోయాడు. అతడు తిరుమలయాత్రకువచ్చి సుదర్శన తీరంలో సైనం కావించి ఉన్నతుసితినుండి విముక్తుడయ్యాడు. అతడు ఏడుకొండలూ ఎక్కుడం ప్రారంభించాడు. అతని శరీరం నుండి అగ్ని జనించి అతని పాపాలను దహించివేసింది. ఆఅపూర్వమైన దృష్టిం చూచిన దేవతలుపుప్పువ్యాప్తి కురిపించారు. విష్ణుమూర్తి కుమారుడైన బ్రహ్మాదేవుడు ‘మాధవా! నీవు తిరుమల యాత్రద్వారా సర్వమాపాలను తొలగించుకున్నావు. శ్రీనివాస సేవాభాగ్యం వలన దర్శన విశేషంవలన ముందు జన్మలో నీవు ఆకాశరాజువై ప్రభీతొండమండలాన్ని నారాయణపురం రాజధానిగా చేసికొని సుప్రతిధుదోతావు. జగన్నాత మహాలక్ష్మీ పద్మావతియై నీకు పుత్రికగా లభిస్తుంది. పద్మావతి శ్రీనివాసుల కళ్యాణం కావించినీ దున్నాదవవతావు’ అంటూ మాధవునకు పద్మవదనయై వరమనుగ్రహించాడు. శ్రీనివాసుని శాపం మూలంగాను, బ్రహ్మాదేవుని వరం మూలంగాను ఆకాశరాజు ఉద్ఘవించాడు. అతని సహాదర్శుచారిజీ ధరణీదేవి సంతాన భాగ్యం కోసం బ్యాహస్మాతి ఉపదేశంతో ఆకాశరాజు పుత్రతామేష్టియాగం సంకల్పించాడు.

ఆకాశరాజు నారాయణపుర సమీపంలో ప్రవహించే ఆరణీ నదీ తీరంలో యజవాతీక ప్రారంభించాడు గగన భూపతికి యజ్ఞ భూమి సంస్కారకలోనే యజ్ఞఫలం లభించింది. యజ్ఞ భూమిని బంగారు నాగలితో దున్ని నవధాన్యాలు జల్లుతున్న భూమిలో ఆకాశరాజునకు అపూర్వ సౌందర్య శోభితమైన అన్యాన్యాన్యాన్యాన సౌరభరితమైన సహాప్రపత్తమలం సౌక్ష్మాత్మకించింది. ఆ మహాపద్మంలో పద్మశయ్యాపై పద్మగాత్రయైన షక శిశువు కనబడింది. పద్మపాదయై పద్మ ఊరుయై, పద్మ శరీరమై, పద్మ పాణియై, పద్మాలంకృయై, పద్మ సేత్రయై, పద్మ కీరీటధారయై, పద్మ శయ్యాపై ఆభాలిక మహాపద్మంలో గోచరించింది. ఆరాజ దంపతులు ఆ పద్మంలో లభించిన బాలికకు పద్మావతి అను నామకరణం చేసి పెంచి పెద్ద చేసారు. శ్రీనివాసుడు శ్రీవరాహస్యమి తనకు వేంకటాచలముపై కేటాంయించిన పాదవత పరిమితమైన స్థలంలో స్థిరించారు. ఏర్పరుచుకున్నాడు. వకుశాదేవి శ్రీనివాసుని తన తనయునిగా పోషించసాగింది. శ్రీనివాసుడు ఆకాశ ఉద్యానవనంలో పద్మావతిని తిలకించాడు. వారు పరస్పరం

ప్రిమించుకున్నారు. శ్రీనివాసుని మనోగతం గ్రహించిన వక్షవివిహారాయథారం కావించి థరంజీ దేపే అంగికారం పొందింది. పద్మావతీ శ్రీనివాసుల వివాహా నిశ్చయఃం కావించడంలో కృతకృత్యురాశైంది. శ్రీ శకుండ పద్మావతీ శ్రీనివాసుల వివాహం కావించమని ప్రిత్పిహించాడు. తలియుగాన విశంబి సంవత్సర వైశాఖ శరద దశమీ తుక్కవారం నాడు ఉత్తరఫల్యాణిస్త్రశ్రయుశ్చ తథసుమయంలో ల్రాద్యుకుంకిన 13 ఘడ్యియలకు పద్మావతీ పరిణయానికి సుమూహరాశ్రం నిశ్చయమైంది. పద్మావతీ ది అత్రి గోత్రం. మృగశ్శిర జన్మ నక్షత్రం. శ్రీనివాసునిది వచ్ఛి గోత్రం. జన్మ నక్షత్రం శ్రవణం. నష్టవధూవరులైన పద్మావతీ శ్రీనివాసులకు మిత్ర పరమ మిత్ర తారలయ్యాయి. ఆ షభ్ లగ్నానికి పద్మావతీ శ్రీనివాసుల వైవాహిక మహాతో త్వవం వైభవోపేతంగా నిర్మహింపబడింది. శ్రీ పద్మావతీ పరిణయం పుడమి తల్లి ప్రమాదానికి నాంది. పునాది. జనతకు, జగతికి శాంతిని ప్రసాదిస్తోంది.

“గరుడధ్వజం బెట్టె కమలాశ్చ పెంట్లీకి
పరపలదివో వచ్చె పైపై సీవించను
పాడిరి సోచాననచే భారతియు గిరిజయ
ఆడిరి రంభాయలైన అచ్చర లెల్ల
కూడిరి దేవతలెల్ల గుంపులైశ్రీ వేంకటాద్రి
వేంకటులు మీరగ శ్రీ విభుని పెండ్లికిని.
కుద్దిపుష్పుల వాన కుష్పులైయెందు చూచిన
మొదస దేవదుందుధి ప్రోత లెలను
పెరసె సంపదలెల్ల పెంటలై శ్రీ వేంకటాద్రి
తిరమై మించిన దేవదేవుని పెండ్లికిని
వేసిరి కానుకలెల్ల వేచేలు కొప్పురల
ఓసిరదె తలబాలు పుణ్యసతులు
ఆసల శ్రీవేంకటేశు ఆలమేలుమంంగ తాను
సేసలు వెళ్లినయట్లి సింగారపు పెండ్లికి”
“పసిడి యశ్శరంతలిపెపట్టదో వేగమే రారో
దెసల పీచరటాందు దేవుని పెండ్లికిని
శ్రీవేంకటేశ్వరునికి శ్రీమహాలక్ష్మీకి
వైపిటపు పెండ్లి ముహూర్తము సేతు

----- అన్నమయ్య

కావించి ఛేరులు ప్రోసె గరుడధ్వజం బట్టు
 దేవతలు రారో దేవుని పెండికిని
 కందర్పుజనకునికి కమలాదేవికి పెండి
 పందిరి లోపల తలబాలు నేడు
 గందమూ విడెమిచ్చేరు కలువడాలు కట్టిరి
 అందుక మునులు బారో హరి పెండికిని
 అదె శ్రీవేంకటపత్నికి అలమేలు మంగకును
 మొదలి తిరుణాళ్ళకు మొత్తేము నేడు
 యొదుట నేగేరు వీరేయిచ్చేరు వరములిపి
 కదలి రారో పరుషఘనులు పెండికిని”

----- అన్నమయ్య

పద్మావతీ పరిణయం ఆత్మ కల్యాణం, సమాజ కల్యాణం, లోక కల్యాణం, ప్రసాదిస్తుందని అన్నమయ్య భాషించాడు. సంఖాపించాడు. ఆకల్యాణం దర్శించడం పుణ్య ప్రదమని అన్నమయ్య ప్రశంసించాడు. ఆ పద్మావతీదేవి పెండి వేడుక ల్ని చూచి మనస్సులను పండించుకోమని, తప్పుల పండుగ కావించుకోమని అన్నమయ్య మనల్ని ఆహార్ణించాడు. సవధావరులైన ఆపద్మావతీ శ్రీనివాసమూర్తుల దివ్య సుందర స్ఫుర్మాచాలను, మంగళవేషాహన రూపాలను అన్నమయ్య మనకన్నుల వుందర స్ఫూర్మాత్మకింపడేసి తాను భట్టుడయ్యాడు. మనలను భస్యులను కావించాడు. తిరుచాసూరులో వెలసిన పద్మావతీదేవి పచిత్ర గాఢ పురాచాలలో ప్రతటితమైన చివరాలు గ్రహించాయి. పంచిథమైన అలిమేలు మంగళపురపు అలిమేలు మంగప్పు తల్లి అమ్మతగాఢ భప్పులు స్ఫురిచేయం. అమృతవల్లిని, ఆశల్లావల్లిని, ఆ పలుకు తేనెల తల్లిని దర్శించుకోవడం, సీవించుకోవడం మనకు సదా అనుసరణీయం.

అలమేలు మంగ అండనుండే శుక్రవారపు సొగసులవాడు

శ్రీనివాసమూర్తి చిరుదరహస్యాలు చిందించే సుందరమూర్తి. సొలగ్రామ శిలామూర్తి శ్రీ వేంకటరమణమూర్తి. ఆగమనియవూలకు, ప్రతివూ లక్ష్మణాలకు అతీతమైన మహాస్నేహమైన విశ్రమం శ్రీనివాసుని చియ్యమం. శ్రీవారి మూర్తి 9-10 అడుగులు మధ్య ఎత్తు ఉంటుంది. స్ఫూర్చి వారి వక్షస్థలపు కొలత 36"-40" మధ్య ఉంటుంది. నడుము

శ్రీపద్మావతి వైభవమ్

కొలత 24''-27'' మధ్య ఉంటుంది. ప్రపంచంలో అజంతాలోని మొదటి గుహలోని చోధి సత్పు పద్మ పాణి చిత్రం మహాశాందర్భివంతమైనదిగా పరిగణింపబడుతోంది. ఆ శాందర్భాన్ని మించిన మహాశాందర్భింతో శ్రీనివాసుని దివ్యమంగళ విగ్రహం అలరారుతోంటూంది. శ్రీవారి దివ్యమనోహరమార్తివంబి మూర్తి భారతదేశంలోగాను. ప్రపంచంలోని ఏ దేశంలోగానీ కానరాదు. శ్రీవారి సర్వావయవాలకు, ఆయుధాలు, అలంకృతమైన స్వర్ణభరణాలు, రత్నభరణాలు, వజ్రభరణాలు, నవరత్నాలంకారాలు, స్వామివారి విగ్రహగత శాందర్భింతో సహాప్రాధికమైన శాందర్భ సంపదను సంతరించుకోంటున్నాయి. శ్రీ వత్సలాంఘనయుక్తమైన శ్రీనివాసప్రభుని దక్షిణవక్షస్థలంకారే విగ్రహగతంగా అవిర్భవించిన శ్రీ మహాలక్ష్మీ దేవి దివ్యాకృతీతో వామవక్షస్థల భాగంలో అమర్ధబడిన బంగారు అలమేలు మాంగాంచికాదేవి సుందరాకృతితో శ్రీ వేంకటేష్వరుము ఒకపరికోకపరి ఇయ్యారమై మొకమునన్ కళల్లా మొలచినట్లు భక్తజన మనోహరమైనేత్త పర్యం కావిస్తూంటాడు.

“మౌతయ శ్రీ వేంకటేష్వర మేన సింగారముగాను

తఱచయిన సామ్యులు ధరియింపగా

మౌతగు చోడి అలమేలు మంగయు తాను

మౌతపు మేఘముగూడి మేఱసినట్లుండే”

----- అన్నమయ్య

ఆపుత్రుడిచోమ్మ అలమేలు మంగమ్మ స్థిరశాధామనిగా శ్రీనివాసుని చూదయించుండి దివ్యకాంతిని భక్తులమై ప్రసరిస్తూ వారి హ్యాదయూలను స్థిరమైన జ్ఞాన దీపించ్చేయేతుల కాంతులతో నింపుతూ జ్ఞానమారంలో ముందుకు నడిపిస్తూంటుంది.

“ద్విభూజా వ్యూహాలక్ష్మీః స్మార్త పద్మాసన ప్రియా

శ్రీనివాసాంగ మధ్య సతతాం కేశవ ప్రియా”

శ్రీ మద్రామానుజాచార్యులవారు శ్రీ. క. 1017-1137 సంవత్సరాల మధ్య 120 సంవత్సరాలు జీవించారు యితిరాషల వారు శ్రీవేంకటేష్వరస్తోమి వారి దేశాలయిచ్చ సంపద అభివృద్ధి ఓండడంకోసం కరద్వైయంతో కూడిన వ్యూహాలక్ష్మీ ఆం అలక్ష్మీల్యందైనాచియారు అనే బంగారు విగ్రహమ్మి చిత్తానక్షత్రయుభ్ర రత్నమంచరికాయోగంతో కూడిన శుద్ధద్వాదశి శుక్రవారం నాడు శ్రీనివాస ప్రభువు వక్షస్థలంలో అమర్ధార్థనలు కావించారు. వైభానసాగమ ఆనంద సంహితాను సారంగా స్వామివారికి శుక్రవారపు అభిషేకం రామానుజులు నిరేశించారు. ఈ సమాచారం తీరుమటై ఒప్పమా లేక తీరుపతి ఐతిహ్యమాల వలన తెలుస్తోంది. ప్రతీ శుక్రవారం తీరుమలమైన శ్రీ

వేంకటేష్వరసైన్యమివారికి తత్త్వదక్షిణవక్షస్తల నిత్య వాసరసికురాలైన శ్రీదేవికి (శ్రీలక్ష్మీదేవికి) అభిషేకం పంచసూక్తలు, పంచోపనిషత్తులు పరిస్తాండగా వునోహరంగా నిర్వహింపబడుతుంది. శ్రీనివాసుని పాదాలకు, వక్షస్తలంలోని శ్రీభూదేవులకు నమస్కరించి ఆర్జుకసైన్యములు అనుమతి పొందుతారు. శ్రీవారి దక్షిణవక్షస్తలంలో విగ్రహగతంగా నెలకొన్న శ్రీదేవితో శ్రీ రామానుజాచార్యులవారు శ్రీనివాసుని వక్షస్తలపు వామ భాగంలో అమర్దీన అలవేంలు వుంగ (భూదేవితో) శుక్రవారపు సాగసులసైన్యమీ అభిషేకాన్ని అందుకుంటాడు. పరిమక్రమాన్యాలతో, ఆకాశగంగతో, గోక్షేరంతో, బంగారుచావిలోని జలంతో శ్రీవారికి విధివిధానంగా అభిషేకం జరుగుతుంది. తరువాత వెండిగిస్తేలో నీళ్ళలో కలిపిన పసుపుతో శ్రీవారి వక్షస్తలంలోని శ్రీమహాలక్ష్మీకి అభిషేకం జరుగుతుంది. శ్రీభూదేవులతో శ్రీవారిని ఆతిరుమంజన సమయంలో దర్శించుకోవదం మరువలేని మదురానుభాతి. ఆదివ్యాధుశ్శంతో భక్తులకు కన్ములలో ఘైకుంఠం, కలియగైకైకుంఠం ప్రత్యుషమవుతుంది. అభిషేకానంతరం భక్తులకు శ్రీవారి నిఃపాద దర్శనం లభిస్తుంది.

“కంటి బుక్రవారము గడియలేడింట

అంటి అలమేల్చుంగ అండనుంచే స్మామీ” అనే అన్నమయ్య సంకీర్తనం భక్తుల హృదయాల్లో ధ్వనించి ప్రతిధ్వనిస్తుంది.

భక్తుల నెజపాదదర్శనానంతరం కులచేఖర పచివద్ద తెర పమతుంది. స్మామీవారికి జర్మాపుండ్రధారణం, వాస్త్రాలంకరణం, ఆభరణ సమర్పుణం డయగుతాయి. అప్పుడు శ్రీవారి వక్షస్తలంలోని అలమేలు మంగపు అభిషేకం డయగుతుంది. ధ్వనమూర్తినుండి వేరుచేసిన తరువాత అలవేలు మంగపు అభిషేకం జరుగుతుంది. అభిషేకానంతరం చంగారు అలమేలుమంగసు శ్రీవారి వక్షస్తలంలో యధాతథంగా అలంకరిస్తారు. పిమ్మట స్మామీవారికి కిరీటం అలంకరిస్తారు. బంగారు అలమేలుమంగ సచరింపు, అభిషేకం, అమరిక భక్తులు దర్శింపలేరు. తెరపుగున రహస్యాంగా ఇచి చిరసుతాయి. శ్రీవేంకటేష్వరసైన్యమి వారికి తోచూల సేవ, ఆర్జున నివేదన జరుగుతాయి. కొటీ సూర్య ప్రభలతో కూడిన శ్రీవారి దర్శనం భక్తులకు లభిస్తుంది. శ్రీలక్ష్మీన్ని శ్రీ ఆల వేలుమంగసు సమద్యష్టిని చూస్తూ తన వక్షస్తలంలో నిలుపుకొన్న శ్రీనివాసుడు సమద్యష్టి భంగిమతో భక్తులను అలరిస్తాంటాడు. శ్రీ భూదేవుల దయాదృకులు భక్తులపై ప్రసరిస్తాంటాయి. “ఎలుకడిగిన యచ్ఛి పురుషోత్తముడు వేడే, ఎలమి నారతులు మీదెత్తురే దేవునికి”, మని చెప్పుదుమయ్య యాతని శాభాగ్రము, కొమలపు జవ్వనము గుఱుతైనట్టండే అంటూ అన్నమధ్య బుక్రవారపు అభిషేకపు సాగసుల వాడైన ఏడుకొండలవాడిని గూర్చి సంకీర్ణమ్మత్తుకూనిర్మిశా

బోగ్గునివాసమూర్తి నిత్యపాదాభిషిక్తం, మూలమూర్తికి నిత్యపాదాభిషిక్తం 10వశతాబ్దించుండి ప్రారంభమయ్యాయి. క్రీ.శ. 1380 సం.ములో శ్రీ దేవీ భూదేవి మేతుడైన మలయహస్తామికి ప్రప్రథమంగా తిరుమంజనోత్సవం ప్రారంభమైంది. శ్రీవాంశుక్రవారపు అభిషేక కార్యక్రమం క్రీ.శ 1465 సం.ములో ప్రారంభమైంది. బీనికి కంచాదైరామానుజచియ్యంగారు అంకురార్ఘణ కావించారు. క్రీ.శ 1517 సం.ములో శ్రీతృప్తిశ్శదేవరాయలు వులుగు కాప్పుకు యొర్కాటు చేసి నేటికి నిరంతరాయంగా అభిషేకిం నిర్మిషాంపటడడానికి యేర్కాటు కావించారు. శ్రీనివాసుని వక్షస్తలంలో అలంకృతమైన అలచేలు వుంగతాయారు ప్రస్తావన ప్రప్రథమంగా 22-5-1477 నాటి శాసనం ప్రస్తావించింది. తరువాత 31-8-1495 నాటి శాసనంలో అలర్మేల్ మంగాదేవి ప్రశంస కనపదుతోంది. శ్రీనివాసుని వక్షస్తలంలోని అలర్మేల్ వుంగతాయారునకు చుంకువచ్చుమ్మతో అభిషేకం 21-2-1496 లో శుక్రవారాతిభిషేక సువయంలో ప్రారంభమైనదట. 1-3-1506 సం.ము నుండి 7తులముల పసుపుతో అభిషేకప్పు యొర్కాటు మంగతాయారునకు జరిగి నేటికి అది కొనసాగుతోంది. కొండ క్రింద దిగువ తిరుపతి సమిషానగల తిరుచామారులో పద్మ సరోవర ప్రాంత మండలి దేవాలంబంలో ఏపిధంగా భక్తుల సేవలు, పూజలు అందుకొంటూందో ఆదే విధంగా కొండలపై నెలలొన్న కొండల తోనేబి రాయని గుండెలో – గుండె గుడిలో అలచేలు వుంగమ్మ శ్రీనివాసునితో సమానంగా శ్రీనివాసదాసుల అర్థానులు, సమార్థనలు అందుకొంటాంది.

మాందీన మనాభం పాశా రమే మహాలంకృత కల్పకప్పసుమే మాం దేవీ వృత్తారం తురు పరమే మంచుల చంద్రస్ఫూరదురు సుషమే తుంభ్యం వాగశ మధ్యగతపుణ్ణే తుంభ్యం మంగళ మతి లావచ్చే తుంభ్యం మంగళ మూర్తిపుణ్ణే తుంభ్యం మంగళ మధ్యిచన గణ్ణే శ్రీ వరణ్ణే జని నమస్త్రే క్షీరాంయథి సణ్ణనని నమస్త్రే భావ భచ్ఛాయజ జనసి నమస్త్రే పాశామాం జగజనని నమస్త్రే. కలిగి చెలగు శ్రీ వేంకటిలయని ఘనవక్షస్తల సింహాసనమున నెలకొని అలచేల్చుంగా దివ్య వినిర్మల నామమునందగు ప్రియమున సకల జగమ్ముల బోష్టను నిజికొని సాకిన తల్లిని నిను కొనియాచెంద ముక్కలిత కరకములడైనై నీపున మ్రయప్పెంద నివ్వాలేములు చీచెం – – – శ్రీ వేంకటేష్వర లఘుకృతులలోని అలచేలుమంగా ప్రపంచుచుండి.

ఇన్నిరాశి రామాయణికి యుంతి చెలువస్తురాశి
ఇస్మైనీరాశి కూతమి కలిగినరాశి
కలికి బోమలింద్ల గల కాంతకును ధనురాశి

కులకు కుచకుంభములు కొమ్ముకును కుంభరాజి
 వెలుగు హరిమధ్యకును సింహరాజి
 చిన్ని మకరారిపుబయ్యెద చేడకు మకరరాజి
 కన్నె ప్రాయపు సతికి కన్నెరాజి
 వన్నెయై పైడి తులతూగు వనితలకుం తులరాజి
 తిన్నని వాడి గోళ్ళ సతికి వృశ్చికరాజి
 ఆముకొను నొరపుల మెరదు అతివకు వ్యషభరాజి
 గామిడి గుట్ట మాటల సతికి కర్ణటకరాజి
 కోమలపు చిగురు మోచి కోమలికి మేషరాజి
 ప్రేమ వేంకటపతి కలిసి ప్రియ మిథునరాజి

----- అన్నమయ్య

మానవులంతా జన్మించేది పన్నెందు రాశులలోనే. ఆపన్నెందురాశులే మానవుల
 భూత భవిష్యద్వరమానాల ను నద్దేచిస్తాయి. అన్నమయ్య శాస్త్రియవైన జత్తమ జాతి ప్రీ
 లక్ష్మికాలు, మేడాదిరావులు సమస్యయైన్న అలమేలుమంగను ఆశ్రయించినట్లు భావన చేసేడు.
 పన్నెందు రాశులలో జన్మించే జీవులను రక్షించే చల్లని తల్లిగా అలమేలు మంగమ్మ తల్లిని
 సంభాషించాడు. పన్నెందు రాశులలో కలసిన అందాల రాశియైన ప్రియ సతియైన అలమేలు
 మంగను ప్రేమమూర్తియైన వేంకట పతితో మిథునరాజిలో అన్నమయ్య కలిపి నమస్కరించే
 తాను ధన్యుడయ్యాడు. అలమేలు మంగను దర్శించి, సేవించవలసిన తీరును తన సంకీర్తనలో
 మనకు తెలిపి మనలను ధన్యులను కావించాడు.

అన్నమయ్య పాఠ – అలమేలు మంగమ్మ ఆట

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామిని తన సంకీర్తనలతో కీర్తించడానికి జన్మించిన కారణజన్మదు
 అన్నమయ్య. ఆడిన మాట్లాడ అమ్మత కావ్యం కావించుకొన్న పదకవితాపితామహాడు
 అన్నమయ్య. పాడిన పాటెల పరమగానం కావించుకొన్న ఆది వాగేయకారుడు, శ్రీహరి
 సంకీర్తనాచార్యుడు అన్నమయ్య. అన్నమయ్య అచారం శ్రీ వేంకటేశ్వర సంకీర్తనం. అన్నమయ్య
 ప్రచారం భాగవత ధర్మం. అన్నమయ్య ప్రభోధం సతతపూర్ణునికి శరణ్యం . ఈ
 త్రివేణి సంగమం అన్నమయ్య జీవితం. కలలో కనపడి అన్నమయ్యను అనుగ్రహించాడు
 శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు. విశాఖ నక్షత్రతంతో కూడిన వైశాఖ పూర్ణిమ అన్నమయ్య జయింతి. 9-

5-1408 గా కొందరు, 1424 సం.ముగా కొందరు అన్నమయ్య జన్మసంవత్సరంగా భావిస్తున్నారు. అన్నమయ్య వరంతి దుందుభి సంవత్సర ఫాల్గుణ బహుక ద్వాదశి (23-2-1503).

“అన్ని మంత్రములు నిందే ఆవహించెను

వెన్నుతో నాకు కలిగ వేంకబేస మంత్రము”

అన్నాడు అన్నమయ్య. ఆ శ్రీవేంకబేస్వర మంత్ర స్తోత్రం ఓంది పరమంత్రములు ముహ్మది రెండు వేలు స్పృష్టించాడు. తన పదహారుయేట అన్నమయ్య తిరుమలయాత్రకు బయలుదేరాడు. మెట్లు నీట్లనిల్వగా చాలా ఎత్తుగా ఉండే పెద్ద యొక్కడు దాటి వెళ్లాడు. మోకాళ్ల పర్వతం చేరుకున్నాడు. అది సాలగ్రామ శిలామయపర్వతం. అనాడు పాదాలతో కాక మోకాళ్లతో ఆపర్వతం ఎత్తేవారట. కావున ఆపర్వతం మోకాళ్ల ముడుపుగా పిలువబడేది. అన్నమయ్య తెలియక చెప్పులతో కొండ ఎక్కుతూ మోకాళ్ల ముడుపు వధ్యం చేరుకొని అలసి బడలికతో ఇంక కొండ ఎక్కులేక ఆ మోకాళ్ల ముడుపువద్ద ఉన్న ఒక వెదురు ఓండ క్రింద ఒక బండ రాయిపై నిద్రించాడు. అలమేలు మంగ అన్నమయ్యకు దర్జన భాగ్యం ప్రసాదించింది. చెప్పులు చెప్పి కొండ ఎక్కుమని తెలిపింది. అలసోయిన అన్నమయ్యను ఉరదించి దివ్య ప్రసాదాలు ప్రసాదించి ఆరగించి ఆకలి తీర్చుకొనమని ఉపదేశించి అదృష్టమైంది.

“_ రిసెలు నూనె బూరియలు సౌగులు చత్కుర మండిగల్ వడల్

_ చంటలు పాలమండిగలపుంచులయ్యలమేలుమంగనీ

_ చంటగవిందు వెట్టు పరమాన్న శతంబుల సూపకోట్లతో

నింపవినిర్మలాన్నముల నేతుల సోనల వేకబేస్వరా”

--- అన్నమయ్య

“_ ర్యాములమేలుమంగా! శ్రీవేంకబేస్వర స్వామికి అర్పించిన దివ్య ప్రసాదాలు నా ఆకలితీరి ఉండు నిందేలాగ అనుగ్రహించావు తల్లి! నీ ఆదేశం శిరసావహిస్తాను. నీవు చెప్పినట్లు చూచిరక్కలు వదలి పాదచార్షై కొండ ఎక్కి శ్రీవారి అనుగ్రహానికి పాత్రుడనవుతాను. నాకు దిష్ట్యుమైన ఆహారం సమకూర్చావు. నీకు శతకమోరం సమర్పించుకొంటున్నాను” అంటూ అన్నమయ్య అలమేలు మంగాంచికా స్తుతి పరంగా ఆసుపుగా శ్రీవేంకబేస్వర సంబోధనతో ఉత్కరం చెప్పాడు.

‘ పలవపాణి విశ్వగురుభామిని యిట్లి ప్రపంచమంతకున్

తల్లి సమస్త తీవుల నిదాచుమ శ్రీయలమేలుమంగా! నీ

చలని చూపు చిల్చి వెదచల్లగ పుణ్యుల మైతిమి యంద్రు భూ

మెల్లను నీవధూమణి ననేక విధంబుల వేంకబేస్వరా!

నెఱినలమేలు మంగకును నీకును పద్మ భవాండధాండమే
మెఱసిన చోమ్యరిల్లు తగు మేడలు మీదది లోకముల్ ప్రథల్
తెఱిలగ మించు నయ్యనుడె దీపము గుజ్జనగూడు చంద్రుడే
తొఱలిన దేవసంఘములె తొత్తులు బంట్లును వేంకటేష్వరా!
ఆతడె నీవు నీవనగ నాతడె నీపలకే తలంపగా
నాతని పల్చు నీ హ్యాదయ మాతడె ఓయలమేలు మంగ నీ
చేతిదె సర్వజంతువుల జీవన మంతయు నంచ సన్మని
ప్రాతము సన్మతించు ననివారణ నీసతి వేంకటేష్వరా!
యోగ్యతలేని కష్టుడ నమోగ్యుడ నల్చిట జూడ గర్భాని
రాఘవ్యుడ నీ కృపామతికి ప్రాపుడ నోయలమేలు మంగ నీ
చూచు కృపానిరీక్షణమే చూచెద నంచును నీ ప్రియాంగనన్
పూచిన వాత్మసూనముల పూజలు చేసెద వేంకటేష్వరా!
అమ్ముకు తాళ్ళపాక ఘనుడన్నదు పద్మశతంటు సెప్పుకో
కొమ్మిని వాత్మసూనముల.కారిమితో నలమేలు మంగకున్
నెమ్ముది నీవు చేకొని యనేక యుగంబుల బ్రహ్మకల్పముల్
సమ్మద మంది వర్తిలుము జవ్వని లీలల వేకటేష్వరా !

-----తాళ్ళపాక అన్నమయ్య వేంకటేష్వరశతకం మండి

అలమేలుమంగమ్మ అనుగ్రహానికి పాత్రుడై, ఆమె అనుగ్రహాంతో అందించిన అమ్మ
తాన్నాలు, దివ్య ప్రసాదాలు ఆరగించి భక్త్యావేకంతో, కవితా.వేశంతో, పదకవితావేశంతో
ఎన్నో, ఎస్సెన్నో సంకీర్తనలు అలమేలుమంగమ్మపై అన్నమయ్య గానం చేసాడు. అన్నమయ్య
పాడితే శ్రీవేంకటేష్వరుడు శ్రీ వారికి వైపేద్యంగా సమర్పించిన పాలు, వెస్సను ఆప్యాయంగా
అరగించేవారట, జో అచ్చుతానంద ఆంటూ జో లపాడితే స్నామి వారు పసిచిడ్డు హోయిగా
పవ్యథించేవారట. అన్నమయ్య ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు పాడితే విన్న స్నామి వైరాగ్య
వేంకటేష్వరస్నామిగా మారిపోయేవారట. అలమేలు మంగ వైరాగ్య వేంకటేష్వరుని చూచి
దిగులు పదుతూంటే అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు కావించేవాడట. అలమేలు మాగి
శాందర్శం ఆతిలోకమనోవారమైనది. అసాధారణమైనది. అమ్మ చూపులు, చేతలు,
పలుకులు, పలకరింపులు అన్నీ శ్రీనివాసుని పరవళింపచేసివే! పద్మావతిదేవి
మహాశాందర్యాన్ని చాంగు - భక్తా అంటూ అన్నమయ్య ప్రస్తుతించాడు.

“చక్కని తల్లికి చాంగు భక్తా తన

చక్కొరపోవికి చాంగు భళా!
పలుకుల సాంపుల పత్రితో కసరె
చలముల అలుకకు చాంగుభళా!

— అన్నమయ్య

ఈ చాంగుభళా సంకీర్తనపొడి అలమేలు మంగముగ మనోహర సాందర్భాన్ని
వేంకటపతి కన్ములముందు ఆవిష్కరించి అన్నమయ్య స్వామిని రసానందంలో
టలలాడించాడు.

“ఏమని ఓగడుమే యిక నిన్నను
అమని సూటగుల అలమేల్చంగ
తెలికన్నుల నీ తేటలే కదవే
పెలయగ విభసనికి వెస్తెలలు
పులకల మొలకల ఓదులివి గదవే
పలుమరుపుయ్యల పొనుపులు
తియ్యని నీమోవి తేనెలే గదవే
వియ్యపు రమణి విందులివి
ముయ్యక మూసిన మొలక నుయ్యగదె
నెయ్యపు కప్రపు నెరిబాగాలు
తైవసమగు నీకాగిలే గదవే
శ్రీవేంకటేశ్వరు సిరినగరు
తాపుకొన్న మీకమతములే కదే
కావించిన మీ కల్యాణములు”

అలమేలుమంగ నవయయ్యన శృంగారాలు అమని సూగసులు ఆత లీ వసంత
పెలాసవిభ్రమాలు స్వామి వారికి మొలక పులకింతలు. ఆమె తెలికన్నుల తియ్యదనాలు
వేంకటవిభునకు వెస్తెల పొన్నులు. ఆదియ దంపతులు, నవలావణ్ణ మూర్తులైన పద్మావతీ
శ్రీనివాసుల ప్రణయలీలలు భక్తుల పాలిట అనంత కల్యాణ లీలలు. వానిని పదిలంగా,
పరమ పవిత్రంగా భావించుకొంటూ ఆ కల్యాణ అనుభూతుల్ని ఆ పచ్చని, వెచ్చని,
నులిచ్చని జ్ఞాపకాలను, శీపి గుర్తులను నెమరు హేసికొంటూ భక్తులు. ఆనంద తస్మయత్స్వంతో
పరమానంద సంభరితులపుతూంటారు.

“అలరులు కెరియగ నాడెనదే

అలకల కులుకుల అలమేలు మంగ
 అరవిరి సాంగుల అతివలు మెన్నగ
 అరతెర మరగున ఆడెనదే
 వరుసగ పూర్వాపు దువాళపు తిరుపుల
 హరి కరికింపుచు అలమేలుమంగ
 మజ్జుపు మలపుల మజ్జెల కెలపుల
 తట్టిడి నడపుల దాణనదే
 పెట్టిన వజ్రపు పెండెంపు దశకులు
 అట్టిటు చిమ్ముచు అలమేలుమంగ
 చిందులపాటల శిరిపాల యాటల
 అందెల ప్రోత్తల ఆడెనదే
 కందువ తిరువెంకటపత్తి మెన్నగ
 అందపు తిరుపుల అలమేలుమంగ”

-- అన్నమయ్య

“అలమేలు మంగ అలక అలల లాడినది. కురుల్లోని విరులు జలజలరాలినవి. నర్తకి రంగస్తలపూజ నిర్వహించినట్టేనది. ఆమెకు అడ్డముగా చలికత్తెలు తెరపట్టగా అరతెరమరగున ఆడినది. అరవిరిసేన అందాలపూల బాల వలె తోచినది. వనిత పూర్వదువాళపు తిరుపులను ప్రధర్మించింది. అతివాశిధిల లయబంధముకైన అంగవైష్ణవాలను ప్రకటించినది. అవి తిరుమల దౌరు కరిగించినవి. ఆమదమరాళగమన పదములు లయాను గతులను విష్ణురించినవి. కాలిమత్తిలు తూళ గతులను తెలిపినవి. అందెల మెరగులు మజ్జెల రవపులతో పంచెములాడినవి. నృత్తితొలు చెలరేగినవి. అంగసామణి అనంగ త్యంగారములనే ఒలకబోసినది. ఆమె శిరిపొలయాటలనే ఆడినది. అలమేలు మంగ అభిధివ త్యంగారములకు అంగజగురుడు మరిసినాడు. ఆ శ్రీనివాసరసికుడు సిరివురిపెచున కు వెంచ్చినాడు. ఇది భావలయ. ఇది నాదాలయ. ఇది శ్రీనివాసపదకవితాలయ”.

శ్రీకామిశ్టే శ్రీనివాసులు శెట్టి ‘శ్రీ అన్నమాచార్య సార స్వత తఖారాధనము ‘నుండి.(జాలై 76సప్తగిరిలో ప్రచురితము)

ఇది అన్నమయ్య త్యంగార పదానికి అలమేలు మంగమ్య కావించిన దివ్య స్తుం. ఆ దివ్య స్తుం తిలకించిన శ్రీ వేంకటేష్వరుడు మంచి ప్రాయపువాడై, త్యంగార రాయడై, కొండల కోనేటి రాయడై అమ్మ అలమేలు మంగమ్మను అలరించినాడు.

శ్రీనివాసురికుడూ ఆనంద నృత్యం చేస్తూ అలమేలుమంగను అలరించినట్లు గానే అన్నమయ్యనూ అనుగ్రహించేవాడట.

“దాచకోనీపొదాలకు దగనే చేసిన పూజలిచి

పూచి నీ కిరితిరూపు పుష్పములివియయ్య

ఒక్క సంకీర్తనే చాలు వొద్దికై మమ్మ రక్షింపగా

తక్కినవి భండారాన దాచి మండి”

— — — అన్నమయ్య

అన్నమయ్య కావించిన అసంఖ్యాకమ్మలైన సంకీర్తనలలో అలమేలుమంగపై కావించి సంకీర్తనలు శృంగారరస భరితమై శ్రీ వేంకటపతిని మెప్పింప జేసినాయి. “అలరులు కురియగా నాడెనదే

అలకల కులకుల నలమేలు మంగ” అన్న అన్నమయ్య సంకీర్తన ఒక్కటే తను రక్షించి, మోక్షం ప్రసాదించడానికి చాలునని ఆతడు భావించాడు. అలమేలు మంగపై ఆ ఉప్ప సంకీర్తనే చాలు. అదే భక్తులకు పదిమేలు. అదే శ్రీ వేంకటేష్వరునుప, వేంకటేష్వరుని భక్తులకు మమ్మది రెండు వేలు. నేను ఒక్కండ లేకపోతే నీ కృపకు పాత్రంబెక్కుడ అంటూ అన్నమయ్య శ్రీ వేంకటేష్వరుని ప్రశ్నించాడు. ఆ విధంగా ప్రశ్నించే శక్తి, భక్తి అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ దయవలన అన్నమయ్యకు లభించింది. శ్రీ వేంకటనాథుని కృపకు పాత్రం కావించింది. అమ్మ అలమేలు మంగమ్మ కృప మనపై ప్రసరిస్తే మనకు అన్నీ లభించిస్తే. అలమేలు మంగమ్మ శ్రీ వేంకటేష్వర భక్తుల పాలిట ముంగోంగు బంగారం. అలమేలు మంగాదేవి వరాల సిరులు భక్తులపై కురిపించే కామధేనువు. కల్పవృక్షం. ఆమె భక్తుల పిలుపు పినక ముందే పలికి తలి. భక్తులు అడగకనే అన్నీ అందించే కల్పవలి. మనకు దిది అవసరమో మనకు తెలియదు. మనము ఏమి అడగాలో మనకు తెలియదు. భక్తుల అవసరాలు గుర్తించి, గ్రహించి అలమేలు మంగ ఆదుకొంటుంది. అలమేలు మంగ అనుగ్రహిసి పాత్రతైన భక్తులకు ఈ అనుభవాలు, అనుభూతులు, ప్రత్యుష నిదర్శనాలు కోకొల్లామి. ఒచలని చూపుల తలిని, ఆపలుకు తేనెల తలిని సదా మన మనస్సులో నిలుపుకొందామి. తలపులో పిలుచుకొందాము. కొలుచుకొందాము.

ప్రత్యుషమై సాక్షిం చెప్పిన అలమేలు మంగ

అన్నమయ్య చనవరసుతుడు పెద తిరుమలాచార్యులు. ఇతడు శ్రీ. క. 1460-1547 మధ్య దీవించాడు. శ్రీనివాసుడు ఇతని భక్తికి మెచ్చి మూడుపురు షాంతరాలవరకు ప్రత్యుషి

శ్రీపద్మావతీ వైభవమ్

మవుతాను. ఏడుపురుషాంతరాల పరకు మోక్షమిస్తాను అని వరమిచ్చాడు. సంకీర్ణలు. శతకాలు, వచనాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరునిపై తిరుమలాచార్యుడు సంతరించాడు. “అయించ.. కాంత మారు మొగమై యటు చూచిన దర్శణంబునన్ భిక్షకక నీ మొగంబు ప్రతిచించంచు.. గానగవచ్చె నంతలో గలకల నీపు నమ్మితిని కాంతయు నవ్వెను మీకు నద్దమే యలుపలు తీర్చె తోడి చెలుచ్చరవందగ వేంకటేశ్వరా”!

భిక్షుడు తన మనస్సును అద్దంగా ఉంచుకొండే దానిలో పద్మావతి శ్రీనివాసులు నవ్వుతా ప్రతిచించిస్తారని పెదతిరుమలాచార్యుడు మనకు సందేశం అందించాడు. పెదతిరుమలాచార్యునకు ఐదుగురు పుత్రులు. వారందరూ సుప్రసిద్ధులు. పంచ పాండపులకఁ రక్కిణి పతి సహాయపడినటు ఈ ఐదుగురు అన్నదమ్ములకు సదా శ్రీ అలమేలుంగాందికా ప్రియ వల్లభమైన శ్రీనివాసుడు తోడ్డుడేవాడట. వీరికి వినిత్రముక్కాతపత్ర రత్నకిరీట ముద్రికా ప్రచండ మణిమండిత మకరకుండలోత్సృర హార దీపికా పాదుకాది కానుకలను శ్రీనివాసుము అనుగ్రహించాడట. పెదతిరుమలాచార్యుని నాలవ కువూరుడు చిన్న న్ని. పెదతిరుమలాచార్యుని కుమారులలో చినతిరుమలాచార్యుడు, చిన్నన్న సుప్రసిద్ధులు. చిన్నస్తు ద్విషపద రచనలో సిద్ధమాస్తుడు. ‘దినములోననే వేయి ద్విషపదలింపాంద వినుత వర్ధనలతో విరచించు’ వాడు. ‘జలజాతపాసిని చనుటాలపుష్టిచే’ కలితలు అలడం ప్రారంభించినవాడు’. సుకల వైష్ణవ పాదసంసేవ కాబి సదనావథూలట సరసకమిత్య విదిత మానసుడు చిన్నస్తు. రత్న బుంభదనుపమ శ్రీవేంకటాద్రి శదత్త మకరకుండల యుగ్గు మండిత కర్మడితటు. అన్నమయ్య చరిత్ర’, అష్టమహాపీఠకల్యాణం పరమయోగివిలాపం, ఉపాపరిణయం, అదిగాగలవి చిన్నన్న రచనలు.

“వాణిశనుతకును ప్రతిక్షిపిచల దేణికి శ్రీవేంకటేశురాణికిని సారసగేహకు చారుటాహకును సారలావణ్ణకు సకలగణ్ణకును పరమకల్యాణికి భ్రమరవేణికిని, తరుణేందుఘాలకు దారశీలకును రామాభిరామ అప్రతిమథామకును జ్ఞామ సంవ్యానకును, హంసయానకును నింద్రభావితకు గజేంద్రసేవితకు చంద్రికా హాసకు జారునాసపును నగసుతానతకు పన్నగతల్లా యుతకు మృగమదాంబకు అలమేలుమంగకును నంకితంబుగాను” అని చిన్నన్న శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పట్టపు రాణియైన అలమేలు మంగకు ప్రణతులర్పిస్తూ అష్టమహాపీఠకల్యాణం అంకితం కావించాడు. శ్రీవథూవర లబ్ది సిద్ధమాక్ష్మాధిమా పిర్మాపన్నతిస్యాంతమై చిన్నన్న అతఃపత్ర హావాంగ అలమేలు మంగకు ఉపాపరిణయం అంకితంకావించాము. శ్రీనివాసు ఆదేశంతో వరక్కపాపాంగ శ్రీ అలమేలుంగకు, శ్రీవేంకటేశ్వరునికు : : : : ఎలాటం రచించి చిన్నన్న అంకితం

కావించాడు. నూలు నేయు పద్మసాలీ వారికి ఆచార్య పురుషుడై, వారి వంశమర్యాదలకు రక్షకుడై వరిలిన మహాపురుషుడు చిన్నన్న. అన్ని వర్ణాలవారు సహాపంత్కిలో భోజనం చేసే వస భోజన మహాశోభువ మనే ఉత్తమ సంప్రదాయాన్ని నెలకొల్పిన సంఘ సంస్కర పేద తిరుమలాచార్యుడు. చిన్నన్న లో ఉత్తమ సంస్కారాన్ని, సంస్కర్తను దర్శించిన పద్మసాలీలు తమకు జాండ్రువారకు వచ్చిన తగాదా విషయంలో నిష్పక్షపాతంగా న్యాయ నిర్లయం కావిస్తాడని భావించి వారు చిన్నన్నను తీర్చుచెప్పమని అర్థించారు. జాండ్రువారు కూడా చిన్నన్న సక్రమ నిర్ధయం కావిస్తాడని విశ్వసించి అతని తగవుతేర్చే మధ్యపర్తిగా అంగీకరించారు. మేము శ్రీవేంకటేశస్వామి వారి దేవేరి పద్మావతమ్మ వంశం వారమని పద్మసాలీలు, జాండ్రువారు వివాదపడ్డారు. పద్మావతి వారిలో ఎవరి ఆడపడచో నిరారణకావాలని చిన్నన్నను వారు ప్రశ్నించారు.

అప్పుడు చిన్నన్న ‘అలమేలు మంగను అడుగుతాను. ఆమె సమాధానం చెప్పుందని వారిని సమాధానపరచాడు. ఒక వుభుదినాన మంగాపురంలో ఊభయపక్షాలకు చెందినవారిని సమావేశానికి ఆప్సోనించాడు. తోడుగా తిరుమల తాతాచార్యుల వారిని తోక్కోని వచ్చాడు. చండ్రగిరి రాషు పురుషోత్తమరాయలను ఆప్సోనించాడు. అందరూ ఉచితాసనాలపై ఆసీనులయ్యారు. చిన్నన్న అలమేలుమంగను ప్రారించాడు. ఆ సమావేశంలో సాక్షాత్కారించి ప్రత్యక్షంగా సాక్షం ప్రకటించి ఊభయ పక్షాలవారి సందేహాన్ని నివృత్తి కావించి వారికి ఊరట, ఊపశమనం కలిగించమని మనసా నిపేదించుకొన్నాడు. అప్పుడు అలమేలుమంగ అలర్చ - మేల్ర - మంగ - తామర గద్దపై వెలసిన తలి - లక్ష్మీ ఆ సమావేశంలో ప్రత్యక్షమై దివ్య కాంతులు ప్రసరింపజేసింది. చిన్నన్న కోరీకు మన్మించి తాను ఏకులానికి చెందిన ఆడపడచో వివరిస్తూ విసస్పష్టంగా ఈవిధంగా ప్రకటించింది.

“పద్మసాలీల మూలపురుషుడు భృగు మహారి. శ్రీ మహాలక్ష్మీని భృగుమహాపుత్రికగా పురాణాలు ప్రకటిస్తున్నాయి. ఆ మహాలక్ష్మీని నేనే! నేను కలియుగంలో పద్మావతిగా అవతరించాను”. ఆ విధంగా నేను పద్మసాలీల కులానికి చెందిన ఆడపడచును. ఈ ప్రకటన చేసిన అలమేలుమంగ శ్రీనివాసమంగాపుర సమావేశ స్థలంనుండి అధృత్యమైంది. చిన్నన్న పిలుస్తే ప్రత్యక్షమై పలికిన పలుకు తేసెల త్వరింపులు కులుకులను విస్తు పద్మసాలీలు శ్రీ తాళ్ళపాక చిన్నన్నకు పొదపూజ చేసి ఇరవై వేల వరహాలు కానుకగా సమర్పించుకొన్నారు. స్వంతంగా వారు పదివేల వరహాలు సమకూర్చుకొని మిగతా పది వేల వరహాలు దేవరవారి భండారాన్నించి తెచ్చిచె

పురుషోత్తమ రాయల సమక్షంలో, తాతాచార్యుల వారి ఆధ్యాత్మిక ఒక దివ్యమైనదేవాలయం నిర్మించమని చిన్నన్నకు పాదకానుకగా ఆమెత్తాన్ని సమర్పించుకొని ధన్యులయ్యారు. పద్మావతీ శ్రీనివాసుల పరిజయోద్యుమినవనం నారాయణ వరంలోని వారగా పద్మసారీలే. తిరంచానూరు సమీపంలో యోగివుల్ల వరంలోని వారగా పద్మసారీలే. శ్రీనివాసమంగాపురంలో శ్రీ. క. 1542 వ సంవత్సరంలో పద్మావతి సాక్షాత్కరించి తాను పద్మసారీల వంణానికి చెందిన ఆడపడునని ప్రకటించుకుంది. అనాటి సమావేశంలో పాలోని అలమేలుమంగ దర్శన భాగ్యం ఓంది. ఆమె దివ్యమైన వాక్యులు విన్న ఆప్రేక్షక మహాంజనులు అద్యప్సపంతులు. చిన్నన్న తనకు పద్మసారీలు సమర్పించిన ఇరవైవేల వరహాలతో తొండపాదలో తిమ్మపు దేవాలయాన్ని నిర్మింపజేశాడు. తిమ్మపు స్నామి అంణే శ్రీ వేంకటేష్వర స్నామి. తిరుమల + ఆప్సుడు = తిరుమలప్పుడు. అతడే తిమ్మపుడు. అంటే వేంకటేష్వరుడు.

కొండమీది తిమ్మపుని వంటి కావ్యపతి యచ్చుట యచ్చురము అంటూ కాకుమాని మూర్కితవి తన రాజవాహన విజయంలో ప్రస్తావించి తిమ్మపును తిరుపతి శ్రీవేంకటపతికి అన్వయించాడు.

పద్మావతి తాను పద్మసారీల ఆడపడునని ప్రకటించుకొన్న విపరాణ్ణి రాయదుర్గం పట్టణంలోని శ్రీప్రసన్న వేంకటేష్వర దేవాలయంలో అనుచానంగా కొనసాగుతూన్న ఆచారం, సంప్రదాయం ధృవీకరిస్తోంది. ఆ ప్రసన్న వేంకటేష్వరస్నామి ఆలయం సుమారు మూడు వందల సంవత్సరాల ప్రాచీన చరిత్ర గల దేవాలయం. గతకొన్ని సంవత్సరాలుగా ప్రతి సంవత్సరం స్థానికంగా ఉండే ఒక పద్మ సారీకణ్ణతో శ్రీ ప్రసన్న వేంకటేష్వరస్నామి వారి విగ్రహానికి వివాహం కావించే ఆచారం ప్రాచుర్యంలో ఉంది. విగ్రహంతో పెళ్ళి ఒక వింత. అది అరుదైన ఘట్టం. సాధారణంగా వథువు వయస్సు 15 సంవత్సరాలుకు మించదు. పద్మసారీలలో ఆరవా అనే తెగకు చెందిన కన్యను పద్మావతిగా భావిస్తారు. పద్మసారీల మూల పురుషుడైన భూగు మహార్థి పుత్రులకు మహాలక్ష్మీ కలియుగంలో పద్మావతిగా ఉధ్వచించి శ్రీనివాసుని పరిజయం కావించుకొంది. ఒకప్పుడు పద్మసారీలకు చెందిన వేరొకతెగవారు పద్మావతి తమ తెగకు చెందిన కన్యగా ప్రకటించి తమ తెగకు చెందిన అమ్మాయితోనే శ్రీనివాసకళ్యాణం కావించాలని వివాద పడారట. అప్పుడు కొండక ప్రభుత్వం విష్ణుపురాణం, శ్రీనివాస కళ్యాణం వంటి ప్రాచీన గ్రంథాలను పరిశీలించి అరవ తెగకు చెందిన కన్యకు మాత్రమే స్నామిని వివాహం చేసికొనే హక్కు ఉండని తీర్చు చెప్పింది. తిరుమల దేవసానంలో ప్రాచీన కాలంలో ఒక విజయ దశమినాడు పండితుల సమక్షంలో పురాణాల పరిశీలన ద్వారా ఈ వివాహపు తంతు నిర్జలుమైనట్లు గ్రంథాలలో అధారాలు ఉన్నాయని ధృవపరుస్తా రాయదుర్గం పట్టణానికి చెందిన పద్మసారీ ప్రముఖుడు శ్రీ కాసుల

నరసింహాప్నీ 16-8-85తేదీన ప్రకటన కావించారు. ఆనాటి కోంకణ ప్రభుత్వమై తీర్మానముసరించి తరతరాలుగా సాగుతూన్న వివాహసంప్రదాయాన్ని పరిరక్షించడం కోసం ఆ వివాహాన్ని కొనసాగిస్తున్నట్లు 1985కసంము నాటి రాయచుర్రం శ్రీపేంకట్టర దేవస్తానం ఉస్టువోర్చు చైర్చున్ శ్రీ జయంతి రాధాకృష్ణ చెప్పారు.

శ్రీ వేంకట్టరువి విగ్రహానికి సరూప కన్స్టమ్ జరిగే పెండ్లి నిచితార్థం మొదలు మంగళసూత్రధారణ వరకు పైందవ సంప్రదాయం ప్రకారం జరుగుతుంది. ఈ పెండ్లి ముందురోణున వరుడైన శ్రీ వేంకట్టరస్తామి వారి పక్షాన పెళ్ళి పెద్దలుగా పురప్రముఖులు మేళతాళాలతో శ్రీవారి దేవాలయం నుండి (వరుని గృహంనుండి) పద్మసాలీల కాల దేవాలయమైన మార్కుండేయస్తామి వారి ఆలయానికి (వధువు గృహం) చేరుకుంటారు. అక్కడ పద్మసాలీల కులపెద్దలు వధువు తరపున చేరిన ఆహ్లానించి శ్రీ మార్కుండేయుని సన్నిధానంలో నిశ్చయ తాంయాలు ఇచ్చి ఉచ్చించుంటారు. అప్పుడే అక్కడే వివాహ ముహూర్తం నిర్మయించుకోంటారు. ప్రతి సంవత్సరం సాధారణంగా వైశాఖ బహుళ తదియ నాడు వివాహం చేస్తారు. వివాహ ముహూర్తానికి పద్మసాలీ కన్స్టమ్ నూతన వధువుగా అలంకరిస్తారు. పుర ప్రముఖులు వరుని పక్షాన ఊరేగి మేళతాళాలతో మార్కుండేయుని దేవాలయానికి వస్తారు. ముత్తయిదువలు పెండ్లికుమార్కెను కలకాలతో వరుని గృహమైన శ్రీవారి దేవాలయానికి ఊరేగిస్తూ తీసికొనివస్తారు. స్తామివారు పెండ్లికుమార్కునిగా అలంకారాలు అందుకోని ముహూర్తంకోసం సిద్ధంగా ఉంటారు. పురోహితులు వివాహమంత్రాలు పరిస్తారు. వధూవరులకు పూలదండలు మార్కుండులు మంగళసూత్రాలను ఆమె మెడకు తాకిస్తారు. తరువాత పూజారుల ద్వారా పద్మావతీ విగ్రహానికి మంగళసూత్ర ధారణ జరుగుతుంది. తలంబ్రాలు, ఒడికట్ట అన్ని అసలు వధువుకే జరుగుతాయి. పద్మావతీ శ్రీనివాసుల ఉత్సవ విగ్రహాలను నవ వధూవరులుగా ఊరేగిస్తారు. తరువాత ఆడపెండ్లివారు. మగపెండ్లివారు కలసి వివాహ భోజనం చేస్తారు. దేవునితో పెండ్లి ఊరేగడంవలన ఆ అమ్మాయికి ఉత్సవుడైన, యోగ్యుడైన వరుడు లభిస్తాడనీ, త్వరగా వివాహం జరుగుతుందని అమ్మాయి తరపువారి విశ్వాసం. 16-5-1985 నాటి అంధ్రప్రభ దినపత్రికలో ప్రచరితమైన చిన్నారికి దేవునితో పెళ్ళి రచనవలనపై వివరాలు తెలుస్తున్నాయి. అన్నమయ్య పుత్రికగా అలమేలు మంగను భావించి, తాళ్ళపాకవారి ఓంబీ ఆడపడుచుగా పరిగణించి పద్మావతీదేవి వైవాహికోత్సవాన్ని తాళ్ళపాకవారు నిర్వహించే యేర్పాటు కావించారు. ఈ పెండ్లి తిరునాళ్నమై చైత్రమాసంలో పదురోజులు

జరిపించే యేర్చాటు తాళ్ళపాక తిరువెంగళనాథయ్య శ్రీ. క. 1546 సం. ముల్లో కావించారు. రేవణారి వేకటాచార్యుడు తన శకుంతలా పరిణయంలో అలమేలు మంగ తాళ్ళపాకపారి ఆదవడచని, అన్నమయ్యకు అభిమాన పుత్రికని వివరించాడు. అందుకే శ్రీ వేంకడేశ్వరుడు అన్నమయ్యను మామా అని సంటోధించేవాడత. నే నొక్కండ లేకుండితే నీ కృపకు పాత్రమేది? పూని నావలనే కిర్తి పొందేవు నీవు అంటూ అన్నమయ్య శ్రీ అలమేలు మంగా ప్రియ వల్లభునకు నిత్య సన్నిహితుడయ్యాడు.

పలుకు తేనెల తల్లి అలమేలు మంగమ్మ తల్లి

“పలుకు తేనెల తల్లి పవించెను
కలికితనముల విభుని కలసినదిగాన
నిగనిగని మోముపై నెఱలు గెలకుల జడర
పగలైనదాక చెలి పవించెను
తెగని పరిణతులతో తెలవారినదాక
జగదేకపతి మనసు జ్యుటీగోనెగాన
కొంగుజారిన మెఱుగు గుబ్బలోలయగ తరుణి
బంగారుమేడ్పై పవించెను
చెంగలువ కనుగొనల సింగారములు దొలక
అంగజగురునితో అలసినదిగాన
మురిపంపునటనతో – ముత్యాల మలగుపై
పరవశంబున తరుణి పవించెను
తిరువేంకటాచలాధిపుని కౌగిట కలసి
అరవిరైనునుజెమట నంటినదిగాన.

-- అన్నమయ్య

“ఇది అలమేలుమంగశయనలీలను గూర్చిన అన్నమయ్య మదురభ్రంతి నివేదనం. అమలిన శృంగార రసాయనం. ఈ అన్నమయ్య సంకీర్తనం పలుకుతేనెల తల్లి అలమేలు మంగకు సమర్పించుకొన్న” శ్రీ శృంగార భక్తి కవితానీరాజనం.
‘తనచిన్నారి తల్లి, కలిమి లేమ ఎక్కుడ కండిషోవునో అని సంకీర్తనాచార్యుడు పలుకుతేనెల తల్లి పవ్విచెంచుటకు ముత్యాల పాన్ననే అమర్చినాడు. అపరంజి మేడలో శయనమందిరమును స్పృష్టించినాడు. తెలతెలవారినది. అలమేలుమంగ పడక దిగెలేదు. సఖులు శయన మందిరం చేరి ముసిముసి నగవులతో గుసగుసలాడసారినారు. ఆ

భామ నిగనిగలాడు మోమునకు ఇరువైపుల వినీల కుంతలములు చెదరినవి. కొంగు భారినది. చనుగుబ్బల మెరగులు వ్యాపించనవి. ఆమె కనుగోనలు ఎప్రపారినవి. అపి చెంగులవల తీలకీన సింగారాలు. వనిత మురిపాల నటవతో ముత్తాల పాన్పుపై పవ్వుళించినది. ఆమె తారుణ్య లౌవణ్యములు పరచినట్లున్నవి. చెలి పగ్గైన దాక పడక వదలలేదు. వదలుట ఎటు? కలికి తనముల విభుని కరగించుటేకాదు తన జవ్వనమునే ఉప్పువట్టి జగదేషుకు మనస్సును లోగొన్నది. కలిమి కాంతకు స్నేధించుకానిదేమున్నది. విభుడు సామాన్యుడా! అంతగురుడు. సరసములు ప్రాద్యపోవువరకు సాగినవి. వేంకటేశ్వరుని బికి కొగిళ్లలో నలగిన అలమేలుమంగ అలసినది కాబోలు. పగ్గైన దాక పవ్వుళించినది.

శ్రీ శామిశ్రే శ్రీవివాసులు శెట్టి శ్రీ అన్నమాచార్య

సారస్వత కళారాధనము నుండి. (ఆగస్టు 1976 సప్తగిరి లోప్రచురితము)

ఆపలుకు తేనెల తల్లిని పరవళింప చేయడాన్నికి నడిరేయి ఏజాములోనో తిరమల గిరి శిఖరాలు దిగి వచ్చి అలిపిరిలోని పాదరక్షల మండపం వద్ద గల పాదరక్షలు ధరించి స్నేధి తిరుచానూరుకు తరలిపోతారు. పూర్వుకాలంలో తిరుమల కొండనే భక్తులు తిరుమలేశునిగా భావించి సిపించేవారు. అపర్యత పాదాన్ని శ్రీవారి పాదంగా పిలుస్తూ ఆరాధించేవారు. స్నేధివారి పాదాలకు చెప్పులు కుట్టి, పర్వతపాదం వద్ద ఉంచి శ్రీవారి మెట్టు (శ్రీవారి పాదం) అని వ్యవహరించేవారు. ఆవిధంగా చంద్రగిరి కాలింబాటకు శ్రీవారి వెట్టుడారి. అనే పేరు వచ్చింది. అలిపిరిలో నేటికి ఈ సంప్రదాయం కొనసాగుతోంది. దీనికి గొలవారు మృగాశిదారులు. ప్రముఖుల బడులు కలవారు శ్రీవేంకటేశ్వరస్నేధి వారికి వివిధరకాల పాదరక్షలు వివిధములైన కొలతలతో కొడినిచి నేటికి సమర్పించుకొంటున్నారు. భక్తులు ఏనాడు నూతన పాదరక్షలు అలిపిరి మండపంలో సమర్పించి నిలుపుతారో ఆనాటినుండి సంవత్సరానికి అపి అటీగిపొతాయి. శ్రీవారు ఆ చెప్పులు ధరించి తిరుచానూరులోని అలమేలుమంగ వద్దకు వెళ్లి తిరిగి వచ్చి ఆ చెప్పులు అక్కడ వదిలి పిమ్ముట కొండ ఎక్కి స్వస్తానానికి చేరుకుంటారు. అలపిరిలోని పాదాల మండపంలో శ్రీవారకి ఉద్దేశించి సమర్పించబడిన అసంఖ్యాకములైన క్రొత్త చెప్పుల జతలు, శ్రీవారు ఉపయోగించగా అరిగిపోయిన చెప్పుల జతలుగా మిగిలి ఉంటాయి. ప్రతి సంవత్సరం వార్షికంగా అలిపిరిలో శ్రీవారి పాదాల మండపంలో మెట్ట ఉత్సవం జరుగుతుంది. ఈ మెట్ట ఉత్సవంలో ఆంధ్ర, తమిళసాడు, కర్ణాటక రాష్ట్రాలకు చెందిన సుమారు బాధువేల మంది భక్తులు 150 భజన బ్యందాలుగా పాల్గొంటారు. శ్రీవారి మెట్టకు తెంకాయ కొట్టి సమర్పించి కర్మారహస్యమతి వెలిగించి నీరాజనం కావించి భజన బ్యా

ందాలు, ఖృష్ణ బృందాలు గోవింద సంకీర్తనం కావిస్తూ మెట్ల దారిగుండా చిదుకొండలూ ఎక్కి ఏడుకొండలవాళ్లే దర్శిస్తారు. ఇదే మెట్ల ఉత్సవం.

శ్రవణా నక్షత్రం శ్రీ వేంకటేశ్వరుని జన్మ నక్షత్రం. శ్రవణా నక్షత్ర ప్రధానమైన క్రావణమాసపు శనివారాల లో శ్రీవేంకటేశ్వరుని భక్తులు పిండి దీపారాధనలు కావిస్తారు. తొండమండలంలో ఉత్తరపు చివరను శ్రీకాళహస్తి అగ్రహం ప్రాంతంలో ఉండే చెప్పులు కుట్టే కులానికి చెందిన ఒక దళిత భక్తుని ఇంటిలో పిండిమీద శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి వారి దక్షిణ పాదముద్ర (కుడిపాదపు ముద్ర) పడుతుంది. అదేవిధంగా తొండమండలానికి దక్షిణంగా ఉన్న కాంచీపురంలోని ఒక దళిత భక్తుని ఇంటిలో పిండిమీద శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి వారి పాదముద్ర (ఎడమ పాదపు ముద్ర) పడుతుంది. శ్రీవారి పాద ముద్రల కొలతలు ఆరెండు ప్రాంతాలకు చెందిన దళిత భక్తులు తీసి చర్చంతో శ్రీవారకి పాదరక్తులుతయారు చేస్తారు. ఆ చెప్పులకు కుచ్చులు, కుళ్ళాయిలు అన్ని అమర్తి అందంగా తయారు చేస్తారు. కాళహస్తికి చెందిన చర్చకారుడు శ్రీవారి కుడిపాదపు చెప్పును నెత్తిన పెట్టుకొని పాద చారియై అలిపిరికి వస్తూడట అదేవిధంగా కంచినుండి చర్చ కారుడు స్వామివారి ఎడమ పాదపు చెప్పును శిరసున ధరించి యాత్రగా అలిపిరికి చేరుకుంటాడట. ఆ ఇఱవురు కూడబిలుకుస్తన్నట్లు ఒకరోజునే అలిపిరిలో పాదుకుల పూజా మందిరంలో ఉంచి భక్తి శ్రద్ధలతో వానికి పూజలు కావిస్తారుట. కుడి పాదపు చెప్పు ఒకరు, ఎడమకాలి చెప్పు ఒకరు వేరువేరుగా ఒకరికి తెలియకుండా ఒకరు కుట్టినా ఒకడే కొలతలుతీసి కుట్టినట్లు ఆరెండు చెప్పుల కొలతలు స్వక్రమంగా సరిపోతాయట. ప్రత్యుషంగానే శ్రీవారి పాదాల ముద్రల కొలతలు అచ్చట ఎలసాయిని నమ్మాలి. తది శ్రీవిష్ణుని పాదుకా లీలగా ఒక భావన. గర్వాలయంలో శ్రీవారి దివ్య మనోహర విగ్రహం సుమారు 9 అడుగుల ఎత్తు ఉంటుంది. పారి ఛాళీ తుట్టుకొలత 36నుండి 46 అంగుళాల వరకు ఉంటుంది. స్వామివారి నడుషు కొలత 24నుండి 27అంగుళాలవరకు ఉంటుంది. అంతటి భారీ విగ్రహపు పాదాల కొలతలూ భారీగానే ఉంటాయి. శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి వారి దివ్య పాదాలు భక్తులు సదా శిరోధార్మాయి. అది సొభ్యంహాదు రసుక రసీసం స్వామి వారి పాదరక్తులవైనా భక్తులు అలిపిరిలోని పాదాల మంచంలో తమ చిరుప్పుల్సు ధరించి దివ్యానుభూతి పరంపరలు ఉండుతారు. శ్రీవేంకటేశ్వర స్వామి వారు రాత్రి కొండదిగి వచ్చి రాజ చెప్పులు ధరించి తిరుచానూరు వెళ్లి ఆలమేలుమంగేమ శ్శ్రంగా బరీలలో తేలింపచేసి సిరస సల్కాపాలు సాగించి ఉదయం పాదరక్తులు అలిపిరి మండపంలో విడచి కొండ ఎక్కుతారట. సంపత్స్సరానిని ఆ చెప్పులు రోచా శ్రీవారు ఉచయోగించడం మూలంగా అలిగిపోయి పాత చెప్పులుగా పిగిలిపోతాయి. అవే పాదాల

వుండ పంలో భక్తుల పూజలు అందుకొంటున్నాంయి. శ్రీనివాసుని ఈ పాదరక్తల కథ పద్మావతీ శ్రీనివాసుల ప్రణయకథను భక్తుల కన్మరల ముందు సాక్షాత్కారింప జేస్తుంది. ఆచెప్పులను తలపై పెట్టుకొన్నవారి తలపులో పద్మావతీ శ్రీనివాసులు ప్రణయమూర్తులుగా నిలచి ప్రస్తుమూర్తులై వారిని సదా అనుగ్రహిస్తారని నవ్యిక.

అయ్యదయ కావాలంబే అమృదయను మనం ముందు బొందాలి. రామదాసు రాముళ్ళి అర్థించి, ప్రార్థించి కృతార్థుడు కాలేని సమయంలో సీతమృను శ్రీరామునకు తన మొర వినిపించమన్నాడు. ‘పలుకే బంగార మాయెనా కోదండపాణి పలుకే బంగార మాయె పిలిచిన పలుకేమీ?’ అంటూ రామదాసు శ్రీరాముళ్ళి వేదుకొన్నాడు. ‘ఏ తీరుగ నను దయ చూచెదవో ఇన వంశోత్తమ రామా?’ అంటూ గోపర్ణ రాముళ్ళి దీనాతిదీనంగా ప్రార్థించాడు. రాముని మనుసు కరగలేదు. ‘ఇచ్ఛాకు కుల తిలక ఇక్కడైన పలుకువే రామచంద్రా?’ అంటూ నిలదీసి రాముళ్ళి రామదాసు ప్రశ్నించాడు. రాముని దయ రాలేదు. ‘రామచంద్రులు నాటై చలము చేసినారు సీతమృచెప్పువమ్మా?’ ‘నను ల్రోవముని చెప్పవే సీతమృత తలీ’ అని అమృ సీతమృకు గోపన్న విశ్వవించుకొని ప్రసన్నరాలిని శాపించుకొన్నాడు. సీతానుగ్రహంతో శ్రీరామానుగ్రహిస్తిన్ని ఆ విధంగా సీతారాముల అనుగ్రహినికి రామదాసు పొత్రులై కారాగార విముత్కుడయాడు. ప్రపంచమనే పెద్ద బందిభాసానుండి ముక్కీ బొందాడు. ఆవిధంగానే శ్రీనివాసుని కృపకు పూత్రం కావాలి. శ్రీనివాసుని వక్కసులంలో కాపురముండి అలమేలు మంగభక్తుల పక్షం వహిప్పి అప్పుడు శ్రీనివాసుడు భక్తు పక్షపాతిగా భక్తులపై కట్టాక్ష వీళ్ళణాలు ప్రసరించి ఆదుకొంటాడు.

నడిరేయ ఏషాములో స్వామి నిను చేర దిగివచ్చునో
తిరుమల శిఖరాలు దిగివచ్చునో
మముగన్న మాయ్య అలమేలుమంగమ్మ
పతిదేపు ఒడిలోన మురిసేటివేళ
స్వామి చిరునవ్వు వెన్నెలలు కురిసేటివేళ
విభునకు మామాట వినిపించవమ్మ!
ప్రభువుకు మామనవి వినిపించవమ్మ!

విడేదు బెట్టాలు నేనడువలేను
 ఏషాటి కానుకలందించలేను
 ఎంబ్న పాదాలు దర్శించలేను
 తేను చివరించి నాచాధ వినిపించలేను
 అమ్రా మమగన్న మాయమ్మ అలమేలు మంగా
 చిఫునికి హామాట వినిపించవమ్మా!
 ప్రభువుకు మామనపి వినిపించవమ్మా!
 కలహారినేగాని కరుణించలేదా?
 నిరువేద మొరలేవి వినిపించుకోడా?
 కస్త్రీటి బ్రతుకుల కనలేని నాడు
 స్నామీ కరుణామయిండన్న బిరుదేలనమ్మా?
 అడగవెమాతలి అనురాగవలీ
 అడగవే మాయమ్మ అలమేలు మంగా!”

— — — మహాకవి దాశరథి

నా తెలంగాణా కోటిరత్నులమీణ అన్నాడు దాశరథి అలమేలుమాగాను వేడికొన్న దాశరథి పాట శ్రీచేంకటేశ్వర స్నామీ వారి భక్తులకు మాటిక్ష్యమీణ. అలమేలు మంగదయకు సన్మిహితుల్ని చేసే ఆ పాట నిజంగానే శతకోటి రత్నుల వీణ కవి పీదల భీదల పాటను అలమేలు మంగను, వెంకన్నకు ఎరుకపోవమన్నాడు. నిరువేదల కస్త్రీటి కథలు స్నామీకి పిని పించవమన్నాడు. కస్త్రీటి బ్రతుకుల జాలిగాధలు తెలుపుమన్నాడు. ఏడుకొండలూ ఎక్కి, ఏ పాటి కానుకలు అందిచలేని దీనుల ఆవేదనా రఘాలు స్నామీ మీనులలో పలికించవమన్నాడు. వెంకన్న పాదాలు దర్శించలేని అసహాయుల, ఆశక్తుల నిరాశలను విపరించవమన్నాడు. నడిరేయ ఏ జాములోనో సప్తగిరిశుటు సప్తగిరులు దిగివచ్చి మురిసివేణ, తనచిరునవ్వు వెష్టులలు పరచేటి వేళ నీ నాధనికి ఆనాధల బాధబు చెప్పే నివారింపజేయమని అలమేలు మంగకు దాశరథి బిన్నవించుకొన్నాడు. వ్యధితుల, పతితుల, బాధా సర్పుల్యమ్ముల కస్త్రీట్టు, కడగండు తో లగించవమన్నాడు. బాధ కలిగినా, కష్టం వచ్చినా, సష్టం సంభవించినా ఎహ్మరేనా అమ్మా అంటారు. “అమ్మా! అలమేలుమంగా! మా అమ్మువు నేవే! నీ విభుదైన శ్రీచేంకటేశ్వరుడు మాకు ప్రభువు. నీవిభునకు, మా ప్రభువునకు మావేదన, ఆవేదన, నివేదన చేసి స్నామీ మా సమస్తుల జరిచ్చారుం పట్టసానుకాలంగా ప్రప్రచ్ఛందిచేటట్లు అనుగ్రహింపవన్ని” దాశరథి పాటతోమనం శృతికలిపి అలమేలుమంగాసు ప్రార్థించి ఉన్న చల్లని దీవెనలు అందుకొందామా.

శ్రీ సూర్యనారాయణ స్వామి

పూర్వం తిరుపతి మాత్ర కాపించేవారు తిరుచానూరు వెళ్లి పద్మావతి పద్మసరోవర తీర్థంలో స్నానం చేసి సమీపంలోని శ్రీసూర్యనారాయణమూర్తిని దర్శనం చెంచి అలిపేసులు మంగమ్మను ఇతరదేవతలను సేవించి, దిగువ తిరుపతిలోని కొదండరామస్వాములను దర్శించి చివరగా త్రచేంబట్టిర దర్శనంతో తిరుపతి యాత్రముగించేవారు. కాని నేడు శ్రీవారిని సేవించి ఉన్నాపిరుపతిలోని దేవతామూర్తులను పూజించి చివరగా ఆలమేలుమంగాపురం వెళ్లి సూర్యనారాయణ స్వామిని, వరదరాజ స్వామిని, సుందరరాజ స్వామిని, బలరామకృష్ణులను, శ్రీమద్భావతి దేవిని దృష్టించుకొని తిరుపతి యాత్రపరిసమాప్తంకావించుకొంటున్నారు. అలమేలు మంగాపురం చేరగానే భక్తులు పద్మసరోవరంలో పవిత్ర స్నానం కావించి త్రచేంపాసుడు ప్రతిష్టించిన శ్రీ సూర్యనారాయణమూర్తిని దర్శించి పూఢిస్తారు. త్రచేంపాసుడు మహోలక్ష్మీ స్తోత్రాత్మారం కోండ ఒంచులోవరం నిర్మించి, దానిలో దేవతలోకంనుండి స్వరూపకమలాలు ప్రత్యుండ స్థాపించి ప్రతిష్టించాడు. పద్మేందు సంవత్సరాలు ఆవేంకోసం పుట్టిపుట్టుకావించాడు. కమలయాంధముడైన శ్రీసూర్యనారాయణుని శ్రీహరిపద్మసరోవరంలోని స్వరూపకమలాల వికాసంకోసం ప్రతిష్టించాడు.

ధ్యాయేత్తూర్య మనంత కోటికిరణం త్రైలోక్య చూడామణిమ్
భక్తునామ భయ ప్రదం దినకరం జ్యోతిర్భుయం శంకరమ్
అదిత్యం జగదీశ మచ్ఛత మజంతై యథసారం రవిమ్
ఘన్తాధీష్ట ఘలప్రదం ద్యుత నిభం మార్తాండ మాద్యం విభుమ్.

-----సూర్యధ్యానమ్

శ్రీ సూర్య భగవానుడు కర్మస్థాని, ధర్మస్థాని, సర్వస్థాని, లోకస్థాని. శ్రీ సూర్యమూర్తి ప్రత్యుష దైవతామూర్తి. మార్తాండుడు మానవుల మత్స్యులు, పూజలు పొందుతున్న మహామాన్మితుడు. జగతీకి, జనతకు ప్రాతః స్తురణియుచు, ప్రథమవంద్యుచు, అదిపూట్యుచు భానుడు. ప్రజాపతి తపస్సు కావించి స్తుష్టి బ్రాహంధించాడు. ‘ఏవాహ్యవాంశాని నీరుతో నింపి ప్రచాపతి సూర్యాణ్ణి, తూర్పు చిట్టము స్తుష్టించాడు. సంసారా అగ్నిని, దక్షిణ దిక్కును, వాయుమహరు, చంపుచుదిక్కును, ఇంద్రుని, ఇతరదిస్మునఁ, భూమిని, దేవతల్ని స్తుష్టించాడు. స్తుష్టి, బ్రాహం లయాలకు

మూలచౌతువుగా, కారణ ధాతువుగా విధాత ప్రపథమంగా సూర్యుణ్ణి తూర్పు దిక్కును తుట్టి ఏంపజేసాడు. అందుచేతనే ఆదిమహానవుడు ఆదిత్యుని, భూదేవిని ఉచాసించారు.

ఒమ్ మీదినీ దేవీ వసుంధరా స్వదృష్టుడూదేవీ

చూచిప్రాప్తు వర్షసః పిత్రుణాం అంటూ భూసూక్తాన్ని మనం నిత్యం స్ఫురిష్టాంటాము. ఏచయాన్నే మేల్కూంచిన మనం కాళ్ళు భూమాత్మై మోపవలసిచ్ఛినందుకు క్షమాపజంపుకాంటూ నిత్యం శకవిధంగా ప్రార్థిస్తాము.

సముద్రవసనే దేవీ పర్వత స్తునమండలే

చిష్టుపత్తి నమస్తుభ్యం పాదస్పర్శం క్షమస్యైమే

ప్ర్యాభంప పద్మమాస్తంచ వరదం మకుటాన్నితం

ధ్యాయేధివాకరం దేవమ్ సర్వాధీష్ట ఘలప్రదమ్

భూమాతను సేవించిన పిమ్ముట—పైవిధంగా సూర్యునమస్కారం చేస్తాము.

ఆదిత్య మంబికాం విష్టం గణనాధం మహాశ్వరం

ఉపాసనం పంచవిధం బ్రహ్మోపాసనమేవ తత్త్వం అని మనపూర్వాచార్యులు ప్రవచించారు. “బుపయశ్చభిన్నా?”, “మతయశ్చభిన్నా?”, అన్నవి పంచాయతనదేవతారాధన గూర్చిన విశేషమాలు పంచాయతన దేవతార్యన మనకు విధిగా నీర్చేంపటింది. కావేరినదిలో అభించే స్ఫుర్తికిశిల ఆదిత్యునిగా ఆరాధన అందుకుంటాడు. స్వదృముఖీనదిలో దొరికే పంచలోహశిల అంచిక. గండకీనదిలోని సాలగ్రామశిల విష్టువు నర్మదానదిలో దొరకు బాణలింగం లేక శిల శశ్శరుడు. ఇప్పిపంచాయతన దేవతలు. పంచాయతన దేవతారాధనలో అది ఆరాధన అందుకొనేవాడు ఆదిత్యుడు. సోనభద్రలో లభించే అరుణశిల గణపతి.

చీకటిని బోగొత్తేవాడు సూర్యుభగవానుడు. ఆదిత్యుడశ్శవాహుడు. తమోవారిగా ప్రాణులచేత ప్రస్తుతింపబడుతున్నాడు. మార్తాండుడు దేవతలోత్తము ప్రకాశుడు. దేవతాస్తోత్రపొత్రుడు అని యజ్ఞయైదర లోని 2వ అష్టకం ఆదిత్య తత్త్వం, సూర్యోపాసనల గూర్చి విపరించింది. “సూర్యుడు భూలోకానికి జీవన దాత. స్ఫుర్తికి నేత. సూర్యుడు తన పురుష కారాన్ని భూమిని పండించడానికి పంపును. అట్టి సూర్యుడు మాకు జీవం. జీవనం. ప్రాణం. సూర్యోదయంతో చీకటేకాదు మృత్యువు తొలగిపోతుంది అని అధర్యంవేదం (17-3-30) ప్రకటించింది. “విష్టువు బాలుడుగా ఉన్నప్పుడు కశ్య తెరువగా సూర్యుగ్నులు అవిర్భవించాయి” అన్నది మత్స్యపురాణవచనం. తైత్తిరీయ భ్రగువల్ల ఆదిత్య మండల గత మహాపురుషుడైన సూర్యునారాయణుని “సువర్జోర్మితీః” అని అభివర్షించింది.

సూర్యుడు గాయత్రికి ఆరాధ్య స్వరూపం. భానుడుసర్వదేవాత్మకుడు.

త్రిమూర్త్యాత్మకుడు.

“ట్రిపద్మా స్వరూపము దయే మధ్యాహ్నితు మహాశ్వరః

సాయంకాలే సదావిష్టః త్రిమూర్తిస్తు దివాకరః”

ఈపిథంగా దివాకరుడు ఉదయం బ్రహ్మగ్రాం పంచాశ్వరునిగా, సాయం సమయంలో పిష్టముగా పాలిస్తున్నాడు. ఇట్లి త్రిమూర్తి స్వరూపుడైన సూర్యుడు జంగము స్తావరాదులకు అత్మస్వరూపుడై ప్రకాశిస్తున్నాడు. ఇతడు త్రిమూర్త్యావతార స్వరూపుడు: వ్యాత్రమేకాదు. త్రిమూర్తినీ స్వరూపుడు కూడా. వేద త్రంయాస్వరూపుడుగు సూర్యునారాయణుడు. బ్రహ్మజీ, సావిత్రి, రౌద్రి, సరస్వతీ స్వరూపి. టింకార ఆకారుడు. సమితంలో సూర్యుడు. అ+ఉ+మ అనే త్రివర్ణత్తుక త్రివిధాత్ముడు సూర్యుడు. ఉదయ, మధ్యాహ్ని, సాయం సమయాలలో బాల, సావిత్రి, రుద్రాణి రూపాలను ఆదిత్యుడు భరిస్తాడు. ఆదిత్యు తేజం రుద్రతేజం. అందుచేత మనం-ప్రాతః సమయంలో “సాం చరబ్రహ్మజీ సూర్యాయ ప్రాతః సంధ్యాయైనమః” అని మధ్యాహ్ని సమయంలో “కీం రుద్రాయ సూర్యాయ మధ్యాహ్ని తసంధ్యాయైనమః” అని, సాయం సమయంలో “సాం చిష్టవే సూర్యాయ సాయం సంధ్యాయైనమః” అని స్తుతిస్తాము. ప్రస్తుతిస్తాము. ఇట్లి త్రిమూర్త్యాత్మకుడైన సూర్యునారాయణుని, ప్రత్యుష ప్రమాణస్వరూపుడైన వేదపొరాయణుని స్తురించి, సేవించి, పూజ్యై సకల దేవతల్ని ఆరాధించిన పుణ్యఫలం బూధగలుగుతాము. ముక్కొచ్చి దేవతల దీవెనలు అందుకొనగలుగుతాము. “భాస్కరాయ విద్యుతో మహాద్యుతి కరాయ ధీమకో తన్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్” అని జపించడంద్యారా ఆదిత్యుని అనుగ్రహానికి పాత్రులం కాగలుగుతాము.

సూర్యవుండలం బుగేర్రోద స్వరూపం. సూర్యవుండలాంతరత చొరణ్ణుయస్వరూపుడు యఁజుర్రోద ప్రతిపాద్యుడైన పరబ్రహ్మస్వరూపుడు. సూర్యవుండలంలోని అగ్నివేద స్వరూపం. ఈపిథంగా ఆదిత్యవుర్తి బుగ్గుజుస్తావువేదాలనే త్రంయా విద్యాస్వరూపునిగా ఉపాసిస్తారు.

సూర్యోదియాత్మాజగతః అని ప్రమాణవచనం. జగతికి సూర్యుడు అత్మస్వరూపుడు. “అగ్ని ప్రథమాదేవతా” అగ్ని ముఖావైదేవి అన్నవి ప్రతిపురాణవచనాలు. సర్వకర్మలకు అగ్ని ప్రథాసమైంది. సూర్యుడు వేదాగ్ని స్వరూపుడు. సూర్యు దేవతారాధన వలన అగ్నిపూర్తి త్రోపాసన, వేదపూజా ఫలితాలు కలుగుతాంఱి. జగతికి, జనతకు సూర్యభగవానుడు సర్వకార్య కారణ భూతుడై వెలుగొందుతున్నాడు.

“రవిబింబమింపఁ బాత్రమగు భత్రంటై శిరోరత్నమై
త్రవణాలంకృతియై గొభరణమై సౌర్యకేయురమై
భమిమత్కండమై కటెసలి నుదంచరటయై నూపుర్ధ
ప్రవరంటై పదపీఠమై వటుడు దా బ్రమణ్ణండమన్ నిండుచోన్.

----- భాగవతం.

ఇది తివిక్రమాతారగాథ. ఇది వామనావతార చరిత. క్రాంతివృత్తంగుండా బయటకు వెట్టఁఁ లోకాల్చి ఆక్రమించే సూర్యకిరణ ప్రసారమే తివిక్రమావతారగాథ అని వేదవ్యాఖ్యానక్రతలు వివరించారు. సూర్యనారాయణుడు సహాస్ర కిరణుడు. భూలోకాని 300 కిరణాలతోను, భూరోకాన్ని 300 కిరణాలతోను, స్మర్గలోకాన్ని 300 కిరణాలలోను, పూతాళ లోకాన్ని 100 కిరణాలతోను తీపింపచేస్తున్నాడట. సూర్యని సహాస్ర కిరణాలలో సుషుమ్మం, హరికేశం, విష్ణుకర్ణ, సూర్యదు, విష్ణువు, నసత్క్ష్యం, సర్వబంధువు అనే ఏడు కిరణాలు వుణ్ణయైవైనవి. ఇవి జగత్కులోని సహస్ర ఛీమలకు ఛీమనం ప్రసాదించి, ప్రాణాధారంగా నిలచి రక్షిస్తున్నాయి. సూర్యుడే సవితాసావిత్రులుగా మిథున జంగగా స్ఫురికి ఆధారమయ్యారు. సప్తకిరణాలు సప్త సాగరాలను సప్త ఉర్వ్ర లోకాలను, సప్త అధోలోకాలను కాపాడుతున్నాయి. ఛీమలలోని సప్తధాతువులను బోషిస్తున్నాయి. విష్ణువు, ధాత, భగుడు, పూషుడు, మిత్రుడు, ఇంద్రుడు వరుణుడు, అర్ణుమదు, విష్ణురంతుడు, అంశుమంతుడు, త్వష్ట, పుష్టినుండు అనే ద్వ్యాదాదిత్యులు సంవత్సరంలోని మాసాలకు అధిష్టాన దేవతలై లోకపాలన చేస్తున్నారు. కాలాన్ని పరిషోధిస్తున్నారు.

మన శాస్త్రాలన్నీ సకలదేవతల్ని మార్యాండమండల మధ్యగతులుగా భావించి కీర్తిస్తున్నాయి. శార సహాస్రనామావిలో సూర్యనారాయణుని శ్రీమన్నారాయణునిగా శ్రీంచే విశేషణాలు, నామ విశేషాలు అశేషంగా ఉన్నాయి. స్తాణుడు, కపరి, త్ర్యంబకుడు, శ్రీకంఠుడు, నీలలోహితుడు, పినాకి, వృషభధ్వజుడు అనే శివపరమైన నామాలు గోచరిస్తున్నాయి. గణపాయ, గణేశాయ అనే గణేశసామాలు, బ్రహ్మావాచకాలు సౌర సహాస్రనామం సూర్యుమండల మధ్య స్తాయైనమః అని దేవిని వర్ణించడం మన అనుభవంలోనిదే! సూర్యగతి వలన జగతీకి కాలగతి యేర్వుడింది. నిమేషంనుండి అనిమేషం వరకు అనంతమైన కాలగమనాన్ని కొలువగలుగుతున్నాము. కాలాయ, కాలకత్రీ, కాలఘ్నాయ, కాలహాప్రీ అనే నామాలు సూర్య సహాస్రపనామాలలో సౌరకనామాలై కాలనిర్జీతగా, యోగ నిర్జీతగా సూర్యణ్ణి నిర్జీస్తున్నాయి. సూర్యుని వలన నష్టత్రాలు, మాసాలు, బుతుపులు, ఆయనాలు, సంవత్సరాలు యేర్వుడి అంతమై ఓతున్నాయి. కాలా

సర్వధారాః సూర్యుడు కాలాధారుడు. సర్వకాలాధారుడు. గీత చెప్పినట్లు సూర్యుతేజం అగ్ని, చంద్రులలో ప్రవేశించడం ప్రకాశించడమేకాదు వాయు వాహకత్వం వహిస్తోంది. సహస్రాదిత్య తీష్ణతత్త్వం ప్రశయం సృష్టించేవాడు సూర్యుడే! అగ్ని, జలప్రశయాలకు సూర్యుడే కారకుడు. సృష్టికి, సృష్టి పోషణకు, రక్షణకు సూర్యుభగ్వవానుడే మూలకారకుడు. ఆదిత్యుడే ఆది ఆర్యుడు.

‘విరోచన సూర్య, సవిత్ర, రవిలోచన’ ఆదిగాంల నామాలు విష్ణు సహస్రనామాలలో కనపడుతున్నాయి. ఈ నామ విశేషణాలు శ్రీమన్మారాయణుని సూర్యనారాయణునిగా ఆదినారాయణునిగా ఆదిత్య నారాయణునిగా ఆవిష్కరిస్తున్నాయి. ఇహపరాలకు, ఇహంలో పరానకి సూర్యోపాసనమే ఉత్తమసాధనం. సౌరోపాసక మూల మంత్రం గాయత్రీ మంత్రం సర్వమంత్రాలకు మాతృస్తానంపై అలరారుతోంది.

“ ఓం తత్త్వవితుర్వురేణ్యం
భర్తో దేవస్త్య ధీమహి
ధియోయోనః ప్రవోదయాత్”

ఈదే గాయత్రీమంత్రం. సౌరోపాసనామంత్రం. ఇదే సర్వదేవతా స్తోత్రమంత్రం. ఆదిత్యుని అనుగ్రహస్త్రీ అందరికి అందించే దివ్య మంత్రం. బుయపులు జపించిన మహామంత్రం ఇది. మనకు తెలియని కాలంలో కూడా సూర్యోపాసన అందరికి తెలిసిన విషయం అని మనకు తెలియజేప్పే తిరుమంత్రం ఇది. “ఒకసూర్యండు సమస్తాచీములకు తానొక్కక్కర్క్కడై తోచుపోలిక” అంటూ పోతన పరమేశ్వరుని సర్వవ్యాపకత్వాన్ని సూర్యుని సర్వవ్యాపకత్వంతో పోల్చాడు. పరమేశ్వర తత్త్వం. సౌరతత్త్వమని, సౌరతత్త్వమే పరమేశ్వరతత్త్వమని భక్తమహాకవి పోతన ప్రవచించాడు. ఆదినారాయణుని తత్త్వమే ఆదిత్యనారాయణుని తత్త్వమని ఆవిష్కరించాడు. ఒక సూర్యనమస్కారం సర్వదేవతాసమారాధనం. ఆదిత్యవందనం అందరుదేవతలకు అభివందనం. అందుకే ఈ సూర్యనమస్కారం. మానవశ్చాదయమందలి అనాహత పద్మానికి ఉండేదశాలు పన్నెందు. పన్నెందు మాసాలలో సూర్యునికి గల పన్నెందు రథాలకు అనాహత పద్మాదశాలు ప్రతీకలు. ఆవిధంగా భానుడః పద్మప్రియుడు, పద్మభాంధవుడు అయ్యాడు. ఆ పద్మప్రియునకు మన హృదయాలలోని అనాహతపద్మాలను సమర్పించి ఆర్థ్యంచుకోందాము.

“వైకర్తనో వివన్యాంశ్చ

మార్తాండో భాస్కరో రవిః

లోక ప్రకాశకః శ్రీమాన్

లోకపచ్ఛాయర్ గ్రేవాష్టరః

లోకసాధీ త్రిలోకేశః

కర్తా హర్తా తమిప్రపఠ

తపనో తాపనశ్చైవ జుచి

స్ఫుర్తాశ్చై వాహనః

గ్రభస్తో హస్తో బ్రహ్మచ

సర్వదేవ నమస్కృతః"

శ్రీనివాసుడు పద్మ సరోవరంలోని ఏపూజా స్వర్ణకమలాలవికాసంకోసం శ్రీపూర్ణారాయణుని ప్రతిష్టించాడో ఆపద్మప్రియదైన శ్రీ సూర్యానారాణి భగవానునికి మన హృదయాలలోని అనాహాత పద్మాలను సమర్పించి సమార్థునలు, సుమార్థునలు కావంచుకొందాము.

శ్రీరామునకు రావణునిపై విజయం కలిగించినవాడు సూర్యభగవానుడు. శ్రీరాముడు రావణసంఖోరసమయంలో శ్రమకులోకై ఆలోచిస్తాండగా అగ్నస్తుధు ఆగమించి ఆదిత్య హృదయం ఉపదేశించాడు. దీనిని ఆచమనంచేసి మూడు సార్లు పరించమని చెప్పాడు. శ్రీరాముడు భక్తి శ్రద్ధలతో ఆదిత్య హృదయం పారాయణకావించగా సూర్యుడు ప్రత్యక్షమై శత్రుజయం, రావణవిజయం సాధిస్తావని ఆశీర్వదించాడు.

పొలస్త్రువథ సాధించిన ఆదిత్య హృదయ మందలి మంత్రం రహస్యమైనది. పరితలకు శత్రుభయం తొలగిస్తుంది. జయం నిశ్చయం కావిస్తుంది. ఇది విశేష ఘలప్రదాయకమైనది. మంగళములకే మంగళదాయకమైనది. మహాపవిత్రమైనది. శరీరపీడలను, మనోవ్యాధులను నిరూలిస్తుంది. ఇది ఆయువును వృద్ధిచేస్తుంది. సూర్యమండలంలోని శ్రీమన్నారాయణుడే పరదైవం. ఆ భానుమండలపర్చి జగమంతా నిండి ఉన్నాడు. సూర్యకిరణాలు మలినహరాలు. సూర్యుడు త్రిమూర్తి స్వారూపుడు. ఇతడే సుబ్రహ్మణ్యుడు. అష్ట దిక్కాలకులు సూర్యుని అజ్ఞానువర్యులు. పితృదేవతలు, అష్ట వసువులు, అశ్చైనీ దేవతలు, మరుత్తులు సూర్య కార్య నిర్వాహకులు. సూర్యుడు బుటుకర్త. సవగ్రహంధి పతి. ఆదితిపుత్రుడు. శత్రువాంత. అజ్ఞానాంధకార విధ్వంసకుడు. సమౌత్సురధారూధుడు. చలిని హరించేవాడు. వర్షం కలిగించేవాడు. కాంతికి కాంతినిచేచేవాడు. పరాక్రమవంతుడు. స్వర్ణ ప్రకాశం కలవాడు. యజ్ఞకర్త. సృష్టి కారకుడు. పోషకుడు. లోకబాంధవుడు. ఆదిత్య హృదయం సౌరశక్తిని

గూర్చి ఆవిధంగా - విష్ణురించింది.

శ్రీ కృష్ణుడు గ్రహం సమయంలో గంగాస్నానం చేసి సూర్య ఆరాధన కావించినట్టు భాగవతం తెలుపుతో అంది. శ్రీ కృష్ణుని పుత్రుడైన సాంబుడు కుమ్మివ్యాధి పీడితుడు కాగా సూర్యుణ్ణి చేడుకొన్నాడు. సూర్యుడే స్వయంగా ప్రత్యుక్కమై మంత్రం ఉపదేశించాడు. ఆ మంత్రానుష్టానం ద్వారా సూర్యానుగ్రహంద్వారా సాంబుడు కుమ్మరోగ విముక్తదయ్యాడు. సత్రాజిత్తు సూర్య ఆరాధనద్వారా రోచుకు ఎనిమిది బాచువుల బంగారం ఇష్టా రాజ్యంలో వ్యాధి, అరిష్ట, దుర్భిక్ష, దరిద్రాలు తోలగించే సూర్యకాంతిగల శమంతకమణిని చొందాడు. సూర్యానుగ్రహంవలన, శమంతకమణి ప్రభావంవలన సత్రాజిత్తు శ్రీ కృష్ణుణ్ణి తన అల్లణ్ణ కావించుకోగలిగాడు. ఆవిధంగా శ్రీరామ కృష్ణులు సూర్యానుగ్రహ పాత్రులయ్యారు. చారు సూర్యు ఉపాసనా ప్రయోజనాలను అందుకొన్నారు. సూర్య ఉపాసనాసిద్ధిని ప్రసాదించే ప్రతం సప్తమీ ప్రతం. ఈ సప్తమీ ప్రతాన్ని సూర్యుడే తన రథసారథియైన అనూరునకు ఆదరంతో అనుగ్రహంతో ఆచరించవని ఆదేశించాడు. ఉపదేశించాడు. సంవత్సరంలో ఉన్నాలా శుక్లపూష్ణపక్కాలలో వచ్చే సప్తమి రవికి ప్రీతి పొత్రమైనది. మాఘ శుద్ధ సప్తమి నూడు సూర్యుడు ప్రప్రథమంగా రథం అధిరోహించాడు. అది రథసప్తమిగా - సూర్యజయంగా గుర్తింపబడింది. అందుచేత రవికి ప్రీతిపొత్రమైన తిథి సప్తమి తిథి. మాఘు, ఫాల్గుణ శుద్ధ సప్తములు అత్యంత ఫలప్రదములైనవి. సప్తములలో జయ, విజయ జయంతి, అపరాచిత, మహాజయ, నందభద్ర అనే సప్త సప్తములు విశేషమైన ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించుకొన్నాయి. శుక్లపక్క సప్తమీ రవి వారం విజయసప్తమిగా పరిగణింపబడుతుంది. ప్రాతఃకాలంలో స్నానం కావించుకొని సూర్యునకూ హోమంచేయాలి. పెర్గస్టేరు పూరులతో, కుంకుమలేపనంతో, విజయ ధూపంతో సూర్యుదేవునకు పూజ కావించాలి. మహాశ్వేతమంత్రం జపించాలి. ఆదిత్య హృదయపారాయణం కావాంచాలి. దీనినే విజయ సప్తమీ ప్రతం అంటారు. మాఘు శుద్ధసప్తమికి నందసప్తమి అని పేరు. ఆగస్టుకుసుమాలతో, తెల్ల చందనంతో, గుగ్గల ధూపం వేసి సూర్యునికి పూజజేసి అప్పాలు నివేదనగా సమర్పించాలి. భాద్రపద సప్తమి అపరాచిత సప్తమి. అది ఆదివారంనాడు వ్యాప్తి భద్ర సప్తమి అవుతుంది. హాస్తా నశ్శత్రంతో కూడిన సప్తమికూడా భద్రసప్తమిగా పిలువ బడుతుంది. అప్పుడు మాలతీకుసుమాలతో, శ్వేతచందనంతో, విజయధూపంతో సూర్యుని అర్పించాలి. పాయసం నివేదించాలి. మార్శిర శుద్ధ సప్తమి జయంతి సప్తమి. ఆరోజు ఆదివారమైతే అది కామదసప్తమిగా పిలువబడుతుంది. గన్నేరుపూరులతో, రక్తచందనంతో, నేతి ధూపంతో సూర్యుని ఆరాధించి జంతుకలు నైవేద్యంగా సమర్పించాలి. దృక్కిం, ఉత్తరాయణ సంక్రమణాలు

భానువారంనాడు వస్తే అది సూర్యారాధనకు పరమ పవిత్రమైనవి. ఆవిధంగా వచ్చే భానువారాలకు జయ, జయంతులని పేరు. మహాజయమాఘు బహుక సప్తమి కూడా అదిత్య ఆరాధనకు ప్రధానమైనది. భానువారంనాడు గాని, సప్తమినాడుగాని సూర్యునికి గెంధోదకం, అమృషాలు, ఆమనెంయై, కుళోదకంతో అధిషేకం కావించుకోవడం సద్వేశఫలప్రదం. సూర్యుని పూజకు మాలతి, మల్లిక, గస్సెరు, జపా, కుందం, పద్మం, తింకం వంటి సుగంధ భరితమైన వుష్ణొలు నిద్దేశంపబడ్డాయి. బిల్లు శమీ, తమాల, తులసి పత్రాలు సూర్యునిపుంజకు అర్పమైన పత్రాలుగా నిర్జయింపబడ్డాయి. రక్త చందనం పిధిగా సూర్యునికి అర్పించాలి. జీల్లెడు పూలతో ఆకులతో స్నానం కావించి సూర్యారాధన చేయాలి సూర్యపురాణం చదవాలి. అరుణపారాయణం చేయాలి. ఆదిత్య హృదయం పుటించాడ. హార్షినారాయణ దండకం చదవాలి. ఆవిధంగా సూర్యునారాయణుని పూజించి పాయించ అప్పాలు, జంతికలు, పండు నివేదనగా సమర్పించాలి. సూర్యోపాసన వలన వృథాధులు, చర్యవ్యాధులు, సేత్రవ్యాధులు నివారింపబడతాయి. భాగ్యం ఆయురాభాగ్యం కలుగుతాయి.

ఛాందోగ్ర్య బ్యాహారణ్యక ఉపనిషత్తులందు అన్ని పురుషవిద్యా ప్రకరణంలో ఉత్సవర్ధండల సూర్య మండలాలయందు అభేద దృష్టి నిలిపి ఉపాసన కావించే విధానం ప్రతిపాదింపబడింది. దాని ప్రాతిపదికపై చాక్షుషోపనిషత్తు నిర్మితమై చక్షుప్యుత్తి విద్యా ప్రధావాన్ని ప్రపంచానికి అందించింది. బత్తీసాయంత్రంతో సూర్య ఉపాసన నిర్దేశింపబడింది. చక్షుప్యుత్తి విద్యాపాత జపం, హాహోవం నిత్యం చేస్తూ, ఆదివారం నాడు చిశేషంగా చేయడంద్వారా అంధత్వాన్ని నిర్మాలించుకొని నివారించుకోవచ్చును. సేత్ర ఉపాసని సంపూర్ణంగా ఓందవచ్చును. సర్వలోకచక్షుమైన సూర్యభగవానుడే పిండమందు ఉక్కుశక్తిరూపంలో ప్రవేశిస్తునాడు. అందులన సూర్యుడు ప్రాణుల దృష్టి శక్తికి కారకుడైన ఉధార్ణానైవైపు వంగానిర్మిలింపబడ్డాడు. ఈ సూత్రం ఆధారంగా చక్షుప్యుత్తి విద్యై పారజప, చూహోమాదులు కావించడం వలన ప్రాణులకు సేత్రావరోధాలు తోలగిపోతున్నాయి. సేత్రదానాన్ని మించిన సూర్యోపాసనలేదు. సేత్రదానయం చేసినవారు సూర్యానుగ్రహణికి చౌత్రులై ఉత్తమగ తులు ఓందుతారు. ఈవిధమైన సూర్య ఉపాసన తిరుచానూరులోని శ్రీ సూర్యునారాయణస్వామి దేవాలయంలో చేస్తే అతిసులభంగా, శీప్రంగా సూర్య ఉపాసనాసిద్ధిని భక్తులు ఓందవచ్చును.

కాళ్ళిరంలోని శ్రీనగర్ వద్దగల భవాన్ యందలి వార్తాండ దేవాలయం, చురిస్సులో కోణార్కలోని సూర్యునిపుంజ వాలయాలు ప్రసిద్ధాలు. ఉత్తర ప్రదేశ్లోని అల్వుదాలో గయలో (దక్కిణార్క మందిరం), రాజ్యస్థానాన్ని రణక్షపూరులో,

ఎండ్రుప్రదేశోని ఖజారాహూలో, చెల్లాం సమీపంలోని మల్తగాలో సూర్యమందిరాలు కూడా సుప్రసిద్ధమైనవే. క్రి.క. 4వ శతాబ్దింనుండి ఆంధ్రదేశంలో సూర్య ఆరాధన ఉన్నట్లు ఆధారాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఆంధ్రదేశాన్ని పాలించిన కాలంకాయనుల కాలంలో వారి రాజధానియైన వేంగి పటుణంలో దేవాలయం ఉండేదట. వారికుల దైవం చిత్రరథస్వామి (శ్రీ సూర్యసారాయణస్వామి). ‘చిత్రరథ స్వామి’ శ్రీరథోత్సవములో తెలుపీలలు నక్కలిపిష్టమెర్పుడో అంటూ తమ ఆంధ్రప్రస్తోలో శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ వేంగి చిత్రరథ స్వామిని కీర్తించారు. పశ్చిమచాపక్కలు, వేములవాడ చాపక్కలు, గణపతిదేవ చక్రవర్తి వరకు గల కాకతీయులు సూర్యప్రతిష్ఠలు చేసి, సూర్యనమస్కారాలు చేసిన సూర్యోద్యమాసకులే! ఆంధ్రదేశంలో శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని అరసవల్లి, తూర్పుగోదావరిజిల్లాలోని పెద్దాపురం, గొల్లలమామిడాలలోని సూర్యదేవాలయాలు దర్శనీయమైనవి. కాగా తిరుచానూరులో పద్మావతీ పద్మసురోవర తీరంలో శ్రీనివాసుడు ప్రతిష్టించిన శ్రీసూర్యసారాయణమూర్తి బహు ప్రాచీనుడు. పురాణ ప్రసిద్ధుడు. అలమేలు మంగాపురంలోని శ్రీ సూర్యసారాయణుడు శ్రీనివాసుడు లక్ష్మీపూజ్యకైపద్మసురోవరంలో దేవంలోకంసండి సేకరింపజేసి నెలకొల్చిన స్వద్ధ కమలాలను పన్నెండు సంవత్సరాలు వికొంపజేసి లక్ష్మీసారాయణుల కృపకు పాత్రుడయాడు. శ్రీనివాసుడు పద్మసురోవరతీరంలో కావించిన పన్నెండు సంవత్సరాల తపస్సుకు ఈ కర్మస్థాప్తి ప్రత్యక్షసాక్షి. మూడు పూటలూ లక్ష్మీ సహాస్ర నామార్థనకు శ్రీనివాసునకు స్వద్ధకమలాలు సమకూర్చిన శ్రీ హరి పాదసేవకుడు తిరుచానూరు శ్రీ సూర్యసారాయణుడు. లక్ష్మీదేవి ప్రత్యక్షం కావడం, లక్ష్మీసారాయణులు సమాగమ సాఖ్యం పొందడం వంటిలోకొత్తరుమన కార్యాలు నెరవేరడానికి కారకుడు ప్రేరకుడు అలమేలు మంగాపుర మండలి శ్రీసూర్యసారాయణస్వామి! ఆస్వామిని సేవ్యే ఆదిత్యుని అనుగ్రహం లభిస్తుంది. లక్ష్మీసారాయణుల కలాక్షణం ప్రాప్తిస్తుంది. పద్మావతీ శ్రీనివాసుల దయ కలుగుతుంది. మయూరుడు ప్రాచీన సంస్కృత కవి. అతడు పూర్ణస్తోత్రాత్మకంగా ‘సూర్యశతకమ్’ రచించాడు. దీని రచన ద్వారా తన కమ్పురోగినివారణ కావించుకోన్నాడట. ఆశతకంలో 102 శోకాలు ఉన్నాయి. ప్రభావరనం, అశ్వవర్షనం, అనూరవర్షనం, రథవరనం, మండల వరనం, రవివరనం, అనే వర్షనలతో సూర్య శతకమ్ నిండి ఉంది. వీనిలో క్రమంగా సూర్యకిరణాలు, అశ్వాలు, సూరథి, రథం, మండలం, రవిచింబం వరింపబడ్డాయి. ఈ సూర్య శతకాన్ని ఎందరో తెనింగించగా, దీనిలోని 13 శోకాలను స్నేహకరించి శ్రీనాథమహాకవి తన కాశీభండంలో అనుమాదం కావించాడు. కాలమనే మహా సర్వం నోట్లో అన్ని ఇంద్రియాల వ్యాపారాలు స్తుంభించిపోయి చైతన్యం

కాని స్నితిలో ఉండగా కేవలం ఊపరిమాత్రమే ఆడుతూండగా, తమను తామే మరచి నిచ్చె నిద్రాము ద్రితమైన ఛీవరాశిని, పాముకాటుకు వశిష్టున జీవరాశిని విషవైద్యుడు పునర్యాది... చేసినట్టు సూర్యభగవానుడు మేలు కొల్పుతున్నాడు. “నిదురలో లేదు సుగుతి కనువచ్చిచో... డార్శి” అనే సందేశం సూర్యుడు అందిస్తున్నాడు. “ప్రపంచం ఉద్యానవనం. రాత్రి ఒక పాశ్చేల జలం. దాన్ని అమృతంగా తూర్పుకొండ గ్రహించి పాదుగా అంకంరించించి దినం అనే చెట్టు మెలకలే ఉదయభానుని కిరణాలు. అవి ఉజ్జ్వల సంపదలు ప్రసాదించుగానీ! ఆకాశం ఉద్యానవనం. చీకబే బురద. దానినుండి ఉద్ధవించిన సూర్యుడే పద్మం. రాహువు తుమ్మెద. సూర్యకిణాలు పద్మదళాలు. అవి కల్యాణ పరంపరలు కలించుగాక” అంటూ ఏయూరుడు తన సూర్యశతకంలో సూర్యుణ్ణి ప్రార్థించాడు. మనంకూడా మయూరకవి ఎతె రవిని ప్రార్థించి భోగమోక్షాలను పొందుదాము.

కృష్ణం వందే జగదురుమ్

అలవేలు వుంగాపురం చేరుకుని పద్మసరోవరంలో స్నానం చేసి శ్రీసూర్యానారాయణ స్తోమిని దర్శించి, పూజించిన పిమ్మట భక్తులు పద్మావతీ దేవి దేవాలయ ప్రాంగణంలోనికి ప్రవేశిస్తారు. అసువిశాలమైన దేవాలయ ప్రాంగణంలోనికి సమున్నతమైన ఎఱుఫలద్వార గోపురంగుండా చేరుకుంటారు. అదివ్య ప్రాంగణంలో బలరామకృష్ణుల దేవాలయం. సుందరరాజస్తామి దేవాలయం, శ్రీ పద్మావతీదేవి దేవాలయం నెలకొని ఉన్నాయి. ప్రవేశద్వార గోపురం ఎదురుగా శ్రీ కృష్ణబలరాముల దేవాలయంది. అది రాడద్వార గోపురం ఎదురుగా ఉన్న శ్రీకృష్ణ మందిరం, మహాభారతం, భాగవతం, అష్టాదశపురాణాలు రచించిన వేద విభాగం కావించిన వేద వ్యాసమహారి తనయుడు శ్రీవకుడు. పద్మావతీ శ్రీనివాసుల కల్యాణ నిర్మలాంగా కారకుడు శ్రీ శుకుడు. ల్రిహ్మసభనుండి వేంకటాచలానికి వచ్చి పుణ్య శీర్థాలను సేవించి అకాశవాణి ఆదేశం శిరసావహించి పద్మావతీ పద్మ సరోవర శీరంలో శ్రీశుకుడు తపస్సు కావించాడు. తపోభంగం చేయడానికి ఇందుడు ప్రయత్నించగా శ్రీనివాసుని రక్షణను పొందాడు. శ్రీనివాసుడు ప్రత్యుషంకాగా శ్రీశుకుడు అనందనర్తనం కావించాడు. పిమ్మట భరద్వాజాది ఆరుగో త్రాలతో కూడిన 108 మంది ప్రాప్తులులను స్పృష్టించి వారికి శ్రీషకపుర అగ్రహారం ప్రతిష్ఠించాడు. తాను తపస్సు రావించిన స్థలంలో, శ్రీనివాసుడు ప్రత్యుషమై మోక్షం ప్రసాదిస్తానన్న దివ్య స్థలంలో దేవకివసుదేవులకు యశోదా నందగోపులకు అనంద వరకులైన శ్రీ బలరామకృష్ణులను

ట్రీ ఎం ... ప్రతిష్ఠించి ధన్యాదయ్యాడు.

“వైక్కించుసాయథావాసుస్ కీరాంభోధౌయథా చిభో
సోయథాతరాదిత్యే యోగినాం హృదయేయథా

‘దాకురుపోవ్వత సన్నిధిం కమలేక్షణ’

“శ్రీ ఇంచరీకాక్కా! వైకుంరంలోను, క్షీరసవుద్రంలోను, శ్వేధీపంలోను, మార్గుమండలంలోను, యోగులహృదయ మందిరంలోను స్నేహ ఏవిధంగా అధివశస్తున్నావో ఆవిధంగానే ఈ శ్రీ బుకురంలో, పద్మావతి ఆవిర్భవించిన దివ్య క్షేత్రంలో నీ నిత్య నివాసంతో భక్తులకు నీ నిత్య సాన్నిధ్యం, సాన్నిహిత్యం ప్రసాదింపుమని ప్రార్థిస్తూ శ్రీ బుకుడు బలరామకృష్ణులను సుప్రతిష్టులను కావించాడు. ఈ శ్రీకృష్ణమందిరం ఆవిధంగా పూరాణిక ప్రసిద్ధిని సంతరించుకొంది. ఇది బహుప్రాచీనమైన దేవాలయంగా పరిగణింపబడుతోంది. ఈ తృప్తాలయం వెలసిన సులంలో ఉక్కాటి చెల్లాడ్ తిరుచిలాన్ కొవిల్ నెలకొంది అన్నది ఒకపాదన. తిరుమలలో శ్రీవరాహాస్యమి ప్రథమ దర్శనం, ప్రథమ అర్థనం, ప్రథమనివేదనం జరిగిన పిమ్మటనే శ్రీవేంకటేశ్వర స్యామికి దర్శన, అర్థన, నివేదనాలు జరుగుతాయి. అదేవిధంగా పూర్వకాలంనుండి శ్రీ బలరామశ్రీకృష్ణులకు నివేదన పిమ్మటనే పద్మావతీదేవికి నివేదన జరిగే ఆచారం నేటికి కొనసాగుతోంది. చరిత్రలో శ్రీ కృష్ణమందిరం ఆలజియ్య పెరుమాళ్ళ ఆలయంగా వ్యవహారింపబడింది. ఈ దేవాలయపు ప్రశ్నే శ్రీ.శ.1221 సం.ములో కనపడుతోంది. ఈగుడికి సంబంధించిన చివర శాసనం క్రి.శ. 1552సంవత్సరములో నెలకొల్పబడింది. అందుచేత బలరామకృష్ణులు దేవాలయం క్రి.శ. 12వ శతాబ్దింసాలేక ప్రాచుర్యం వహించినట్లు క్రి.శ. 1221సం.వు నాటి శాసనం వలన వనం నిరారించుకొనవచ్చాను. తిరుచానూరు శ్రీకృష్ణమందిరం క్రి.శ. 12-16శతాబ్దుల మధ్య బిశేషమైన ప్రాచుర్యం పొందింది. క్రి.శ. 15 శతాబ్దింలో సాఙ్క్షనరసింహారాయలు, తండ్రాడైరామానుజయ్యింగార్ శ్రీకృష్ణ స్యామికి విశేషమైన సేవలు కావించే యేర్పాట్లు చేసి శ్రీ కృష్ణభక్తుల ప్రశంసలు అందుకొన్నారట. శ్రీ కృష్ణాలయం గర్భగృహం, అంతరాలయం, ముఖ మండపంతో చూపురలను ఆకర్షిస్తూంటుంది. మీని నిర్మాణంలో చోళ, విజయనగర లెట్ట రచనా సమ్మేళనం కనపడుతుంది.

పద్మావతీ దేవాలయపు ప్రాంగణంలో మెత్తం మూడు గుడులు ఉన్నాయి. రాజుపురం ఎదురుగా ఉన్నది శ్రీకృష్ణని గుడి. శ్రీ కృష్ణని దేవాలయం ఉంది. శ్రీకృష్ణని దేవాలయానికి దక్కించా శ్రీ సుందరరాజు స్యామిదే వాలయం ఉంది. శ్రీ సుందరరాజుస్యామివారి ఊత్సవ విగ్రహం మాత్రం 1905సం.ము వరకు శ్రీ పద్మావతీదేవి

సాంక్రానంలో ఉంచి పూజాదికాలు నిర్వహించేవారట హత్తీరాంజీ మానవికి చెందిన శ్రీప్రసాద్ మహంతు ప్రయాగ దాస్జీ వారు తిరుమల తిరుపతి దేవాస్తానాలకు విచారణ తీటగా శ్రీ.శ.1901 నుండి 33 సంవత్సరాలు వృవహారించారు. వారి కాలంలో గోపురాలు, సేషాన్వమారాలు బాగుచేయబడ్డాయి. వారే ఆనంద నిలయ విమానానికి ఆరవసారి 1908 పసం.లో బింగారుపూత వేయించారు. వారి నిర్వహణలో ఎంతో అధివృద్ధి జరిగింది. వారి కాలంలో జాన్ 1905 సం.ములో శ్రీదేవి, భూదేవి సమేత శ్రీ సుందరరాజస్వామి వారి విగ్రహాలు ప్రతిష్ఠింపబడ్డాయి. ఈసాటి సుందరరాజస్వామి వారి దేవాలయపుస్తలం శ్రీవరదరాజస్వామి దేవాటయమని కొండరి ఊహ. శ్రీదేవి, భూదేవి సమేత శ్రీ సుందర రాజ స్వామి విగ్రహాలు ముందు ఆస్తానంలో శ్రీ వరదరాజ స్వామి విగ్రహం పూర్వం ఉండేదట. ఆ విగ్రహం నేడు శ్రీ సూర్యనారాయణస్వామి దేవాలయ సమీపానకు చేర్చుటినట్లు స్థానికుల భావన. వరదరాజ స్వామి కారణంగానే శ్రీ జుకపురం నాడు వదిరాజపురంగా, వరదరాజపురంగా పిలుబడింది. శ్రీ.శ. 1541, 1547 నాటి శాసనాలలో శ్రీ వరదరాజస్వామి వైభవం, ఉత్సవ వైభవం వరింపబడ్డాయి. శ్రీ.శ. 1547 సం.ము నాటి శాసనంలో శ్రీవరదరాజస్వామి రథోత్సవపు వేడుకలు వివరింపబడ్డాయి. శ్రీ.శ. 1547 సం.ము నాటి శాసనం శ్రీ వరదరాజస్వామి వారి బ్రహ్మోత్సవం, అధ్యయనోత్సవం గూర్చి ఉగాది, దీపావళి ఉత్సవాలను గూర్చి వర్ణించింది. శ్రీ వరదరాజస్వామి శ్రీదేవి, భూదేవి సమేతుడై శంఖ చక్రధారుడై వరదముద్రాలంకారుడై భక్తులను అనుగ్రహించినట్లు అధివర్ణింపబడ్డాడు. తిరుచానూరు వెళ్లిన తిరుపతి యాత్రికులు శ్రీ సూర్యనారాయణ స్వామిని, శ్రీ బలరామకృష్ణులను శ్రీసుందర రాజస్వామిని, శ్రీవరదరాజస్వామిని దర్శించుకొని పూజించుకొని తరిస్తారు. ఆదేవతామూర్తుల అనుగ్రహానికి పాత్రులవుతారు. పిష్టుట అలమేలు మంగాంబకాదేవి దివ్య దేవాలయ ప్రాంతంలోనికి అలమేలు మంగమ్మును దర్శించుకోవడానికి ప్రవేశిస్తారు. “కృష్ణంవందే జగద్గురుమ్” అనుకుంటూ అలమేలు మంగను సేవించడానికి భక్తులు మందుకు సాగుతారు.

పద్మావతీ పద్మ సరోవరం

శ్రీ పద్మావతీ దేవి దేవాలయానికి పచ్చిమోత్తర భాగంలో ఉన్న తీర్థం పద్మావతీ పద్మ సరోవర తీర్థం. వరాహపురాణంలోని తొమ్మిదవ అధ్యాయం పద్మాసరోవరపు మహిమను ప్రస్తుతించింది. పద్మపురాణమందలి 34వ అధ్యాయంకూడా పద్మాసరోవరపు

పైభవాన్ని ఆపిష్టిరించింది. పద్మసరోవరం శ్రీహరి చేత నిర్మితమైంది. పద్మసరోవరతీరంలోనే శ్రీ మహావిష్ణువు పన్నెండు సంవత్సరాలు లక్ష్మీ కట్టాశ్శ్రం కోసం, మహాలక్ష్మీ దర్శనంకోసం తపస్సు కావించాడు. ఆపద్మ సరోవరంలోనే మహాలక్ష్మీ పద్మావతిగా అవిర్భవించింది. మహాలక్ష్మీని పొందిన శ్రీనివాసుడు “ఓ పద్మసరోవరమా! నీతీరంలో 12 సంవత్సరాలు తపస్సు చేసి, నీ సరోవర జలంలోని మహాపద్మంలో పద్మావతి స్థాక్షాత్కారం పొందాను. కనుక నేటి నుండి ముల్లోకాలలో పద్మావతి పద్మసరోవరంగా నుప్రసిద్ధమవుతావు. నీలో క్రుంకులిడినవారి పాపాలను హరిస్తావు. హారిసకల కోరికలు నెరవేరుస్తావు” అని వరం ప్రసాదించాడు. ఆపద్మ సరోవరాన్ని శ్రీ శుకుడు సేవించి ఆసరోవరతీరంలో తపస్సు కావించి శ్రీనివాసుని అనుగ్రహిసికి పొత్తుడై మోత్తం పొందేవరం అందుకొన్నాడు. మహార్థులు పద్మసరోవరాన్ని సేవించి దాని పవిత్రతను గూర్చి ప్రకంసలు కావించారు.

“పద్మసరోవరంలో స్నానం కావించిన వాడు సప్త జన్మల పాపాలను హారింపచేసికొని సప్తగిరిజనవలె నిర్మలుడవుతాడని” నారద మహారి కీర్తించాడు.

“స్నేహమయభరీనదీతీరంలోని కాంచన పద్మసరోవరంలో స్నానం చేసిన వారు కోలే జన్మల పాపాలనుండి విముక్తులై సకల భోగభాగ్యాలను పొందుతారని” వసిష్ఠ మహారి పద్మసరోవర ప్రశంస కావించాడు. “ఆత్మి మరీచలు స్నానం కావించిన శ్ఛమాత్రంలోనే పొతకాలను హారించే శక్తిగల తీర్పం పద్మసరోవర తీర్మహని” వర్ణించారు “పద్మి భ్రమిష్టుడైనవాడు నలబైరోషలు దీనిలో స్నానం చేస్తే పదవీలాభం, రాజ్యాలాభం పొందుతాడని అంగిరసుడు ప్రవచించాడు. కర్తృ, ధర్మ, మంత్ర భ్రమిష్టునెనవారు దీన్ని సేవిస్తే పరమ పవిత్రులవుతారని” పులస్తుడు ప్రకటించాడు. వంచకులు దీని స్నానం వలన ధార్మికులుగా వూరుతారని కులహాడు అభివర్షించాడు. “ పరులను ద్వేషంతో దూషించే వారు దీనిలో స్నానం కావిస్తే వారు శాంత స్పూభావులై పరోషుకారపూర్వాయిలులై, జీవకార్యాల్పతో ప్రవర్తించే వారుగా మార్పి చెందుతారని” కత్తువు వాక్రుచ్చాడు. ఈ పద్మసరోవరం లక్ష్మీ లక్ష్మీనాథుల ప్రణయ కలహనివృత్తి స్తానం. ఆపద్మ సరోవరతీరం అప్పమహారులకు సభాస్తానం. ముక్కోటి దేవతలకు సభావేదిక. శ్రీహతుని తపోభూషి. పద్మసరోవర స్నానం వలన నిత్యానందం. శాశ్వత భాగ్రం, ప్రశాంత చిత్తం, సద్గు పొప్పక్కయం, మోక్షసాధనం కలుగుతాయని వరాహ, పద్మ పురాణాలు వివరించాయి. మహార్థులు వాక్యాలు నిరారించాయి.

పూర్వులాన అగ్రహివేషపరమశక్తిన దుర్యాసమహార్థి శాపఫలితంగా లక్ష్మీ

నారాయణులు షైకుంఠన్ని వదలి వెళ్లిపోయారు. తిరుచానూరులోని పద్మ సరోవరం పరిపూర్ణమైన పద్మాలతో ప్రకాశిస్తూ వారిని ఆకర్షించి వారికి స్నాగతం పలికింది. అదివ్య మనోహరమైన సరోవరతీరంలో వారు విడిది చేసారు. శ్రీనాథుని పమక్షంలో శ్రీదేవి పద్మసరోవరతీరంలో అనేక సంవత్సరాలు తపస్సు కావించింది. దేవతలు సమస్తైష్వర్య ప్రదాతలైన లక్ష్మీస్వారాయణులను కానలేక వారిని ఇంద్రుని నాయకత్వంలో అన్యేషించడానికి బయలుదేరారు. సమస్త ప్రపంచాన్ని వారికోసం వెదకి చివరకు పద్మసరోవరతీరానికి చేరుకున్నారు. అమహాలక్ష్మీని దర్శించిన దేవతలు చతుర్మింశతి నామాలతో స్తోత్రం కావించి పూజించారు. జగన్మాత పద్మావతీ మహామాత దేవతల అర్ధనలు అందుకొని వారిని అసుగ్రహిస్తూ” ఈ పద్మ సరోవరం నాకు పరమాత్మీతి ప్రాతమైనది. శ్రీనివాసునకు ప్రేమ పొత్తుమైనది. శ్రీ సత్యానైన నన్ను స్తుతిస్తూ, ధ్యానిస్తూ, పూజిస్తూ ఈపద్మ సరోవరంలో స్నానం కావించేవారు సకల సంపదము, సమస్త భూగాలు, ఆయుర్వ్యాగ్యాలు పొంది దేహినంతంలో నిత్యానందం పొందుతారనీ” వరప్రదానం కావించింది. అట్టి పద్మ సరోవరాన్ని సేవించి పద్మావతీదేవిని దృంచడం సర్వశ్రేయోదాయకం.

పద్మావతి చరిత్ర

శ్రీపద్మావతీ పద్మసరోవరం సేవించిన పిమ్మట యాత్రికులు శ్రీ పద్మావతీదేవిని దర్శిస్తారు. శ్రీ పద్మావతీదేవి ఆలయ ప్రాంగణంలో శ్రీ సుందరరాజ, శ్రీబలరామకృష్ణ పద్మావతీ దేవాలయ సముదాయం నెలకొంది. రాజగోపురానికి ఎదురుగా ఉన్న శ్రీ బలరామకృష్ణ దేవాలయానికి ఉత్తరంగా శ్రీ పద్మావతీ దేవి దేవాలయం ఉంది. తిరుచానూరులోని దేవాలయాలను ప్రాచీన కాలంలో చోళరాషులు పాలించి, ఓషించి, అభిష్టుధీ కావించినటు శాసనాధారాలు కనిపిస్తున్నాయి. తిరుచానూరు తిరుపతి పట్టణం ఈన్న ప్రాచీనమై పట్లవ చోళరాషుల కాలంలో ప్రాచరం పొందినట్లు, ప్రాముఖ్యం వహించినట్లు తెలుస్తోంది. తిరుమల దేవాలయాన్ని కూడా తిరుచానూరు సభ పాలించింది.

తిరుచానూరులోని పద్మావతీ దేవాలయ సముదాయ ప్రాంగణం ఒకనాడు—తిరుచానూరు సట్టయ్యర్ల మూర్ఖజియుట. తిరుచానూరు సభపూరి ధనాగారాన్ని, ధనాయ్యగారాన్ని సట్టయ్యర్ల మూర్ఖజియంగా మార్కెనారట. అలమేలుమంగాపురం చుట్టూ ప్రక్కల పడిపోయిన ఆలయ చిథిలాలతో ఒక పెద్దకోట వలె ఇన్నాయిల్లిన్నాను రూపొందించారు. తిరుచానూరు సన్నిధికి తూర్పుగల చిథిలాలయం

ఉలూచుక్కి స్తుల వీగ్రహములను ఆమ్బుచ్చియమునకు తరలించి దానిలో నెలకొల్చారు. ఆనాడీ తిరుపతి గ్రామదేవత తిరుపతమ్మను తిరుచానూరు మూజియమునకు సమైయ్యర్లు తీసికొనివచ్చారు. తిరుపతి గ్రామదేవత తిరుపతమ్మ స్తానంలో అంకాలమ్మను నిలిపి అంకాలమ్మను తిరుపతి గ్రామదేవతను కావించారు. తిరుపతమ్మ తరలింపు విషయంలో ఒచ్చురైన తిరుపతి ప్రజల ప్రతిఫుటనను, నిరసనను అంకాలమ్మను తిరుపతమ్మ స్తానంలో నెలకొల్చుడంద్వారా తిరుచానూరు సమైయ్యర్లు శాంతింపజేసారు. ఉపశమింపజేశారు. తిరుచానూరు సమైయ్యర్లు ప్రజల వ్యక్తిరేకతనుండి బయటపడినా చంద్రగిరినవాటు విచారణ నుండి తప్పొంచుకోలేకపోయారు. చంద్రగిరి నవాటు తిరుచానూరు సమైయ్యర్లను మూజియమునిర్మాణం, వీగ్రహముల తరలింపు వ్యవహరాలను గూర్చి నిలదీసి నిజానిజాలను వివరించమన్నాడు. వారు స్తానిక దేవాలయాలు భిన్నమై శిథిలమైపోయినవని వానిలోని దేవతామూర్తులకు అర్థనలు నివేదనలు నిలిచిపోయాయని అందుచేత ఆదేవతామూర్తులకు ప్రతిమంగా నిత్యధూపదీపమైనేద్వయలు కావించాలనే సత్పుంకల్పింతో మూర్ఖియము నిర్మాణం తాచించనట్టు, దానిలోనికి దేవతామూర్తులను తరలించినట్లు వారు సమాధానం చెప్పుకొన్నారు. చంద్రగిరినవాటు ఇమ్బుచియమును దేవాలయసముదాయంగా మార్చి దేవతామూర్తులకు నిత్యార్థునలు, ధూపదీపమైనేద్వయలు సమర్పించమని ఆశించాడు. అవిధంగా తిరుచానూరు పద్మావతి దేవాలయసముదాయం రూపు దాల్చింది. తిరుపతి గ్రామ దేవతనే తిరుచానూరులో పెద్దావలిగా సమైయ్యర్లు నెలకొల్చారట". ఇది తిరుచానూరు పద్మావతి దేవాలయ సముదాయం గూర్చి, పద్మావతిని గూర్చిన శ్రీ గోపికృప కథనం, ఈకథనాన్ని "శ్రీమిదాసమంగాస్పరం మరియ మన అలయముల చరిక్రూర్లో శ్రీ గోపికృప అందించారు.

వెయ్యి తిరుపతి శాసనాలలో ప్రప్రథమంగా శ్రీ తాత్కాలుమంగనాచీయార్ సన్నిధి ప్రీ.శ. 1477 సం.పు శాసనంలో ప్రస్తుతించబడింది. అందుచేత క్రీ.శ.15 వ శతాబ్దం చివర పద్మావతి దేవాలయం నిర్మాణమైనట్లు భావింపవలసియస్తోంది. మైజాము కర్కాటక దండయాత్ర ప్రమయంలో ప్రీ.శ. 1743వ శ్రీ పద్మావతి దేవాలయం కూల్చాబడినదట. నిజాము సైన్యాల వలన అమ్మ వారి పీగ్రహం విరగకొట్టబడిందట. ఆ ఉత్సవ విగ్రహం మాత్రం తిరుపతిలోని వప్పుక్కాయ కేవెలలో ఆర్థయం పొంది రహస్యంగా రక్షింపబడింది. ఈ సంఘటన జరిగిన తరువాత పద్మావతిదేవి అలయనిర్మాణానికి, విగ్రహ ప్రతిష్టారు సుమారు 25సంవత్సరాలు ఏటింది. ఉదారచరితుడు, పరమ ధార్మికుడు, స్తానిక వైద్యుతైన శ్రీతిరుమలరావు, మద్రాసులోని దుఱాపీ అయిన ఛచ్చ నారాయణపిచ్చే తమ సంయుక్త కృపి ద్వారా పునాదులు వీసి ప్రాకారం నిర్మించారు. తదుపరి స్తానికులైన జమీందారులు, భూస్త్రాములు, భనవంతులు ఇవ్విన సహకారం అందించి అలయనిర్మాణం పూర్తి కావించి శ్రీ పద్మావతి దేవిని సుప్రతిష్ఠితం

కావించారు. సుమారు క్రి.శ. 1773 వ సంవత్సరంలో అమృతారు ప్రతిష్టింపబడ్డారు. ఈచింపయం తూర్పు ఇండియా కంపనీవారి సవాల్— ఇ—జివాట్ పట్టిక వలన తెలుస్తోంది. ఈదేవాలయానికి దేవాదాయం సమకూర్చే భూములు లేవు. భక్తుల పూజలవలన, కానుకల వలన మాత్రమే ఆదాయం వచ్చేది. క్రి.శ. 1818 సం. ములో 5 వరహాలు అంటే 13 రూపాయల రెండు అణాలు కాని అంతకుపైన వచ్చే ఆదాయంగాని అర్ధకులకు చెందిది. దాని కంటే తక్కువగా వచ్చే కానుకలు దేవస్తానానికి లభించేవి. 1914 సం. ములో అర్ధవలకు, హోరతులకు, సేవలకు తీక్కుట్టు ప్రవేశపెట్టబడి వానిద్వారా వచ్చే ఆదాయం అర్ధకులు, దేవస్తానం వాటాలుగా పంచుకొనే యేర్పాటు చేయబడింది. నేడు తిరుచానూరు శ్రీ ఒద్దావలీ దేవాలయం సుప్రసిద్ధమై తిరుమలతో సమానమైన యాత్రాసలమై, పుణ్య క్షేత్రమై భారత చేందురండి, ప్రపంచం నలుమూలలనుండి యాత్రికులను భక్తులను ఆకర్షిస్తోంది. ఉచ్చాది ఉదయం అనగా క్రి.శ. 1750 సం. ము ప్రాంతంలో అలమేలుమంగ కరివేపాకు కోసం వంగాపురం వచ్చి అక్కడే ఉండిపోవడంవలన వుంగాపురం అలమేలు మంగాపురమైనదని ఒకథు ప్రచారంలో ఉంది. అమృతారు తిరుమల నుండి మంగాపురానికి వస్తూండగా దారిలో వాన వచ్చిందట. ఆమె అచ్చట ఓకపేటి క్రింద నిలబడింది. ఆ పేటిని చారల పేటి అంటారు. దాని మీద భక్తాంజనేయ శిల్పం రఘుణీయంగా సాక్షాత్కారిస్తూంటుంది. దీని సమీపంలోనే భాష్యకారుల సన్నిధి ఉంది. మేనమామ తిరుమలనుండి వద్ద శ్రీరామానుజాలపారు రామాయణ పూర్తం నేర్చుకొన్న స్థలమది. అది సాలగ్రామ శిలామయమైన మోకాలి మెట్టు పై ప్రాంతం. అచ్చటకు సమీపంలోనే అలమేలు మంగ మంగాపురానికి కరివేపాకుకు వెదుతూ వానలో తడవకుండా నిలచిన తావు ఉంది. అలమేలుమంగాదేవి పరమపవిత్రమైన పాదస్ఫుర్మతో పుస్తిమైన చారలపేటి మనకు సదాదర్శనీయం. సమార్థనీయం.

పద్మావతీ దర్శనం

శ్రీనివాసుడు తపస్సుకావించగా వద్ద సరోవరంలో మహాలక్ష్మీదేవి పద్మావతి చేపిగా ప్రత్యుభ్రమై శ్రీనివాసుని వక్షస్తలాన్ని అలంకరించింది. పద్మ సరోవర ప్రాంతంలో చుచ్చేలక్ష్మీదేవి తపస్సు కావించింది. శ్రీనివాసునకు సాక్షాత్కారించిన శ్రీ మహాలక్ష్మీని పద్మ సరోవర తీరంలో తపస్సుకావించిన మహాలక్ష్మీన్ని, పద్మావతిదేవిగా అలమేలుమంగాపురంలో సుప్రతిష్ఠింతం కావించి పూజిస్తున్నారు. శ్రీనివాసుని దేవేరి పద్మావతిదేవి. చరిత్ర ఏవిధంగా

ప్రతిపాదించినా పురాణ ప్రమాణంగా శ్రీనివాస ప్రభుని దివ్య దేవేరిగా పద్మావతీ దేవిని అలమేలు మంగా పురంలో భక్తులు నిలుపుకోని, పద్మావతిగా, అలమేలుమంగగా పెలుచుకోంటూ కొలుచుకోంటున్నారు. శ్రీ పద్మావతీదేవి దేవాలయానికి రాజగోపురంనుండి ప్రవేశిస్తూ శ్రీకృష్ణమందిరానికి ఉత్తరంగా వెళ్లాలి. శ్రీపద్మావతీదేవి దేవాలయ సముదాయ ప్రాంగణం సువిశాలంగా ఉంటుంది. తూర్పు భాగంలో కల్యాణ మండపం ఉంది, దాని సమీపంలోనే ముఖ మండపం ఉంది. ముఖమండపాన్ని చేర్చి అంత రాలయం కనపడుతుంది. అంతరాలయ సమీపంలో అలమేలు మంగాదేవి గుర్భాలయాంధ్రి ఉంది. గరుడుడ, విష్ణువైనుడు భక్తులకు దర్శనమిస్తారు. ఐంగారు ధ్వజస్తంభం అమృతారి భక్తులను ఎంతగానో ఆకరిస్తుంది. ఆనంద పరవశులను కావిస్తుంది. నాలుగు మూలలా నాలుగు సింహాశు విగ్రహాలు దేవీభక్తులను ఆహ్వానిస్తాయి. రామాయణ, భారత, భాగవత కథా శిల్పాలు యాత్రికుల్ని ముగులను కావిస్తాయి. రామకృష్ణావతార గాథలు మనలను ఉత్సేధితులను చేస్తాయి. ఈవీధంగా గోచరించే రఘుణేయమైన కమనీయమైన, మహానీయమైన దృఢాయాలను తీలకిస్తూ పద్మావతీదేవాలయ ఏమానపు ప్రదక్షణం చేసి అమృతారి ఆలయంలో ప్రవేశించితనే పద్మావతీ దేవి దివ్య దర్శన మహాభాగ్యం మనకు లభిస్తుంది. మననోమల పంటగా, మన పుణ్యముల ఘలంగా, జన్మ జన్మల సుకృతాల భభఫలితంగా పద్మావతీ దేవి దర్శనం మనకు ప్రాప్తిస్తుంది. పద్మాలయా, పద్మాసనా, పద్మవదనా, పద్మనయనా, పద్మకిరీటధారిణి, పద్మప్రియా, పద్మహస్తా, పద్మపూదా, పద్మవర్జా, పద్మ వరాలాధరా, పద్మప్రభా, పద్మగంధిని, పద్మనీ, పద్మసుందరీ, పద్మావతీ మహామాత్రా “అని స్తుతిస్తూ, ప్రస్తుతిస్తూ, నుతిస్తూ ఆలయంలో పద్మావతీదేవి అభయ వరద మయ్దలతో అనుగ్రహించే వరాలను భక్తులు అందుకొంటారు. ఆమె దర్శనంతో చిత్తశాంతిని ఓందుతారు. ఆత్మానందాన్ని అనుబిస్తారు. మనస్సులో తేనెవాన, అమృత పర కురిసిన అనుభవం భక్తులు ఓందుతారు.

“అగ్రే భద్రః సరోజమయే భద్రపేరే నిషణ్ణాం
అంధోరాశే రథిగత సుధా సంపూవద్యుతితాం తావ్యం
పుష్టిసార స్థగితభువమైః పుష్పులావర్తకాఛైః”
పూఢ్యారంభాః కనకకల్మారభ్యప్రించన్ గజేంద్రాః

----- శ్రీవేదాంతదేశికులు -----

“భ్రూగు మహారి వృత్తాంతం కారణంగా ఆవేదనతో ఆగ్రహించి అంతర్ధానమైన మహాలక్ష్మీదేవి శ్రీనివాసుని తపస్సువలన భర్తమందర పద్మమయమైన ఈతిరుషకనూరు

పద్మ సరోవరంలో ఉధృవించిన శభసమయంలో పుష్పులాహపర్క మేఘాలు పుష్పు వరం కురిపించగా చూచిన గజేంద్రాలు కనక కలచాలతో ఓ పద్మావతీదేవీ! నీకు ఆభిషేకం కావించాయి” అని శ్రీవేదాంతదేశికాచార్యువరులు పద్మావతీదేవిని వరించారు. వేదాంతదేశికులు ఆవిష్కరించిన పద్మావతీదేవి దృష్టం భక్తుల హృదయాలలో అమృతర్భూనసమయంలో ప్రతిఫలించి, ప్రతిచించిస్తుంది.

నిత్య సేవలు – ఆర్థిత సేవలు

ఉదయం 5 గం. లకుసుప్రభాత సేవతో బ్రారంభం అవుతుంది. శ్రీ పద్మావతీదేవి నిత్య సేవాకార్యుక్రమం ఆర్థిత అమృతారికిచుదయం 5.30 గంటల నుండి 6 వరకు సహాప్రసాదూన జరుగుతుంది. ఉదయం 6 గం. నుండి 11.30 గం. వరకు మరల 12 గం. నుండి సాయంత్రం 6 గం. వరకు సర్వ దర్శనభాగ్రం భక్తులకు లభిస్తుంది. మరల సాయంత్రం 6.30 గం. నుండి రాత్రి 8.40 గం. వరకు పద్మావతీదేవి ఉచిత దర్శనం ఉంటుంది. రాత్రి 9 గం. నుండి 9.30 గం. వరకు జరిగే ఏకాంత సేవతో పద్మావతీదేవి నిత్య సేవా కార్యుక్రమం పరిసమాప్తమవుతుంది. పాంచరాత్రాగమ విధేయంగా అర్ధనలు నివేదనలు ఉత్సవాలు నిర్వహింపబడతాయి.

అమృతారికి అష్టాతార్థున, హారతి కావించుకొని సేవించుకొనవచ్చును. దేవస్థానానికి నిరీత రుసుము చెల్లించడంద్వారా గృహస్థులు పద్మావతీదేవికి తిరుచ్చి ఉత్సవం, గజవాహన సేవ కావించుకొని తమ జీవితాలు ధన్యమైట్లు భావిస్తూంటారు. గురువారం నాడు అమృతారికి తిరుప్పావడా సేవ ఉదయం 11 గం. నుండి మధ్యాహ్నం 12 గం. మధ్య జరుగుతుంది. సెష్యూమివారికి గురువారం నాడే తిరుప్పావడాసేవ భరుగుతుంది. శ్రీవారి తిరుప్పావడా సేవలో పాల్గొనడానికి 5,000 రూ. చెల్లించాలి. పద్మావతీదేవికి జరిగే ఆర్థిత తిరుప్పావడా సేవలో పాల్గొనే గృహస్థులు 3,000 రూ. చెల్లించాలి. శుక్రవారాలలో వాత్రవే ఆరితడోలోత్సవ కార్యుక్రమం పద్మావతీదేవికి నిర్వహింపబడుతుంది. నిర్మయింపబడిన పైకం చెల్లించి భక్తులు అమృతారికి డోలోత్సవ సేవ నిర్వహించేసికొనటారు. దేవస్థానానికి నిర్మయించిన ద్రవ్యం చెల్లించి భక్తులు చేయించుకొనే సేవలకు ఆర్థిత సేవలని పేరు. అమృతారికి భక్తులు దోసి, దధ్యోదనం, పలిహారోర, ఓంగలి, చక్కిరపొంగలి, కేసరింగార్త, శాకరింగార్త, సీరా వంటి ఆర్థిత ప్రసాద నివేదన సేవలు కావించు సొకర్ణం అమలు జరుగుతోంది.

శ్రీవారికి గురువారంనాడు సుమారు 450 కిలోల బియ్యంతో తయారు చేయబడిన

పురికోరసు బంగారు వాకిలి ముందు రాసిగాణసి మధ్య శిఖరం చేసి ఎనిమిది దిక్కులలో ఎనిమిది శిఖరాలు చేసి పుష్టులతో అలంకరిస్తారు. భోగ శ్రీనివాసమూర్తి దృష్టి దిశలో పులిహోర రాళి యేర్చాటు చేసి విశేషమివేదనలతో నీరాణనాదులతో నివేదిస్తారు. దీనికి అన్నమాటోత్సవం అనిపేరు. 15వ శతాబ్దం పూర్వంనుండి తిరుమలేశునకు తిరుప్పొవడాసేవ జిరిగేది. శ్రీవారికి జిరిగినటుగానే వారి దేవేరి యైన శ్రీపద్మావతీదేవికి కూడా మధ్యాహ్నం 11 గం. నుండి 12 గం.లమధ్య తిరుప్పొవడా సేవ ఆర్థిత సేవగా ఉరుగుతోంది. సకలజీవుల ఆకలిదప్పికలు తీర్చే తలియైన ఆ పద్మావతీదేవికి అన్నకూటోత్సవం (తిరుప్పొవడా సేవ) కావించడం భక్తుల భాగ్యం. “దేవికి పులిహోర నివేదన చేసిన వారికి బ్రహ్మ ఇంద్ర లోకాలలోని సుఖానుభవాలు సులభంగా లభిస్తాయి. అట్టి అన్న ప్రసాదనివేదనం కావించిన భక్తుల దర్శన విశేషంవలన మోగిడన దురభావిన ఆణిమాది అష్టసిద్ధులు అప్రయత్నంగా లభిస్తాయి. అన్న ప్రసాదినివేదన చుట్టంచు ఆశ్చర్యంతమో వైపుంరంలోని అనంతగరుడు, విష్ణుకైనాదుల గోచ్ఛిలో ప్రమేశం కిలుగుటుంది. వారికి జససమరణరూపమైన సంసారభయం కలుగదు.” పద్మావతీదేవికి అన్న ప్రసాద నివేదన (తిరుప్పొవడాసేవ) వలన శత్రీ మహాత్మరఘవితాలు కలుగుతాయి. పైన పోర్కేనిన ఉత్సుమఫలాలు లభిస్తాయని వరాహాపురాణం ప్రచిస్తాంది..

పద్మావతీదేవికి ప్రతి పుక్రవారం ఉదయం 9-10 గంటల మధ్య అభీషేకం జరుగుతుంది. ప్రతి పుక్రవారం ఉదయం తిరుమలలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్తామి వారి కి వైపుంగా అభీషేకం ఉరుగుతుంది. పరిమళం, గంటూరా, జాప్రా, పునుగు, కస్తారి ఆదిగాగల ద్రవ్యాలతో, చందనం, పసుపు వంటివస్తువులతో, క్షీరం, బంగారు బాచిజలంతోను పంచసూక్తాలు, దివ్యప్రభంధాల పొరాయణం జరుగుతూండగా కన్నల పంచువగా శ్రీవారికి అపూర్వంగా అభీషేకం నిర్మిపొంపటడుతుంది. స్వామివారికి తిరుమలలో అభీషేకం అయిన పిమ్మట పరిషుక్ ద్రవ్యాలతో పెవిత్ర జలంతో మంగళతూర్య వాద్యాలు మారుప్రొగుతూండగా శ్రీసూక్త, ధూసూక్త, నీళసూక్తాలు ఆచార్యపురుషులు పతిస్తూండగా ప్రధాన ఆచార్య స్వామి అధ్యార్థంలో పద్మావతీదేవికి నేత్ర పర్వంగా అభీషేకం జరుగుతుంది. పొలు, పెరుగు, తేనెకొబ్బరి తీరం పసుపు, పరిమళజలంతో అమ్మకు అభీషేకం కావింపబడుతుంది. నిర్మిత ప్రవేశపు రుసుము చెల్లించిన వారు మాత్రం అభీషేక నిర్మిపొణములో భాగ స్వాములై పొల్గానే అవకాశం జూందుతారు. అభీషేక సమయంలో ప్రత్యేక బీకెట్లుపై పద్మావతీదేవి దర్శనాన్ని అనుమతింపబడతారు. పద్మావతీదేవికి జరిగే వార్కోత్సవాలలో తప్పక చూడవలనిన ఉత్సవ అభీషేక మహాత్మవం. ఆ ఉత్సవ దర్శనం భక్తులకు మరువలేని ఒక మధురభావనన

కలిగిస్తుంది. దివ్యమైన దేవీదీవెనను అందిస్తుంది.

నిరీత ద్రవ్యం చెలించిన భక్తులకు ప్రతి శక్తవారం మధ్యాహ్నం వూర్లావాపద్మావతీదేవికి జరిగే ఆరిత డోలోత్వవేవలో పాల్గొనే భాగ్యం లభిస్తుంది. డోలోత్వవ ప్రార్థనా పరులు తిలకించే భాగ్యంకోసం అమృతారిని బంగారు డోలలో నిలిపి డోలోత్వవం కావిస్తారు. అమృతారికి విషారోచిత ఉపచారాలు కావించి, మధురపదార్థనివేదననచేసి, ముఖావాసం (తాంబూలం) సమర్పిస్తారు. వేద, నాచాలు, సామగ్రానాలు, దివ్య ప్రభంధ పారాయణములు, మంగళవాద్యాల మధ్య పద్మావతీదేవి డోలావిషారం తావిస్తుంది. అమే దివ్యదీప్మలను, సూందర్య కాంతులను ఆ డోలామందిరం నుండి దశ దిశలలో వ్యాపింపజేస్తుంది. ఆదృత్వం తిలకించే భక్తజన హృదయాలు పరపచించి పరమానంద భరితమవుతాయి. పద్మావతీ దేవి దయతో, అనుగ్రహంతో భక్తుల హృదయాలు నిండిపోతాయి. భక్తులకు ప్రసాద వితరణంతో డోలోత్వవం పరిస్వాప్తమవుతుంది. పద్మావతీదేవికి భక్తులు తిరుచ్చి ఉత్సవం, గజవాహనోత్వవం వంటి ఆరీతోసేవలు చేయించుకొనే యేర్పాటు నేడు అమలు జరుగుతోంది. తిరుచ్చి ఉత్సవం అంటే అమృతారికి పలకీ సేవ అస్తుమాట. గజ (వినుగు) వాహనంపై అమృతారికి ఊరేగింపు చేసేసేవకు గజవాహనోత్వవమనిపేరు. భక్తులు దేవసానానికి నిరీతమైనపైకం చెల్లించిపై ఆరీత సేవలు అమృతారికి చేయించుకొనవచ్చను. ఎన్నోజన్మల పుణ్యపలం వలన పద్మావతీదేవి దర్శన భాగ్యం భక్తులకు కలుగుతుంది. అమృతు ఆసేవలు కావంచుకోవడం వలన నేటి వారి జన్మలకు ధన్యత లభిస్తుంది.

వసంతోత్వవం

“నిత్యోత్వవ, పక్షోత్వవ, మాసోత్వవ, సంవత్సరోత్వవాది వివిధోత్వవక్తుతానందః శ్రీమదానందనిలయ విమానవాసః సతతపద్మాలయా పదవద్యరేణు సంచితవక్షసుల చంచాసః శ్రీశ్రీనివాసః సుప్రసన్మో విజయతామ్, శ్రీఅలమేల్చంగా సమేత శ్రీశ్రీనివాసస్మూచ్ఛీ సుప్రీతః సుప్రసన్మో వరదోభూత్యా”

----- శ్రీనివాసగద్యమ్ నుండి.

కొండలసైలకోస్తు ఏడుకొండల వానికి నిత్య కల్యాణంగా, పచ్చతోరణాలతో, మంగళవాద్య విశేషాలతో సంవత్సరం హాదవునా వివిధోత్వవాలు జరుగుతూంటాయి. విడుకొండలవాని పట్టపురాణియైన అలమేలువంగాంచికకు వుంగాపట్టణంలో

ఉన్నారంగమైభవాలతో సంవత్సరం ఓడవునా భక్తులను అలరించే ఎన్నో ఉత్సవాలు నిర్ద్ధారింపబడుతూంటాయి.

“తిరుమలమైన నిన్నగని దీవెనలందియు భక్తుకోటి యా
తురతను మంగపట్టణము తోరపుభక్తుని జేరి తలి ఇం
దిరయగు మంగతాయిగని తృప్తి హషాంతురు సర్వవేశలన్ “
కరములు మోట్టీ మ్రొక్కులిడి కామితదాయక! వెంకటేశ్వరా

—————మధురకవి మందరపు సత్యాచారకవి.

తిరుమల యాత్ర చేసి, తిరుమలేశుని దర్శించి, తిరుమలరాయునకు జరిగే ఉత్సవాలు, సేవలు తిలకించి పులకించిన భక్తులు మంగాపట్టణానికి ఆతురతతో అతి ఉత్సాహంతో అలమేలుమంగను సేవించడానికి, ఆతలికి జరిగే సేవలను, ఉత్సవాలమే చూడాలని తరలిపోయిరు. వారి తనువులలో, మనుసులలో, అఱువఱువులలో అలమేలు మంగపై భక్తి ఉరకలు వేస్తాంటుంది. పరవళ్ళ తోక్కు తూంటుంది. వారి చూపులలో కదలేది పద్మావతీదేవి. వారి మనస్సులో నిలచేది పద్మావతీదేవి. వారి పిలుపుతో పలికేది తేనెపలుకుల తలి పద్మావతీదేవి. పద్మావతీదేవికి ప్రతి సంవత్సరంలో ఎన్నో ఉత్సవాలు జరిగినా వానిలో ప్రధానములైన వసంతోత్సవం, ఘ్వోత్సవం బ్రహ్మత్సవం, సువాసినీ పూజామహాత్సవంఆదిగా గలవి పేర్కొనదగినవి. అవి పరిగణియొన్నవి. అప్పి మహాస్నేహత స్థాయిలో నిర్వహింపబడే ఉత్సవాలు. ఆ ఉత్సవాలు అశేష భక్త జనాలను విశేషంగా ఆకర్షిస్తూ వారికి అవ్యక్త మైన ఆనందానుభవ పరంపరలను కల్పిస్తున్నాయి. కలిగిస్తున్నాయి.

ఆశ్చర్యమి జుక్క పాడ్యమినుండి శారదనవరాత్రులు, చైత్ర ఉగాది నుండి శ్రీరామవమి వరకు వసంతవరాత్రులు జరుగుతాయి. వసంత శరత్ బుతువులు ప్రాణుల పొలిట యముని కోరలుగా పరిగణిపబడ్డాయి. ఆరోగ్య ప్రదాత సూర్యుడు. శక్తి ప్రదాత కుజడు. వీర్యపుదాత శక్రుడు. బుద్ధిప్రదాత, బుధుడు. విద్యాప్రదాత గురుడు. మనోప్రదాత చంద్రుడు. ఈ గ్రహాల వృథిక్షుయాలు, ఉచ్ఛ్వాసిచలు, బుజు వక్రగతులు, స్ఫుర్షీత, మిత్రక్షీత, శత్రు క్షేత్రాల వంటి పణ్ణలముల వలన ప్రాణులకు. ఆయాగుణాలు కలుగుతాయి. సూర్యుడు వసంత బుతువులో మేఘాశిలో ఉచ్ఛలో ఉంటాడు. సూర్యుడు శరత్ బుతువులో తులారాశిలో నీచలో ఉంటాడు. అందుచేత రోగాలు అధికమవుతాయి. వసంతబుతువులో తేజోతత్త్వం ప్రకోపించడంవలన, శరత్ బుతువులో శృంగారతత్త్వం ప్రకోపించడంవలన

ప్రాణంకు వ్యాధుల బాధలు అధినమవుతాయి. గ్రీష్మ యుతువులో వాయి తత్త్వాపు ప్రకోచ్చం, వరయుతువులో ఇలతత్త్వాపు ప్రకోచ్చం, మోమంత యుతువులో ఆకాశతత్త్వాపు ప్రకోచ్చం అధికంగా ఉంటాయి. తిథిర యుతువులో పంచభూతాలు సమత్వంలో ఉంటాయి. తృతీయాధినం, కివారాధనంవలన మానవులకు వరత్యాలపు దోషాలు చూరిస్తాయి. వసంతయుతుడోషాలు వైష్ణవారాధన మూలంగా నిర్మాలతమవుతాయి. ఇటువంచి జీవుమ ప్రమోజనాలు మానవాళికి అందించడానికి శారదించడాత్రువు, వసంతోత్సవాలు ఆవేశించడాయి. నీరేశింపబడ్డాయి.

శ్రీరాఘవు, చూరుశరామ, యల్లాములు వసంతయుతువులోనే జీవుమించాడు. అందుల్లో శ్రీరాఘవు స్వసింపువత్తారాలను వసంతయుతువులోనే శ్రీపుండి ధరించాడు. హనుమించాడు. మంచు చుప్పి చింది వసంత యుతువులోనే! ఉపర, పిద్యారజ్య, రామానుసాహారామి పాచాప్రపుసుములు ప్రభవించింది వసంత యుతువులోనే! నమ్మిశ్వార్థ.. మధురికి ఆశ్రము ఉచ్ఛ్వాసించి వసంత యుతువులోనే: భద్రాచలంలో సీరాదాపు: కొర్కెణం, సించుకోచంలలో చందరనోత్సవం, వసంత యుతువులోనే ఇరుగుతాయి. మహావీరజయంతి యుద్ధించయింపి, అస్తుమయ్య జయింపి వసంత యుతువులోనే ఇరుగుతాయి. వాడప్రది తీర్థం, ఆశ్వినించాడు. వసంత కొర్కెణం, ద్వారాకాతిరుమం వేంకడ్డెంచుని వసంత కొర్కెణం, వాసించి జయింపి. శ్రీచర్మప్రశ్నార్థంద్రస్థాంపి: ఆరాధనోత్సవాలు వసంతకాంపినే ఒరుగోరామి. అందుపురుషులు, వాచోపురుషులు, ఆచార్యుపురుషులు జననాలలో సౌమిహత్వం సంపాదించుకొన్న కాలం వసంత కాలం. వసంతోద్యమవనాలే చౌప్రతీ కొర్కెణం, శ్రీవాసివొర్కెణం జరగడానికి దోషాదం కావించాడు. అప్పోలే కొర్కెణం వసంతోత్సవం యుతుసంబంధమైన జీవుమం. పరిషతులు మాత్రమే మాఘు షక్త పంచమి వసంతోత్సవం చేసినట్టు తెలుగ్గించి. ఉపరూ వసంతోత్సవాన్ని వసంత యుతువులోనే చేస్తారు. చేస్తున్నారు.

పూర్వం రాణు ఏసంలోర్కూపం ఉపమనంలో చరిషించాడు. ఇది పురాణప్రసిద్ధమైన చంపం. ఈ చంపం చూ ప్రతికాగా జుపడచేంది. లోటులో తియ్యని మామితి చెట్లు నీడులో ముఖుకం నిట్టించు బంధువులంతో అలంకరించి, లోపించాలతో, రంగవల్లులతో తీట్లు ఉట్టి పూర్వులు, స్కాపన కాపించి ఎసంతుని, రతీమస్తుచూలను, లక్ష్మీనారాయణులను, గౌరీ శంకులను, శీఖిలులవచులను ఇవాచుకాపించి ఆరాధించే జీవుమే వసంతోత్సవం. కెప్పిరాణులు, కెస్తులు, రాణులు వసంతోత్సవాన్ని అపూర్వగా నిర్మిషించాడు. కెప్పిరాణులో

కుమారగిరిదే, విజయనగర చక్రవర్తులలో శ్రీకృష్ణదేవరాయలు వసంతోత్సవ కోట్లు విశ్వవ్యాప్తంకావించడంలో సుప్రసిద్ధులయ్యారు. కొమరిగిరి కర్మార వసంతరాయినికి అవచిదేవయి తిష్ఠుయి అనే సింహాసురి వైశ్వశిఖామణి “ప్రతి సంవత్సరోత్సవమునకుంగగిన కసూరీ కుంకుమ ఘనసారుసంకుమదోవామాంబు కాలాగరు గంధ సారపు భృతి సుగంధ ద్రవ్యంములోడగూర్చె” జి వాడు. కుమారగిరి రెడ్డి కాలంలోని వసంతోత్సవం కోటును పేటను సన్నిహితంకావించింది. సమసుమాజ భావనకు నాందీగీతం పాడింది. వసంతోత్సవ సమయంలో ప్రదర్శించడానికి జాంబంశీరక్షణాన్ని శ్రీకృష్ణదేవరాయలు రచించాడు. వసంతోత్సవాస్త్రి కారణంగా వసంతరాజీయం, వసంతానురాగం, సంగితసూర్యోదయం, స్వర మేళకళానిధి వంటి ఉత్తమ రచనలు వెలువడడానికి ప్రేరణ తలిగింది. ఇట్టి పొరాజిక, చారిత్రక ప్రాముఖ్యత, ప్రభ్యాంతి సంతరించుకోన్న ఉత్సవం వసంతోత్సవం.

శిరుమలలో శ్రీవేంకటేష్వరస్వామివారికి పూలుణ మాసంలో ఉత్తరాభాద్రానక్తతరంలో వసంతోత్సవాన్నికి అంకురార్పుణ ఇరిగింది. మొదట విలంబి అనేవ్యక్తి శ్రీవారికి వసంతోత్సవం కావించి, భస్యత చెందాడు. ఆనాటి వసంతోత్సవం సాలుగు దినాలు ఇరిగింది. వెండి రథంపైన స్వామివారికి ఊరేదింపు కూడా ఇరిగినదట. ఇది ఆరిత సేవగా కూడా జరుగుతుంది. ఇది మూడునాట్టు జరిగి సిప. సేపారుల, దేవస్థానం వారల అవకాశాన్నిబల్లె అంతరంబే తక్కువ దినాలలో కూడాజరుపబడుతుంది. శ్రీవేంకటేష్వరస్వామి వారికి ప్రతిసంవత్సరం వారిక వసంతోత్సవం చైత్ర శుద్ధత్రయోదశి, చతుర్దశి, పూర్ణిమ దినాలలో వూడు రోజులు వసంత వంండ పంలో నిర్వహింపు కూడి. శ్రీదేవి, భూదేవి సమేతుడైన ఉత్సవమూర్తి మలయప్పు స్వామికి ఆ ఉత్సవం జఱగుతుంది. చైత్రశుద్ధ చతుర్దశినాడు శ్రీవారికి రజితరథోత్సవం కన్నలపండుభుగా జరుగుతుంది. చైత్రపూర్ణిమనాడు శ్రీవారికి, శ్రీకోదండరామస్వామి వారికి, శ్రీకృష్ణ స్వామివారికి వసంతోత్సవం నిర్వహింపబడడంతో ఆమహాత్మాత్సవం పరిసమాప్తమవుతుంది. శిరుమలలో అయ్యవారికి ప్రతి సంవత్సరం ఏవిధంగా వారిక వసంతోత్సవం జరుగుతుందో అదేవిధంగా శిరుచానూరులో అయ్యవారికి వసంతోత్సవం జరుగుతుంది. పద్మావతిదేవికి కూడా స్వామివారికి జరిగినబే మూడునాట్టు వసంతోత్సవం జరుగుతుంది శ్రీవారు వసంతోత్సవం జరిగిన మరుసటి రోజున వెండిరథంలో ఊరేగినట్టే పద్మావతిదేవి వెండి రథంలో ఊరేగి భక్తులకు సేత్రపర్వం కావిస్తుంది. తలి గౌడవనాడు పూడ వసంతోత్సవపువేదుకలు జరగడంతో ఆమహాత్మాత్సవం సమాప్తమవుతుంది. ఈ

యుతునంటంభమైన ఉత్తాపంలో పాల్గొన్న భక్తులకు పద్మావతి శ్రీనివాసుల చల్లని దీపేనలు లభించి ఆయురారోగ్యభాగ్యాలు సిద్ధిస్తాయి. వారివారి జీవితాలలో వసంత రోభలు ప్రసరిస్తాయి. వెల్లివిరుస్తాయి. వారి మన్మహంభలు ఫలిస్తాయి. వారికి కల్యాణ పరంపరలు కలుగుతాయి.

(తెప్పతిరునాళ్ళ) ఘ్రవోత్సవం

శతపథ బ్రాహ్మణం నాయింజెలల రాలాన్ని ఒక యుతుప్రగా నిర్మయించింది. మాఖులు, శాలుడు, చైత్ర, వైశాఖ మాసాలను వసంతయుతుపుగా శతపథ బ్రాహ్మణం ప్రతిషాదించింది. శాలుడు కూర్మి కామునిపున్నమి. హరోహితా పూర్ణిమ మస్తుధుని పండుగ. మస్తుధుడు ఎంబతుడు అతడే పసంతయుతుకారకుడు. శ్రీస్తోమి పుష్టురిణిలో ఘ్రవోత్సవ సమయంలో శ్రీదేవి, భూదేవి సమేత మలయప్పస్తోమిని నిలపడానికి స్తాష్టనరసింహ స్తార్యభౌముడు భక్త వసంతవిహారమంచపం నిర్మింపజేశాడు. స్తాష్ట నరసింహాడు శ్రీవారికి వసంతోత్సవం, దానిలో భాగంగా చివరి మూడు రోజులలో ఘ్రవోత్సవం కాపించడానికి త్రీ.శ. 1468నం.ములో యేర్పాయి కాపించాడు. నాడు మూడురోజులు జరిగే ఘ్రవోత్సవాన్ని దేవస్తానం వారు ఐమరోజులు చేస్తున్నారు. ప్రతిసంవత్సరంలో వారికి ఘ్రవోత్సవం శాలుడు శుద్ధికార్శి పర్వదినాన ప్రారంభమై శాలుడు పూర్ణిమ వరకు ఐమరోజులు మహావైభవంగా స్పృమివారికి జరుగుతుంది. మొదటి రోజున ఏకాదశినాడు శ్రీరామునంత, మరుసటిరోజు ద్వారాదచ్ఛినాడు శ్రీర్యష్టవునకు ఘ్రవోత్సవం జరుగుతుంది. మీగిలిన మూడు దినాలలో శ్రీవారి ఉత్సవయలకు తెప్పతిరునాళ్ళ వేదుకలు జరుగుతాయి. ఈవారికి ఘ్రవోత్సవం భక్తులు స్నిర్మహించే ఆర్థిత సేవగా ప్రతిమంగళవారం సాయం సంధ్యా సమయంలో జరుగుతుంది. శ్రీదేవి, భూదేవి సమేతుడైన శ్రీ మలయప్పస్తోము ఉయ్యాల సేవలో ఊందిన త్రమను ఉపసమీంపజేసికోవడానికి జలవిషోరంలో చల్లని పీలు వాయువులు పీల్చుకోవడానికి ఈ ఘ్రవోత్సవం పొందుతాడు. ఆసేవ చేయించుకునేవారికి, దానిని భావించుకొనేవారికి, తిలకించేవారికి శ్రీలక్ష్మీ వేంకటేశ్వరుల నిత్యాను గ్రహం లభిస్తుంది.

“శ్రీవైంకంర విరక్తాయ స్తోమి పుష్టురిణి తటే
రమయారమయాయ వేంకటేశాయ మంగళమ్”

ప్రతి సంవత్సరం శ్రీవారికి శాలుడు శుక్ల వికాదశి నుండి శొర్మమి వరకు ఐదు రోజులు ఘ్రవోత్సవం తిరుమలలో శ్రీస్తోమి పుష్టురిణిలో జరిగినట్లుగానే తిరుచానూరులో.

పట్టసరోవరంలో శ్రీపద్మావతిదేవికి ప్రతిసంవత్సరం వారికంగా జ్యేష్ఠ శుద్ధ ఏకాదశి నుండి చొర్కమి వరకు పంచావ్యాకంగా ఘనోత్సవం అతిలోకరమజీవియంగా జరుగుతుంది. జ్యేష్ఠబుద్ధ ఏకారినాడు శ్రీకృష్ణ స్నామికి తెప్పు ఉత్సవం జరుగుతుంది. ద్వాదశినాడు శ్రీసుందరర రాజస్నామికి ఘనోత్సవం జరుగుతుంది. చివర మూడు రోజులు శ్రీపద్మావతిదేవికి ఘనోత్సవం అతిమనోహరంగా నిర్వహించడమతుంది.

శ్రీమంన్నారాయణఙుడు సీదా సునక్కెనావడనాది యోగి పుంగెవుల చేత భూసింపడుతూంటాడు. మరుదుఱముల సేవలు పొందుతూంటాడు. కుముద కుముదార్థ చింపుత్తేన గురువాది దేవతల స్తుతులు అందుపుంటూంటాయి. అట్లి శ్రీ భూసమీతుడైన శ్రీమంన్నారాయణఙుడు పొలకడలలో శేష శయనుకై ప్రాణికోడిని స్ఫురిస్తూ, పోషిస్తూ, లయం కావిస్తూ వినోదిస్తాంటాయి. అట్లి శ్రీమంన్నారాయణఙుడాని, లీచెవికి గాని, భూదేవికిగాని, క్షీరార్థవ ఉత్సవం అత్యంత ఆచండ్కకముని ఏకాగ్రమత్త సంహాత (4-39)నిర్విశ్వాంది. జ్యేష్ఠ దీవుం కన్ఱ, వైకుంఠం కన్ఱ పొలకడలికే ప్రామయజ్ఞిం. అందుకే క్షీరార్థవ ఉత్సవం ప్రత్యేకమను, ప్రాధాన్యతను సంతరించుకోంది. ఆశ్చీరార్థవ ఉత్సవానికి ఘనోత్సవం, తెప్పు త్వం అన్నవి పర్యాయ పదాలు.

“శైఖరే గ్రిష్మకాలేవా

శుక్ల పక్షే పుభుదినే

మాసపూర్ణిమాయాం వా

కర్తృవ్యస్తు ఘనోత్సవః”

లీప్రశ్న సంహాత (39-2)

గ్రిష్మ కాలంలోగాని, శవిర డుతువులో గాని, శుక్లపక్ష శుభదినమునగాని, మాసపక్షత్ర పూర్ణిమాదినమునగాని ఘనోత్సవః వాన్ని నిర్బుధించాలని ఆగమకాష్టం ప్రకటిస్తేంది. ఒక ఆగమ కొస్త్ర ప్రమాణాన్ని అనుసరించి గ్రిష్మ డుతువులో జ్యేష్ఠమాసంలో శుభ ఎకాదశినుండి పొర్కమి వరకు పంచావ్యాకంగా శ్రీపద్మావతిదేవికి సాయం సంధాయి సమయంలో పట్ట సరోవరంలో ఘనోత్సవం వైభవంగా జరుచిపడుతోంది. ఈ తెప్పుతిరునాళ్ళ వేషమను ఘ్రూజారోహణతో కూడ చేయవచ్చును. ఈ ఉత్సవం చేయడానికి సరోవర సమీపంలో తీర మండపాన్ని నిర్మించాలి, దానిని అరటి చెట్లతో, మామిచాపలతోరణాలతో, చిత్ర ఎమ్మెలతో, పూలమాలలతో అలంకరించాలి. ప్రాంగం వార్షిక మాల విగ్రహంలోని

శక్తిని ఉత్సవ విగ్రహంలోనికి ఆవాహన చేయాలి. అభిషేకం చేయాలి. ఆభరణాలు అలంకరించాలి. విధి విధానంగా వేద ఘోషలతో, మంగళ వాద్యాలతో చతుర్భుదులందు దేవతామూర్తిని ఊరేగించి తీరమండపంలో స్థాపించాలి. పిచేపమైన పూజలు కావించాలి, పానకం, నారికేశసలిలం, ఏలాలవంగ జాతీయ ఘలాదులతో కూడిన భక్త్యు భోజ్యాది హాబిస్టు నివేదన చేయాలి. పుణ్యాహాజలంతో శిల్పి నిర్మించి అలంకరించిన ఘ్వాస్ని (తమ్మును) పశిష్టధృం చేయాలి. తటాకోదకాన్ని అభిమంతించి తెప్పలోనికి భూమిలి, మిమాసంలోనికి శేషుని ఆవాహనం కావించాలి. తటాకంలోనికి వరుణదేవుని ఆహ్వానించాలి. అప్పుడు సాయం సమయంలో తుర్య, శంఖ, వేదఘోషల మధ్య ఆనిర్దేశిత పుష్టిరికోదేవతాసహిత ఘ్వాస్ని ప్రదక్షణ క్రమంగా మూడు సార్లు గాని, లెక ఐదు సార్లుగాని చలింపజేయాలి. పిమ్మటు ఆదేవతను విధివిధానంగా దేవాలయంలో యథాస్థానంలో స్థాపించాలి. ఇది ఆగమ శాస్త్రం విధించిన ఘ్వవోత్సవ విధానం.

ఆగమ శాస్త్ర సమ్మతంగా, పాంచ రాత్ర ఆగమ విధేయంగా శ్రీపద్మావతీదేవికి పంచాహ్యాకరంగా ఘ్వవోత్సవం జరుగుతుంది. చాంద్రమాన ప్రయుక్త జ్యేష్ఠమాస పూర్విమకు పంచాహ్యాకరంగా అలమేలు మంగళు తెప్పుతిరునొళ్ల వేదుకలు కావించడం అనూచానంగా వస్తూన్న ఆచారం. శ్రీపద్మావతీదేవి అధిష్టించిన తెప్ప రంగురంగుల విధ్యుదీషాలతో అలంకృతమై ఒప్పురుతుంది. మంగళ తూర్పునాదాలు వేదగానాలు, ప్రంబంధ పారాయణాలు, సాగుతూండగా అభిలఱిండకోటి బ్రహ్మంచ నాయకి ఆర్త్రల్రాఙపరాయణి, దీన ఉన సంరక్షణి, విష్ణువక్ష స్తలవాసిని, పద్మోద్భవి అయిన అలమేలుమంగాదేవికి తెప్పొత్తువం జనరంజకంగా, భక్తజనరంజకంగా నిర్వహింపబడుతుంది. ప్రతి రోజు ఘ్వవం సంచరించే సమయంలో పద్మావతీదేవి తెప్పతిరునొళ్ల వేదుకలను చూడడానికి వేలాది యాత్రికులు భక్తజనులు పుత్రమిత్ర కళ్తత పరివార సమేతంగా పద్మావతీదేవి పద్మసరోవరానికి నాలుగు దిక్కులలో ఉన్న సరోవరసోపానాలల్పై ఆశీనులై అయ్యెన ఆనంద పారవ్యం అనుభవిస్తారు. అట్టి దేవీ దర్శనంతో దివ్యమైన అనుభూతిని అందుకుంటారు. ప్రతి భక్తుడు పద్మావతీదేవి ఘ్వవోత్సవదృశ్యాన్ని దర్శిస్తా తన మనస్సును పద్మసరోవరంగా భాధించుకోంటాడు. తన మానసపద్మ సరోవరంగా పద్మావతీదేవి ఘ్వవోత్సవ విషారం కావిస్తాన్నట్టు తలచుకోని పులకించి ఓతాడు.

బ్రహ్మక్రోత్సవం

“కాల శ్రద్ధానిమిత్తాభ్య ఉత్సవః త్రివిధాః” అన్నది భృగువచనం, కాలోత్సవం, నిమిత్తోత్సవం వంటి ఉత్సవాలు మూడు విధాలు. అసంబ్రాహ్మకులైన వూనవులు అసంబ్రాహ్మకులైన కోరికలతో ఉంటారు. శత్రువిషయాన్నే వ్యాసభగవానుడు సహస్ర నామాభ్యాయన ఫల ప్రశ్నలో వివరించాడు. భక్తులు కావించే మొక్కలభాణి సేవలు. ప్రార్థనోత్సవాలు శ్రద్ధోత్సవాలు. గ్రహణం, సంక్రమణం, అనావృష్టి, ఉత్సాతం నిమిత్తంగా వాని దోషనివారణకు కావించే ఉత్సవాలు నిమిత్తోత్సవాలు. కాలోత్సవానికి విధివంబడిన ధ్వజారోహణం, నవసంధి, దేవతలామష్టానం; బలి ప్రదానం అనే మూడు క్రియలు. శద్ధ, నిమిత్త ఉత్సవాలకు వర్తించవు. మిగతా కాలోత్సవ విధులు, వాహన సేవలు శ్రద్ధ నిమిత్తోత్సవాలలో నిర్వహించే భక్తులు. అస్త్రమేధయాగ మహాఫలం లభిస్తుంది. తొకిక పారలోకిక సుఖాలు కలుగుతాయి. ఇది ఫలాభి సంధి కల భక్తులకు కలిగే ఫలం. కామ్యంలేని వారి కైంకర్యానికి దేవతాను గ్రహం ఫలం సిద్ధిస్తుంది.

వేదాలలో విధివంబడిన యజ్ఞాలు రెండువిధాలు. అవి అమూర్తయజనాలు. సమూర్త యజనాలు. అమూర్త యజనానికి సంవత్సరానికి ఒకసారి సవం (సోమయాగం) విధివంబడింది. సమూర్తయజనంలో సంవత్సరానికి ఒకసారి ఉత్సవం (బ్రహ్మక్రోత్సవం) విధివంబడింది. రెండూ కూడ అవ భృతంతో సమాప్తమవుతాయి. సవం ఒక వ్యక్తికి మాత్రమే పరిమితం. ఉత్సవం భక్త జనావళికి ప్రయోజనకరం. ఈ కాలోత్సవాన్ని 30 లేక 25 లేక 21 దినాలలో నిర్వహించాలనేది కాశ్యపుని మతం. (మంగళం, గౌణం, భౌతికం, సాధ్యద్రం, సాధిత్రం, అనే 11 విధాలుగా కాలోత్సవం నిర్వహింపవచ్చనని భృగువు ప్రకటించాడు). వానిని వరసగా 1,3,5,7,9,11,13,15,17,19,21 దినాలలో జరుపవచ్చనన్నాడు. ఈ నిత్యోత్సవం ధ్వజారోహణకు ముందురోజున చేసే అంకురార్పణతో ప్రారంభమవుతుంది. గరుడపతాకాప్రమ్యరణతో ధ్వజారోహణం జరుగుతంది. దేవాది దేవులను, మానవులను, భక్తులను ఆహ్వానించడానికి ధ్వజారోహణం ఉద్ఘాటింపబడింది. పిమ్మట అలయ ద్వారదేవ, ద్వారపాల లోకపాలాదులను సమంత్రికంగా ఆవాహనకావించాలి. విష్ణుశేన, అనంత, సుదర్శన, పాంచజన్మ, నందకీ, కౌమోదకీ, శార్ప, గరుడ, బ్రహ్మ, ఇంద్ర, అగ్ని, యమ, నైఱుత్థి, వరుజ, వాయు, కుషేర, కణాన, జయచిజయ, చండప్రచండ, కుముద, కుముదాక్ష్య, పుండరీక వామన, శంఖకళ్ల, సర్వసేత్ర, సుమఖ అదిగాగల సుప్రతిష్ఠిత దేవతలనే గాక గ్రామాది అష్టదికావ్యాలురకు బలితర్పణం కావించి

అవశేషం బలివీరం వద్ద ఉంచాలి. సర్వశభప్రదమైన నృత్తగిత భేరీ వాడ్యలలో దెపలూచ్చుకూని చేయాలి.

ఈవిధమైన ధ్వజారోహణ దేవతాప్రోన దినంనుండి ధ్వజావరోహణం ప్రశ్న దివ్య వాహన సేవలతో సంబంధిత దేవతకు ఉత్సవం కావించాలి. చపురంగ బెల్లలు, మంగళ ద్రవ్యధారులు, చిత్రపిచిత్ర తోరణ ధారులు, పతాకధారులు, శంఖ, భేరీ, ముచంగ, రుల్లరీ కాహాళ వాడ్యకారులు, వివిధ తూర్పుధారులు, సుస్వర మధుర గాయకులు వేదివేదాంగ పారగులు, శ్రీపాంచరాత్రాగమతత్త్వాపారంగతులు అగ్రగాములై వాహనానో త్వాలను ముండుకు సడిపించాలి. దీక్షవహించిన ఆచార్యుడు ఉత్సవదినాలలో నిత్యపూజలు చేసి, బలివేసి విధివిధానంగా దేవతలకోసం హోమం చేయాలి. నిరీత దినాన సాయం సమయంలో గజవాహనో త్వం కావించాలి. బ్రహ్మోత్సవంలో రథోత్సవవిధి నిర్మచించటడింది. అర్ధక స్నామి యథోక్తంగా దాన్ని కావించాలి. నిశ్చిత సువుహార్ష సుఖయంలో మహాకుంభజలంతో యథాకాప్రీయంగా రథశిఖరమందు వాసుదేశుని అంగదేవతలతో ఆవాహన చేయాలి. అదేవిధంగా ఉపకుంభజలంతో ఔంద్రాది దేవతల్ని, శం, భ, కముద, పురహూతాదాలను యథోచితస్తానాలకు ఆప్యోనించాలి. రథస్తుంభాలలోని ధర్మాధర్మాదులను, తృతీయ పంక్తిలో అధోక్షణాడ్యష్ట మూర్ఖులను, ద్వితీయ పంక్తిలో మత్స్యాదులను, ఆధారపంక్తిలో, కేశవాదులను, ఆధారపీరకోణాలలో సత్యాదులను, ఆధారస్తానంలో పన్నగాధిశుని తదాధారంలో కూర్చుని, రథాశ్శాలందు మాయసు, చక్రాలలో శిథాస్నారులను, అష్టస్తానమున వేదాలను, సారధిస్తానంలో బ్రహ్మాను, ధ్వజమందుగరుచుని, భత్రంలో శేషుని దేవతామూర్తిని వేదనాద శంఖ ఘుంభానాదాలతో రథమందలి ఉయ్యోలమై అధిఖశింపజేసి నాలుగువీధులలోను ఊరేగింపు ఉత్సవం కావించాలి. తదుపరి తీర్థస్తానం, ధ్వజావరోవాణంతో బ్రహ్మోత్సవం పరిసమాప్తమవుతుంది. అర్థనలో ద్రవ్యమంత్ర క్రియా సంబంధమైన లోపాలను సవరించే ప్రాయశ్చిత్తమిధి ఈ బ్రహ్మోత్సవ మహాత్మవం. ఈ విధంగా బ్రహ్మోత్సవ మహాత్మవం నిర్మిషాంపాదాలని ఆగమ శాస్త్రాలు ప్రతిపాదించాయి. ప్రమాణీకరించాయి.

వైభాయసపాంచరాత్ర ఆగమాలు నాకు రెండు కన్నులు (నేత ధ్వయంమమ) అని మహావిష్ణువు ప్రకటించాడు. శ్రీవిష్ణువాక్యాన్ని అమలు కావించడానికా అన్నట్లుగా శ్రీనివాసుని దేవాలయంలో వైశాసన ఆగమం ప్రకారం పూజా విధానం జరుగుతూంచగా తిరుచానూరులో పద్మావతీదేవి ఆలయంలో పాంచరాత్ర ఆగమ విధేయమైన పూజా విధానం అనుసరింపబడుతోంది. శ్రీవారి బ్రహ్మోత్సవం దేవీ నవరాత్రులలో నిర్మిషాంపండుతుంది. నవరత్న ఖచిత భూషిత సర్వాంగ సుందరాంగి, సకల భూవన రక్షకి, సర్వాంగ సంరక్షకియైన

అలమేలు మంగా పట్టణ సుచిలసిత శాంతి విమానాంతరత పద్మావతీ దేవి కాంతీక ఉక్క పంచమీ జక్రవారంనాడు ఉత్తరాషాధా నక్షత్రయుక్త అధిచిల్గ్రూపందు అవశరించింది. ఆసిరుల తలి అవిర్భవిలచిన అవతార తిథి పంచమి తిథి కొమున తిథి ప్రాధాస్వత్తును పరిగణించి పంచమీతీరం అనే పేరుతో అవభ్యుధం నిర్ణయింపబడింది. కాంతీక వద్దపంచమీ తిథి తీర్థవారిగా సంకల్పించి ఆదినంలో కస్తాజీన తోమ్మిది రోషుల ముందుగా పద్మావతీదేవి బ్రహ్మాత్మవానికి ద్వాజారోహణం జరుగుతుంది. దానికి ముందురోషున అంకురార్పుజరుగుతుంది. ఆవిధంగా అమృతారి బ్రహ్మాత్మవాలు పదిదినాలు జరుగుతాయి.

శ్రీ పద్మావతీదేవి బ్రహ్మాత్మవం సేనాపతి ఉత్సవంతో అంకురార్పుణంతో ప్రారంభమవుతుంది. రెండవరోషున పగలు తిరుచ్చా ఉత్సవం, ద్వాజారోహణం, రాత్రి చ్ఛిన్న శేషవాహనం పైన అమృతారికి చతుర్మీధి భ్రమణోత్సవం జరుగుతుంది. మూడవ రోషున దేవికి పగలు టాంజాన్ ఉత్సవం, రాత్రి హంసవాహనంపైన ఊరేగింపు జరుగుతుంది. మంగాంధికు నాలవ దినాన పగలు ముత్యపుపందిలి వాహనసేవ, రాత్రి సింహవాహనంపైన అమృతారికి విశేషమైన ఉత్సవాలు నిర్మలేంపబడతాయి. ఆరవ రోషున పగలు పలకీ ఉత్సవం, సాయంత్రం వసంతోత్సవం, రాత్రి గజవాహనోత్సవం జరుగుతాయి. ఏడవనాడు పగలు సర్వభూపాలవాహనంపైన ఊరేగింపు, రాత్రి గరుడోత్సవం అమృతున కన్యపండువగా జరుగుతాయి. ఎనిమిది రోషున పగలు సూర్య ప్రభ వాహనంపైన, రాత్రి చంద్ర ప్రభ వాహనంపైన ఆలమేలు మంగాదేవికి ఊరేగింపునేవలు భక్తులు కావిస్తారు. తోమ్మిదవ రోషున పగలు రథోత్సవం, రాత్రి అశ్వవాహనోత్సవం జరుగుతాయి. సర్వసాధారణంగా అన్నచోట్టా ఇట్టి ఉత్సవాలు రథోత్సవంతో ముగుస్తాయి. తీర్థవారికి అంత ప్రాధాస్వత్తు ఉండదు. కాని తిరుచానూరులో పద్మావతీదేవి బ్రహ్మాత్మవానికి ముగింపుగా జరిగే తీర్థవారి మాత్రం ఒక ప్రత్యేకతను, విశిష్టతను సంతరించుకోన్నది.

పద్మావతీ అమృతారికి జరిగే బ్రహ్మాత్మవంలో గరుడోత్సవం, రథోత్సవం, అవభ్యుధోత్సవం మాత్రం మహావైభవంగా జరుగుతాయి. వానిలో తీర్థవారి అమృతారి అవతార మహాత్మవాన్ని సహస్రాద్ధికం చేస్తూ జరుపబడుతుంది. ఈ ఉత్సవం తిథిప్రధానమై పద్మావతీ జయంతిగా, పంచమీ తీరంగా ప్రాచుర్యం వహించింది. ఈ పంచమీ తీర్థానికి ముందురోషున తిరుమలలో శ్రీవేంకటేశ్వరస్తోమి వారికి అధ్యయనోత్సవాలలో రాపత్తు చివర దినం రాత్రి జరుగుతుంది. ఆ మయ్యనాడు పంచమి రోషున శ్రీ వారి చెంత నుండి

పసుపు), తులసి, పీతాంబరం, అన్న ప్రసాదాలు భత్రచామరాలతో వేదగాననాదాలతో, మంగళవాద్యాలతో, అలయమర్యాదలతో తిరుమలలో తిరుపతి పట్టణంలో ఉరైగించి ఏనుగుపై తీసికొని వచ్చిన ఆమంగళద్రవాలను తిరుచానూరునకు తీసికొని వస్తారు. ఆ సంఖారాలు చేరుకొనే వేళకు ముందుగా ఉదయాన్నే శ్రీ పద్మావతీదేవికి పుట్టి సేవ కావించే ఆలయంలో అర్థసం చూర్చాభీషికం ముగిస్తారు. శ్రీ చూర్చం, మంచినేనె శ్రీవారికి ఉపయోగించిన పిమ్మట శ్రీ సుదర్శన చక్రాంగ్రామ ప్రహితంగా శ్రీదేవికి వినయాగిస్తారు. ఆవిధంగా చూర్చాభీషికం ముగుస్తుంది. అప్పుడు తిరుపతి నుండి శ్రీవారి దివ్య సన్మిధినుండి ఆలయమర్యాదలతో ఏనుగుపైతరలివచ్చే మంగళద్రవాలను అందుకోవడానికి ఎదురేగి వానిని స్నేకరించి శ్రీపద్మావతీదేవి సన్మిధిలో సమర్పిస్తారు. తిరుపతి మారంలో నిష్టిత స్థలంలో తైంకర్య పరులు భత్రచామరాలతో వేద ఘోషలతో, మంగళతూర్చీనాదాలతో ఎదురేగి శ్రీవారి నుండి వచ్చిన సంఖారాలు గ్రహించి పద్మ సర్వోవర తీరంలో ఆష్టంభమంటపంలో శ్రీసుదర్శన చక్రాంగ్రామ ప్రహితి దివ్య సన్మిధానంలో తిరువీధి ప్రదక్షినానంతరం సమర్పిస్తారు. తురువాత పద్మసరోవరాలో స్నేహపనము, చత్ర స్నేహసం జరుగుతాయి. ఆనాచు పద్మసరోవరంలో వేణుకోలది భక్తులు స్నేహసం చేస్తారు. ఆసమయంలో ఎవరు స్నేహసం చేస్తారో వారు పాపచిముచ్ఛలఘుతాచారాని విశ్వామిత్ర మహార్థి ప్రకటించాడు. సాయంకాలం అవ్యాచారికి వస్త్రాలంతారం, పుష్టిమాలాలంకారం కావించి గంగుండ్ర మంటపంలో దిచేషుచ్ఛవి అస్మాన సేవరావిస్తారు. తిరువీధి ప్రదక్షణ కావించి గుడిలో నిలుపుతారు. రాత్రి చేధి. త్వావం తరువాత ధ్వజారోహణం జరుగుతుంది. ఆనాచు తిరుమలసుండి శ్రీవేంద్రచేచ్చపుటుచు మరగాపురానికి తప్పక తరలివస్తాచని బతిహృం ఇంద. ఇచ్చుట చత్ర స్నేహసం అయ్యెవరటఁ శ్రీవారికి అర్థనలు తెరుమలలో జరుగువు. పంచమీ తీర్థంలో శ్రీనిహసుడు పాలు చుచుకుండా కూడా పై నిదర్శనం నిరూపిస్తోంది. భక్తుల అట్టి నమ్మకాన్ని బలపరచి ధృవపరుస్తోంది. ఈ పంచమి తీర్థం చాచు మాత్రమే తిరుమలలో స్మృతి వారి భక్తులకు తులిఁ లభిస్తుంది. సంచత్తురాలో ఏనాడూ తులసి భక్తులకు అలభ్యమే.

“పద్మాంశువక్షః పరమసుపుణ్ణః
పద్మాంశునిత్రీ పరమస్యవాస్మః”

సుఖానినీ పూజలు

ఫాలుణమాసంలో ఉత్తర ఘలుణీ నక్షత్రమందు శ్రీ లక్ష్మీదేవి ప్రామాణ్యవించింది. అందుచేత ఫాలుణ మాసంలోని ఉత్తర ఘలుణీ నక్షత్రముక్త పుష్టిలొన్ని శ్రీ లక్ష్మీ జయంతిగా జరుపుకోనే ఆచారం అనూచానంగా అమలు జరుగుతోంది. జూన్ శ్రీకాములైనవారు, శ్రీ కాములైనవారు, రాజుశ్రీకాములైనవారు శ్రీలక్ష్మీజయంతి పురస్సరంగా శ్రీ దేవికి చతుర్మిథ సమారాధనతో అర్థన ప్రక్రియలు కావిస్తున్నారు. ఆరాధనావిధానాలు అమలు కావిస్తున్నారు. ఈ శ్రీలక్ష్మీ జయంతి నాటి శ్రీలక్ష్మీ సమారాధనం జపం, హతం, అర్థనం, ధ్యానం అని నాలుగు విధాలుగా ఆచరింపబడుతోంది. శ్రీదేవి ధైయరాపం సర్వపద్మమయమై సర్వాంగాలు పద్మప్త్రరూప సుందరములై, పద్మతేజ్య విరాజితాలై గోచరిస్తాయని సంహితలు, పురాణాలు ప్రతి పాదిస్తున్నాయి. శ్రీకాములైన భక్తులు శ్రీలక్ష్మీ దేవిని

పద్మాలయగా, పద్మాసనగా, పద్మానవగా, పద్మప్రియగా, పద్మహాస్తగా, పద్మహాదగా, పద్మవర్గగా, పద్మమాలాధరగా, పద్మప్రభగా, పద్మగంధిగా, పద్మనిగా, పద్మసుందరిగా సంధావిస్తూ ఆలక్ష్మీదేవి రూపాన్ని, శ్రీదేవి ధైయయ స్వరూపాన్ని మనోగతం, బుద్ధిగతం కావించుకోని చతుర్మిథ సమారాధన చేయాలి. శ్రీసూక్తం, ఏకాశ్వరమంత్రం లేక చతురాశ్వం మహామంత్రం యథా భక్తితో, యథాభక్తితో లక్షల కోలది జపం కావించాలి. శ్రీ సూక్తంతోను, ఏకాశ్వర చతురశ్వరాది మహామంత్రాలతోను, కమలాల్మి, బిల్వపుటలాల్మి శాండరీ కాగ్నిలో లక్షసంభ్రాత్రమంతో హోమం కావించాలి. ధైయ రూపంతో ప్రకాశిస్తూ, ప్రతిమారూపంగా ఉన్న శ్రీదేవిని శ్రీ సూక్తంతో ఏకాశ్వర, చతురాశ్వరాది మహామంత్రాలతో కమలాలను చెట్టుదణాలను లక్షలాది సమర్పిస్తూ అర్థన కావించాలి. బ్రహ్మశ్రీ కాములైనవారు కమలాలతో, రాజుశ్రీకాములైనవారు చెట్టుఫలాలతో, బిల్వదణాలతో హోమం, అర్థనం విధివిధానంగా నిర్మిశాంచాలి. ఏకాగ్రజితంతో, నిశ్చలబుద్ధితో అచంచలమైన భక్తిభావంతో శ్రీదేవి ధైయరూపధ్యానానికి సాధకుడు అగ్రజరమైన ప్రాధాన్యతను శ్రీయారూపంలో అమలుపరచాలి. ఇట్టి చతుర్మిథ సమారాధనతో కరుణాయత్త చిత్తమైన జగన్మాత శ్రీదేవి పరమదయతో బ్రహ్మశ్రీకాములైన వారికి సర్వప్రతు సిద్ధిని, ఆణిమాధ్యమి శ్వర్య సిద్ధిని ప్రసాదిస్తుంది. రాజుశ్రీ కాములైన వారికి ధనధాన్యరాజ్యాది సకల సంపదాలను. అనుగ్రహిస్తుంది. శ్రీలక్ష్మీ జయంతికి శ్రీ లక్ష్మీ ఉపాసనాసిద్ధిని భక్తులకు సన్మిహితం కావించే ఉత్తమ నక్షత్రం ఉత్తర ఘలుణీ నక్షత్రం. అట్టి ఉత్తమ ఆర్థిక, పారమార్థిక ప్రయోజనాలు,

లౌకిక, పారలౌకిక సుఖశాంతులు భక్తులకు అందిస్తాన్న మాసం ఘాలుణమాసం. గృహాఱుల మాంగళ్యరక్షణకు ఘాలుణ మాసలక్ష్మి ఘాలుణమాసంలో అవతరించిన శ్రీ లక్ష్మి వరదానం చేస్తున్నారు. అభయప్రదానం కావిస్తున్నారు.

సర్వస్థాధారణంగా ఘాలుణమాసం ఫిబ్రవరి మార్చినెలలో వస్తూంటుంది. ద్రావిడ సంప్రదాయంలో ఈవాసం సువాసినులకు వంగళ ప్రదవైన వాసంగా పరిగ్రసింపండుతోంది. ఏ దేవి ఆలయంలో లేని ఒక ప్రత్యేకమైన కార్యక్రమం పద్మావతీదేవి దేవాలయంలో ఫిబ్రవరి-మార్చి నెలలో నిర్వహింపండుతోంది. అదే సువాసినీ పూజా చూచుచో త్వవం. అదే సుమంగళీ ఆరాధనో త్వవం. పీని నిర్వహణకు శ్రీమంతులు, సంచన్సులు ధర్మ నిధులు యేర్పాటు చేసారు. ఆ మాసాలలో వచ్చే శుక్రవారాలలో ఈనిధుల నుండి ఖర్మచేసి కార్యక్రమం నిర్వహిస్తారు. దాతలు, దాన ప్రదాతలు ఆయా పుక్రవారాలలో ఉదయం శ్రీపద్మావతి దేవి పాద సన్మిధానంలో అసంభ్యకంగా పసుపు తాళ్ళ సమర్పిస్తారు. పద్మావతీదేవి పవిత్ర పాదాల ప్రోల సమర్పితమైన వానిని అమ్మకు విశేషమైన అర్పనలు కావించడం ద్వ్యారా అర్ధక స్నానులు పవిత్రవంతం కావిస్తారు. దేవి అనుగ్రహ ప్రభావంతో వానిని మహా మహిమాస్త్వమైన వానిగా రూపాందిస్తారు. అట్టి మంగళప్రదమైన తాళి బొట్టను, ఘలపుష్టాదులను పసుపుకంకమలను, కాటుక భరిణలను, గాషలను తాంబూలాలను శ్రీపద్మావతిదేవి దివ్య సన్మిధానంలో పుణ్య స్త్రీలకు కానుకలుగా చచుచ్చిస్తారు. అవిధంగా సమర్పించడం, స్నేహరించడం తమకు కలిగిన అపూర్వమైన చంపాధాగ్రంగా ముత్తెదుములు భావిస్తారు. ధేశంలోని పలు ప్రాంతాలనుండి సువాసినులు తరలివచ్చి శుక్రవారాలలో జరిగే సువాసి పూజలలో తమకు అమ్మ అనుగ్రహించిన అపూర్వమైన అవకాశంగా భావించుకుంటూ పాల్చించారు. శుక్రవారపుసువాసినీ పూజలలో భాగ స్నానుష్ణం ఊందిన గృహాఱులకు మధ్యాహ్నం సమీపంలోని సత్రవులలో విందు పసందుగా జరుగుతుంది. ఇలాలీ చదువు ఇంటికి పెలుగు. స్త్రీ వింద్య సమాజ ప్రగతికి దోషాదకారి. ఇలాలికి ఆరోగ్య సూత్రాలు తెలిస్తే ఇంటిలో ఆరోగ్యం నెలకొంటుంది. సహాజం ఆరోగ్య ప్రదంగా ఉంటుంది. రోగ కారక క్రిమి సంహరకమైన, వాళ్ళధి నిరోధక ప్రీరకమైన పసుపు ప్రయోజనం, వినియోగం మహిళా లోకంలో ఉపాంశ ప్రచారం కావించడానికి ఉదేశింపండిన ఉత్సవం సువాసినీ పూజామహాతో త్వవం. అవిధంగా తిరుచానూరులోని పద్మావతిదేవి సన్మిధానం వ్యాధినిరోధక పీఠంగా ప్రోధమేచ ఆరోగ్యకేంద్రగా సువాసినిపూజా కార్యక్రమంతో విరాచిల్లతోంది.

పద్మావతీ పరిణయోత్సవం

కలియగ్గు తోలిదినాలలో అంబేసుమారు ఐదు వేలయొండ్ల క్రితం ఆకాశరాష్ట్ర తన పుత్రికను వకుశమాల అభిమాన పుత్రుడైన శ్రీనివాసునకిచ్చి వివాహం కావించాడు. వటుకోగై టిండేవతలు, సర్వపుణ్య చరితులు పొల్గొన్న ఆపద్మావతీ పరిణయం నారాయణపురంలో కలియగాన విశంబి సంవత్సర వైశాఖ పుష్టి దశమి శుక్రవారంనాడు ఉత్తరపథల్ని నశ్శత యుక్త శభసమయంలో ప్రాధుగుంకిన 13ఘుటియలకు జరిగింది. ఇటు తిరువులలోకాని, అటు తిరుచానూరులో కాని ఎటువంటి ప్రామఃఖ్యత ఆపద్మావతీపరిణయముహూర్తానికి నేటివరకు ప్రతిపాదింపబడలేదు. ఆముహూర్తానికి ప్రతిసంవత్సరం ఖూడు రోజులపాటు పద్మావతీపరిణయముహూర్తానికి ప్రతిసంవత్సరం నిర్వహించాలని దేవసానం పాలకుండలి తీర్చానించింది. దానిప్రకారం ప్రప్రథమంగా 1992 వసంవత్సరంలో మే నెలలో 10,11,12తేదీలలో ఆవైవాహికోత్సవపు వేడుకలు నిర్వహింపబడినవి. తదాదిగా ప్రతిసంవత్సరం వైశాఖ పుష్టి నవమినుండి ఏకాదశి వరకు మూడు రోజులపాటు తిరువులలో నారాయణగిరి ఉద్యానవనంలో పద్మావతీ పరిణయముహూర్తానికి ప్రతిసంవత్సరం మహావైభవంగా జరుపబడుతోంది. ప్రతిసంవత్సరం వైశాఖ శుద్ధదినవమినాడు తిరువుల శ్రీవేంకటచేశ్వరస్వామివారు నవవరునిగా అలంకరింపబడతారు. శ్రీవారికి నూతన వస్త్రాలు ధరింపజేస్తారు. సర్వాభరణాలు అలంకరిస్తారు. ప్రత్యేక పుష్పాలంకారాలు, పుష్పమాలలు ధరింపజేస్తారు. సకలరాచమర్యాదలతో శ్రీవారిని గజవాహనారూఢులను కావిస్తారు. పెద్దజియ్యంగారు అర్ధుక స్వాములు, వేదపారాయణదారులు, దేవాలయానికి చెందిన ప్రధాన అధికారులు, వాద్య కళాకారులు ముందు నడుస్తా శ్రీవారిని దేవాలయంనుండి మహాద్వారం వద్దకు తీసికాని వచ్చి ఆగుతారు. శ్రీనివాస చత్రవర్తి ఇంకోక చత్రవర్తి ఆకాశ రాష్ట్ర పుత్రిక పద్మావతీదేవి రాకకోసం మహాద్వారం వద్ద నిరీక్షిస్తాడు. సముచిత సేవలు పీమ్మట శ్రీవారికి మంగళపోరణి సమర్పింపబడుతాంది. ఆదే సమయానికి శ్రీదేవి, భూదేవి చౌలంకృత విగ్రహాలై, క్రోతు పట్టువస్తాలు, పుష్పమాలలు, మేలిముసుగులు ధరించి పూలపులకీలో ఆస్మినులై రాచమర్యాదలతో, దేవాలయమర్యాదలతో తరలివస్తారు. వరుడు నారిని శ్రీగంట చూస్తాడు. నునుసిగు దొంతరలలో శ్రీ, భూదేవులు చిరుదరహస్యాల పుణయ ధృక్కులు శ్రీ వారిపై ప్రసర్తిస్తారు. వారు దోలోత్సవ మంటపం అలంకరించి శ్రీనులువతారు. ఆ నూతన నదిసాగాలా ఆంగళహసోరతులు అందుకొని

నయనాభిరామంగా తీర్చ బడే నారాయణగిరి ఊర్యానవనానికి ఊరేగింపుగా తరలి వెళతారు. ముందు వేదచౌరాయణం, ప్రబంధ పారాయణం చేస్తూ ఆచార్యులు సాగుతూంటారు. పెద్ద జియ్యరు స్వామి, అర్థక స్వాములు అనుసరిస్తూంటారు. మంగళతూర్పునాదాలు కావిష్టాకొకారులు నమస్తాంటారు. వృష్టి, గజి, తురగ పదాతి దళాలలో సార్జుథోము అధికారాలతో శ్రీనివాస చక్రవర్తి ఊరేగింపులో పాలోంటాడు. ముగురు దేవసూనపు ప్రధాన అధికారాలు మూడు వెండి పశ్చాలలో క్రొత్త పట్టువస్తూలు, పుష్టిమాలలు, పూలబంతులు తీసికొని భక్తి ప్రపత్తులతో పాదచారులై పాలోంటారు.

అదే నయనాభిరామంగా విరాజిలే నారాయణగిరి ఊర్యానవనం. పద్మావతిదేవి పెండి జరిగే పూలవనం. ఆవనం- ఆవనంలో ఒక తామరకోలను - కొలీను మధ్యలో పూల మండపం - ఆపూలమండపంలో ఒక సముద్రతమైన వేదిక - ఆవేదికే నవవధూవరులకు కళ్యాణ వేదిక. నవవధూవరులు ఆకల్యాణవేదికను అలంకరిస్తారు. విద్యుదీపాలంకారాలు భక్తులను ఎంతగానో ఆకరిస్తాయి. ఆకులతో చేసిన నిలువెత్తు వివిధ దేవతామూర్తులు దివినుండి భువికి దిగి వచ్చి తీరుమలకు పద్మావతీ పరిణయాన్ని చూడడానికి తరలిపచ్చినట్లు, వచ్చిన భక్తుల్ని దీపిస్తూన్నట్లుగోచరిస్తాయి. ఆకులతో చేసి ఆ పూలవనంలోనిలిపిన ఏముగులు, జింకలు, నెముణ్ణ, కుండెణ్ణ అలనాటి ఆకాశరాఖుకు చెందిన నారాయణవనంలోని పద్మావతీ పరిణయోద్యానవనాన్ని తలపిస్తాయి.

కల్యాణ వేదికపై ఇరువైపులూ ఆసేనులైన స్వామివారికి, అవ్యవారకు అర్ధాయాచమనాలు ఇవ్వబడతాయి. తీరుమల శ్రీపెద్దజియ్యంగారు అర్ధించిన పట్టపీతాంబరాలను అర్థక స్వాములు గ్రహించి శ్రీవారికి దేవేరులకు సభక్తికంగా, సగోరవంగా సమర్పిస్తారు. పీమ్యట జియ్యంగారు సమర్పించిన పుష్టిమాలలను అర్థక స్వాములు అయ్యవారికి, అమ్మవారకు అందిస్తారు. నవ వధూవరులకు వస్త్రాలంకరణ, పుష్టాలంకరణ వేద, ప్రబంధ పారాయణాలమధ్య భత్త, చామర, మంగళవార్షికాలు సకల రాచమర్యాదలతో జరుగుతాయి. శ్రీవారు ప్రీమపురస్వరంగా అనుమతించగా శ్రీవారికి అలంకృతమైన రెండు పూలమాలలను తీసి పెద్దజియ్యరు స్వామి అందజేస్తారు. జియ్యరు స్వామి వానిని వెండి పశ్చాంలో ఉంచి భక్తుతో ఆపశ్చాన్ని తలపై పెట్టుకొని వెళ్గా అర్థక స్వాములు భత్త చామరమంగళవార్షికాల మధ్య ఆకల్యాణమాలలను నవవధూవరులైన దేవేరులకు అలంకరిస్తారు. భక్తుల సాక్షిగా శ్రీవారు పరిపిన పూలదండ్రును దేవేరులు అంగీకరించి ధరిస్తారు. శ్రీవారు పంపిన పథ్థతిలోనే రాచమర్యాదలతో, దేవాలయమర్యాదలతో వారివద్ద ఉన్న రెండు పూలమాలలను పంపగా నిత్యనూతన వరుడైన

శ్రీపద్మావతీ వైభవ్

శ్రీనివాస ప్రభుడు ప్రేమతో అంగీకరించి స్నేహికరిస్తాడు. ఇదే త్రమంలో వేద, ప్రబంధ పారాయణాల మధ్య, భత్ర, చామరపంగళవార్యమహార్యదలతో నూతనవధూవరులు మహాదుషారు కల్యాణ మాలలు మార్గుకుంటారు. అప్పుడు పెండి కుమారుడు.. పెండికుమార్తైల మధ్య పూలబంతులాట ప్రారంభమవుతుంది. ఈ వేదుక ఎంతో ముచ్చటగా జరుగుతుంది. మొదట స్నేహి వారే పూలబంతులాటకు ఉపక్రమిస్తారు. శ్రీవారి పక్షాన అర్థకస్యములు అప్పువార్ద్రపై పూలబంతులు విసురుతారు. తరువాత అప్పువార్గ తరపున అర్థకులు శ్రీవారిపై పూల బంతులు విసురుతారు. కొంతసేపు బంతులాట ఆవిధంగా జరుగుతుంది. వైవాహిక జీవితంలో సతీపతులు తమ సహాయివన యాత్రనః పూలబంతులాటవలె సాగించాలనే సందేశాన్ని పద్మావతీ పరిణయోత్సవంలోని పెండిబంతులాట భక్తులకు అందిస్తుంది. పీమ్మట బంగారు పీరంపైన స్నేహివారికి ఇరువైపులా అప్పువారను ఆసీనులను కావిస్తారు. ల్రోత్త ఒట్టు ఒట్టు నూతన వధూవరులకు సమర్పిస్తారు.

“పెట్టని కోటిందరికి పెండి కొడుకు బొమ్మ

పెట్టనసురుల కెల పెండికొడుకు”

“పీరుగల జవరాలు పెండి కూతురు పెద్ద
పీరుల ముత్క్యలేద పెండికూతురు,
పీరంటాండ్రు నడిమి పెండికూతురు, విభు
చేరుకుచ్చ సిగ్గుపడే పెండికూతురు”.

----- అన్నమయ్యా

ఆవిధంగా అన్నమాచార్యుల వారి సంకీర్తనలు గానం కావింప బడతాయి. కల్యాణ సుందర మహార్యతైన నవవధూవరులకు ధూ; దీప వైవేద్యాలు మంగళహోరతులు సమర్పింపబడతాయి. అప్పుడు కొలువు లేక దర్శారు సేవ కల్యాణ దంపతులకు జరుపబడుతుంది. శ్రీవారు, దేఖిరులు కొలువుతీరి ఉండగా, ప్రధాన అర్పక స్నేహములు “దేవదేవోత్తమ! దేవతాసార్వభోమ!, అభిలాండకోటి బ్రహ్మండ నాయక, శ్రీశ్రీనివాస స్నేహిన్ బుగ్గేద ప్రియః బుగ్గేద పరసం అవధారయ అంటూ బహుపరాకులు వినిపిస్తారు ఆదేశించగా వేద పండితులు బుగ్గేదర వినముంగా వినిపిస్తారు. ఆవిధంగా చతుర్యోదాలు, పురాణాలు, చాప్రాలు, ఉపనిషత్తులు, గీతాలు, సంగీతాలు వినిపిస్తారు. సర్వోపచారాలు కావిస్తారు. అప్పుడు నవదంపతులకు అప్పార్ధంగా డోలోత్సవం జరుగుతుంది.

“అలర చంచలమైన ఆత్మలందుండ నీ యలవాటు సేస నీ ఉయ్యాల

పలుమరునుచ్ఛాయ్స పవనమందుండ నీ
 భావంటు దెలిపనీ – ఉయ్యాల
 పదిలముగ వేదములు బంగారు చేరువై
 పట్టి వెరపై తోచె – నుయ్యాల
 వదలకిటు ధర్మదేవత పీతమై మిగుల
 వర్షింప నరుదాయ – నుయ్యాల
 కమలాసనాదులకు కన్నులకు పండుగై
 గణతింప నరుదాయ నుయ్యాల
 కమనీయ మూర్ఖి వేంకటుశైలపత్రి నీకు
 కడువేదుకై యుండె నుయ్యాల”

----- అన్నమయ్య

శ్రీవారి, దేవేరుల డోలావిహర మహాత్మవం విష్ణులీలావిలాసాన్ని భక్తుల జాహాల కన్నుల ముందు ఆవిష్కరిస్తునది. జగత్తి శ్రీవేంకట పతికి ఉయ్యాలలూచగా జనతికు కలుగుతుంది దివ్యానుభూతి. పెద్ద ఎత్తున బాణసంచా కాల్పు బటుతుంది. వినోదకార్యాత్మమాల పిమ్ముల శ్రీవారు, దేవేజాబీలు నారాయణిగిరి ఉద్యానవనంనుండి బయలుదేరి ఆలయానికి ప్రద క్షీణంగా పచ్చిమ, ఉత్తర మాడపీధులో జారేగుతూ, భక్తులకు దర్శన భాగ్యం అనుగ్రహిస్తూ ఆలయ ప్రవేశం కావించడంతో పద్మావతీ దేవి పరిణయోత్సవపు తొలినాట వేడుకలు పరిసమాప్తమవుతాయి. రెండవరోజున వైశాఖ శుద్ధ దశమి నాడు శ్రీవారు అష్టవాహనంపై మాడవ నాడు ఏకాశి నాడు గరుడవాహనంపై జారేగి రాగా దేవేరులు పూలపలకీలో జారేగిరాగా తొలినాడు జరిగినటుగానే నారాయణిగిరి ఉద్యానవనంలో పెండ్లి వేడుకలు జరుగుతాయి. త్రోత్త పెండ్లికూతురి సింగారం తో అలమేలు మంగమ్మ పూల పలకీలో జారేగి కల్యాణవేదికలను చేరిన విధానాన్ని అన్నమయ్య వర్షిస్తూ సంకీర్తనం కావించాడు. అన్నమయ్య అమృతారి పలకీని అడవాళ్ళచేతనే మోయించాడు. పద్మావతీదేవి పెండ్లి కుమార్తెయ్య పలకీలో జారేగుతూ వేళే ఆవింతసాగసులను వినూత్తు సోయగాల్ని గడసరి పోకడలతో అన్నమయ్య మన కన్నులలో తాండవింపజేసాడు.

“కులుకల్ నడవరో కొ మృగులాలా
 జలజలరాలీని జాషులు మాయమ్మకు
 ఓయ్యనే మేను గడలీ నొప్పుగా నడవరో
 గయ్యాళి శ్రీపాదతాకు కాంతలారా

చుట్టూద చెఱగుణారీ భారపు గుబ్బల మీద
అయ్యార్ చెమరించె మాయమ్మకు నెన్నుదురు
చల్డి గందవొడియై జారీ నిలువరో
పలకి వటిన ముద్దు పణతులాల
మెల్లియైన కందనపు ముత్యాలకుచ్చులదర
గల్లనుచు కంకణాలు గదలీమాయమ్మకు
జమికి ముత్యాల తోడిచమ్మాళిగలిడరో
రమణికి మణల నారతుత్తరో
అమరించి కౌగిట నలమేలుమంగనిదె
సమకూడె వేంకబేష్టరుడు మాయమ్మకు”

----- అన్నమయ్య

ఈవిధంగా పద్మావతీ పరిణయ మహారో త్వం 1992 సం.ము నుండి ప్రతి సంవత్సరం వైశాఖ శుద్ధ నవమి నుండి ఏకాదశివరకు మూడు రోజులు జరుగుతోంది. కలియుగం తోలి దశలో అంటే 5వేల సంవత్సరాలకు పూర్వం విశంఖి వైశాఖ శుద్ధ దశమినాడు పద్మావతీ శ్రీనివాసులు పెండి జరిగింది. ఆ పెండి రోజుకు గుర్తుగా వివాహా దినోత్సవం పద్మావతీ పరిణయ మహారోత్సవ దూపంలో జరుగుతోంది.

శ్రీపద్మావతీ చతుర్భ్యంశతీ నామపూజ

తిరువానూరులోని పద్మావతీదేవి ఒక ప్రత్యేకమైన ప్రతిపత్తిని కలిగి ఉంది. అమె ప్రధాన దేవతామూర్తిగా, అడ్డితీయ అర్థనా స్వరూపిణిగా పూజలు, అర్ఘ్యాలు, నివేదనలు, ఉత్సవాలు బొందుతోంది. ప్రత్యేక వైకప్పుతలత్ర దేవతామూర్తిగా సుప్రధాత, సహాస్రనామ, ఏకాంత సేవాది నిత్య సేవలు, శుక్రవార అభిప్రేకాది వారోత్సవాలు, వాసాత్మవాలు, బ్రహ్మాత్మవాలు, అవతారోత్సవ, దోలోత్సవ, ఘ్రావోత్సవాది వార్ధికోత్సవాలు స్నేహకరిస్తోంది. వాహన సేవలు, రథసేవలు, పంచమీతీర్థసేవలు అందుకొంటూంది. దేవాలయంలో వేంకబేష్టరస్వామి విగ్రహం పూరుకు ఉన్నా స్వామి ప్రమేయం, లేకుండానే పద్మావతి మూలమూర్తిగా అన్నిపూజలు, సేవలు, ఉత్సవాలు బొందుతూంది. ఏ దేవతామూర్తికి ఇట్టి ప్రత్యేకప్రతిపత్తి నిరేశింపబడలేదు. ఉదేశింపబడలేదు. మధురమేస్తాక్షి కూడ సుందరబేష్టర స్వామి సమేతంగానే ఉండిగుతుంది. కాని పద్మావతీ

దేవి వాత్రం పద్మావతీదేవిగానే శ్రీనివాసుని తోడు లేకుండానే వాహనాదూర్మిల్ల.. రథయాత్రలు కావిష్టింది. శ్రీనివాసుడు మహాలక్ష్మిని ఉద్దేశించి తప్పచ్ఛ కాచించగా శ్రీమహాలక్ష్మి శ్రీనివాసునకు సొక్కాత్మకాలిచింది. శ్రీమహాలక్ష్మి ప్రత్యుత్సవమై పద్మావతీదేవి స్తురూపంతో తన సొయిని, స్నేతిని, ఉనికిని బుఱుచు చేసికొంది. స్నేరపరచుకొంది. కల్పారమాలతో శ్రీనివాసుని అలంకరించి శ్రీనివాసుని ప్రపంచాద్భుతస్తుర్మి సింహాసంగా మార్పుకొని అధివసించి ఆసేనురాలైంది.

శ్రీపద్మావతీదేవి శ్రీ మహాలక్ష్మిచేషి. శ్రీపద్మావతీదేవి. శ్రీపద్మావతీదేవి. ప్రతిమంగసుక్రవారాలలో, ప్రత్యేరింగా శ్రావణ మంగసుక్రవారాలలో నవరాత్రులలో, సరక చతుర్థి దీపావళి పంచగదినాలలో పచిత్ర భాగుర్మాపవినాలలో, ఇతర లక్ష్మీ ప్రేతితరపుణ్ణి తిథులలో శ్రీపద్మావతీదేవిని పూజించచుం పూర్వార సిద్ధిప్రదరం.

శ్రీ వేంరచేశమహాపేణ మహాలక్ష్మి ప్రేత్యర్థం శ్రీవేంరచేశమహాపేణ మహాలక్ష్మి చతుర్మించుతి నామధిః శ్రీవేంకటేశమహాలక్ష్మిర్థనం వరిష్ఠి.

అస్య శ్రీమహాలక్ష్మి చతుర్మించుతి నామమంత్రస్య బ్రహ్మ బుఫిః అనుష్టవ్ భందః శ్రీమహాలక్ష్మి దేవతాః శ్రీవేంకటేశమహాపేణ మహాలక్ష్మి ప్రేత్యర్థే జపీ వినయోగః అని భావించి, పంచుంరాచించుకొని దేవిని—

“ ఈ రానాం జగతోన్మ వేంకటపేర్ప్రష్టాః పరాం ప్రియసీం తప్పటిష్టస్యాల నిత్యవాసరసేకాం తత్కార్పు అతి సంవర్ధిస్తిమ్ పద్మాలంర్పుత పాణిపల్లవ యుగాం పద్మాససాం నియం వాస్తవాన్మాసి గుణౌజ్యుల్లాం భగవతీం వందే ఒకస్యాతరమ్.

అంటూ ధ్యానించి ఒకప్రింది చతుర్మించుతి నామాలతో (24నామాలతో) చిల్డు (మారేచు) ప్రతాలతో శ్రీ పద్మావతీదేవిని విధివిధానంగా పూజించి వస్తుంగా బియ్యపు పురచాప్టం, పులిహోర నివేదన కావించాలి. ఇది మహామహిమాస్నీతమైన పద్మావతీదేవి పూజాచావిధానం.

౩౦ శ్రీయైషమః

౩౧ లోకధత్తుః నమః

౩౨ బ్రహ్మమాత్రే నమః

౩౩ పద్మసైత్రాయైనమః

౩౪ పద్మమయైనమః

౩౫ ప్రసప్తుః ముఖ పద్మాయై నమః

१० పద్మ కాంత్రో నమః
 १० చిల్డువన స్తాయైనమః
 १० విష్ణువత్త్వై నమః
 १० విచిత్ర క్షోమధారిణై నమః
 १० పృథు శ్రోణై నమః
 १० పక్షుచిల్డుఫలాపీన తుంగస్తుణైనమః
 १० సురక్త పద్మ పత్రాభకర హదతలాయై నమః
 १० బుధాయైనమః
 १० సరత్మాంగద కేయూర కాంచీనూపుర శోభితాయైనమః
 १० యత్క కెర్మ సంలిష్ట సర్వాంగాయై నమః
 १० కటకోచ్చర్లాయై నమః
 १० మాంగల్యాభరణైత్త్రై ర్ఘృతాచోర్భీభూషితాయైనమః
 १० తాటంకై రవతండైత్త్రై శోభమాసుధాంబుజాయై నమః
 १० పద్మ మాస్తాయైనమః
 १० మారివల్లభాయైనమః
 १० బుగ్గుచాస్తామురూపాయైనమః
 १० విద్యాయైనమః
 १० అధికాయై నమః
 పిపర చతుర్మింశతి నామధిః చిల్డు పత్రి లక్ష్మిర్భూనం కుర్మాత్త తేన సర్వాభీష్ట సిద్ధిర్భవతి.
 వరాహ పురాణ ఉత్తర భాగాంతర్తత మైన తోమిశ్చదవ అధ్యాయంలోనే దేవాండ ప్రతి
 శ్రీలక్ష్మీ స్తుతిలో స్తురించిన ఇరువది నాల్గు లక్ష్మీ నామాలనే పద్మావతీదేవి చతుర్మింశత
 పూజానామాలుగా స్నేహకరించి పూజించే విధానం పైవిధంగా భస్తులకు అందించబడించి.
 ఆనామాలతో నిత్యం పద్మావతిని పూజించడంగాని ఆనామాలే ఉన్న పద్మావతి స్తుతి
 నిత్యం కాదించుకొవడంకాని భక్తులకు మిక్కిలి ప్రయోజనకరం. వరాహపురాణాంతర్తత
 దేవాండర్భత శ్రీలక్ష్మీ స్తుతితో అష్టలక్ష్మీస్తుతికూడ నిత్యం కావించుకొవడం భక్తులము
 ఒపూర్వార ప్రయోజన ప్రధరం. భక్తుల నిత్య పూరాయజంకోసం దిగువన శ్రీ మహాలక్ష్మీ
 (పద్మావతి) చతుర్మింశతి నామ స్తుతి, అష్టలక్ష్మీ స్తుతి ప్రతించబడ్డాయి.
 శ్రీపద్మావతి చతుర్మింశతి నామస్తుతి.

నమః శ్రీయైలోకధాత్రే బ్రహ్మామాత్రే నమోనమః
 నమస్త్రే పద్మనేత్రాయై పద్మ మయై నమోనమః
 ప్రసన్సు మయి పద్మాయై పద్మకాలత్తై నమోనమః
 నమో దిల్చువనస్థాయై విష్ణు వత్సై నమోనమః
 విచిత్ర క్షోమధారిణై ష్ట్రేధు ల్రోణై నమోనమః
 పక్షు దిల్చు భూలా పేసతుంగస్త్రై నమోనమః
 సురక్త పద్మపత్రాభకర శాదతలే షుభే
 సురత్నాంగద కేయూర కాంచీసూపుర శోభితే
 యక్షకర్మ సంలిష్ట సర్వారగే కటలోజ్వవతే
 మాంగళ్యభరణైత్తిత్తి ముత్తాపశై విభూషితే
 తాటంకైరవతండైష్ట శోభమానముఖాంబుజే
 పద్మహాస్తే నమస్తుభూం ప్రసీద హరివలభే
 బుఱ్ఱజః సొమరూపాయై విద్యుత్యైతే నమోనమః
 ప్రసీదాస్త్రాన్ కృపాదృష్టిపొత్రాలోకయాదిజే
 యే దృష్టాస్తి త్వయా బ్రహ్మార్థాదేంద్రత్తుం సమాప్తులుయే”

----- పరాహంచూరాజం తెంపచ ఫాఁస లోచిమచప అధ్యాయం నుంచి.

అష్టలక్ష్మీ స్తుతి.
 “రథ మధ్యమణ్ణపూరాణం గంగాదప్తభోచినీఁ
 సాప్తూజ్యదాయినిఁ దేవీఁ గంగలక్ష్మీఁ నమామ్యాహామ్
 ధనమగ్నిర్మం వాయుః ధనం భూతాని పంచచ
 ప్రభూతైశ్వర్య సంధాత్రీఁ ధనలక్ష్మీఁ నమామ్యాహామ్
 పుష్టిగర్భ సముద్భిన్న నానాప్రమిం స్వరూపిణీఁ
 పశుసంపత్స్యాపాంచ ధాస్తులక్ష్మీఁ నమామ్యాహామ్
 సమాశ్తుర్మం నచక్రోథో నథిత్రుచ భేదధీఁ
 యద్వక్తునాం చీనాతాసం క్షేత్రప్రాణై నమామ్యాహామ్
 పుత్ర శాత్ర స్వరూపీఁ ఉషాప్రాణై స్వయం
 సంభవస్తీంచ సంతాన లక్ష్మీఁ చేఁ సమామ్యాహామ్
 నానావిష్ణున సంధాత్రీఁ ఉది ఉది ప్రదాయినీఁ
 ఆమ్యతత్పు ప్రదాత్రీఁ విద్యుత్ లక్ష్మీఁ నమామ్యాహామ్”

సాత్ము సౌభాగ్య కోశిల్యం వరటల్చీను దదాతి యా
సుసాన్చిల ప్రిణసులభాం ఆదిలిచ్చీన నమామ్రహమ్
సాప్తశక్తి స్వరూపాంచ సర్షిచిదిధి ప్రదాయినీం
సాచ్చిష్టరీం శ్రీచిజయలిచ్చీన దేవీం నమామ్రహమ్
అష్టలక్షీను సమాహార స్వాపూపాం తాం హరిప్రియామ్
చొచ్చలక్షీను మహాలక్షీను సర్షిలక్షీన నమామ్రహమ్
చారిద్రు దుఃఖహరణం సమస్తాధి రపి సంపదామ్
సాచ్చిదానంద పూర్వత్తుం ఆష్టలక్షీ స్తుతేర్పువేతీ”

శాఖాష్టలక్షీ స్తుతిని ప్రతిరోహి ఎనిషిది సార్లు భక్తి శ్రద్ధలతో చలించిన వారికి
ఆయురారోగ్యాది సరల సంపదలు సంప్రాప్తమవుతాయి.

విశ్వశాంతియాగం

కలియుగం వవస్ను 4,32,000 సంవత్సరాలు. నేటిలి తేవలం
5,095 సంవత్సరాలు మాత్రమే గవడాయి. కలియుగ దోషాలను నివారించవానికి,
శ్రోచానికి సుఖశాంతులు ప్రసాదించవానికి “విశ్వశాంతి సహాప్రకండాత్మక శ్రీ
ఎంచోవిష్టయాగం” 14-10-94 నుండి 28-10-94 వేదివరకు తిరుమలలో
నెల్లుహింపుడింది. అదేఫిథంగా తిరుపాసూరులో శ్రీ పద్మావతిదేవి దివ్య సన్మిధానంలో
శ్రీయాగం 13-3-95 తేది సంకి 17-3-95 తేది వరణ నెల్లుహింపుడింది. యిష్ట గ్రామం
తిరుమలలో గోగర్హండామువద్ద నిర్మితమైంది. ఒక ప్రధాన యాగాలు, ప్రధాన
యాంచపం, శంఖం, గద పద్మం, గరుడం, కూర్చు, దశాప్రం, చప్రం అధిగాగల పేర్లతో
ఇవి పిలువబడ్డాయి. ఇక సహాప్రహారోముకండాలను ఎనిషిది సమూనాలలో సిద్ధపురచారు.
ఉతులప్రం, త్రికోణం, అర్థ చంద్రార్చారం, చౌచి, చుట్టుం, వ్యుత్తం అష్టలక్షీమం అనే
సూచాలలో లెది నిర్మితమయ్యాయి. నెలాదినాయ చిక్కజ పొందిన మూడువేల మండి
సూత్రిక్షులు యాగమారదర్శక సూల్రాలను ఏధేయంగా పొచించా 35వేల కిలోల
స్పృచ్ఛమైన ఆవునేతిని వినియోగించి విశ్వశాంతి సహాప్రకండాత్మక శ్రీమంచిష్టు యాగం

నిర్వహించారు. వ్యక్తిగా తం కోసం రాజుడశ ఇష్టుల ను 17-10-94నుండి 28-10-94తేది వరకు ప్రత్యేకంగా నిర్వహింపబడ్డాయి. ఏనాడు ఏ ఇష్టు ఎందుకోసం నిర్వహింప బడినది క్రింద తెలుపబడింది.

తేదీ	ఇష్టు పేరు	కలిగే ఘలితం
17-10-94	సుదర్శన ఇష్టు	సర్వవాళ్ళాధి నివారణ - సదా ఆరోగ్య ప్రాప్తి
18-10-94	వాసుదేవ ఇష్టు	దీర్ఘాయువు విష్ణువినివారణ
19-10-94	వైష్ణవ ఇష్టు	స్వచ్ఛత, స్థానటలం, పావనత్వం,
	యాజమాన్యము అర్థ	
20-10-94	వైభవ ఇష్టు	పెద్దలు తరించడం- పీల్లలకు ఆశీస్తులు
21-10-94	వైనతేయేష్టు	పుత్రకామేష్టు ఘలితం
22-10-94	లక్ష్మీనారాయణేష్టు	దారిద్ర్య నివారణ, ఐష్టుర్య ప్రాప్తి
23-10-94	హాయగ్రీవ ఇష్టు	ఉత్తమ విర్య
24-10-94	నృసింహ ఇష్టు	దుష్ట గ్రహనివారణ
25-10-94	పుత్రకామేష్టు	సర్వరోగ నివారణ
26-10-94	విష్ణుకేన ఇష్టు	శత్రువాశనం, విజయ ప్రాప్తి
27-10-94	వైయూహి ఇష్టు	అతివృష్టి అనావృష్టి నివారణ, ప్రకృతి విపరీతాల ఊపశమనం
28-10-94	శ్రీమన్నారాయణ ఇష్టు సర్వపాతక ఉపపాతక ఉపశమనం, విష్ణుశాంతి తిరుమలపై జరిగిన పెద్దయాగాలలో ఇది మూడవది. మొదట 1972లో అనావృష్టి నివారణకు, త్రాగునీటి సమస్య పరిష్కారానికి పెద్దజియ్యరు స్వామి సామూహికయజ్ఞం నిర్వహించారు. 1980లో 108వ స్వామి యాగ జ్ఞాం నిర్వహింప పెద్ద జియ్యరు స్వామి సంకల్పించగా శ్రీ చిన్నజియ్యర్ పెద్దాచియ్యర్ స్వామి ఘనంగా నిర్వహించారు. 1972 వసంతవర్షంలో పెద్ద ... క్రూమి విష్ణువుయాంతి సహాస్ర కుండాత్మక శ్రీ మహాపిష్ఠ యాగ నిర్వహణకు ఆగు సంపూర్ణం ప్రమాణంతో రచన, ప్రణాళిక సిద్ధ పరచారు. దాన్ని శ్రీ చిన్నజియ్యర్ స్వామి తిరుమలలో ఆచరించారు. ఈ 15 దినాలలో జరిగిన యాగంలో దినానికి 50 వేల మంది భక్తులకు తదియారాధన జరిగింది. దినానికి భక్తుల యాగ సందర్భానం కోసం అదనంగా 150 ఉష్ణులు నడుపబడ్డాయి. యాగ సందర్భానం కోసం భక్తులకు 60కోణ్ణ సర్వాచారణ టి.వి.లు యేర్చాటు చేయబడ్డాయి. జియ్యర్ ఎడ్జుకేషనల్ ట్రిస్టుకి అనుభంధంగా ఉన్న వికాశ తరంగిణే కి చెందిన నాలుగు వేలవంది స్వచ్ఛంద సేవ	

శ్రీపద్మావతి వైభవమ్

శార్వకర్తలు కాయాగం విజయవంతం కావడానికి ఉచిత స్వచ్ఛంద సేవలు అందించాడి. ఒ లుర్మేద పారాయణానికి రావరాయణ, భారత, భాగవత, విష్ణుపురా... చేంబాచలమాహాత్మ్యి, భగవద్గీత, విష్ణుసహస్రనామ పారాయణలకు మహాస్నేహం ప్రాణం తట్టి ఉపయోగింది. ఆత్మ కల్యాణం, సమాజ కల్యాణం, రాష్ట్ర కల్యాణం, దేశ కల్యాణం, శ్రీపురుష్యాణం సాధించడం కోసం విష్ణుశాంతి యాగం తిరుమలలో నిర్వహింపబడింది. శ్రీనివాసుని చల్లని దివెనలతో విష్ణుశాంతి లభిస్తుంది.

మామధైనుః కల్పవృక్షః
చింతామణిరితి త్రయమ్
పేరహేశ త్వమేపాసి
శేషాగే సర్వదానతః

ఓ శ్రీనివాస ప్రభా! చేంబోచే (స్తోత్రమ్) వాః తెలియదు స్వరలో వంలోన్న కామధైనువు, కల్పవృక్షం, చింతామణి ఆస్తి కోరికల్చి తేరుస్తాయట. ఇది ఎంతపరక నిషమోకాని, నీవు మాత్రం భక్తులపాలితు కామధైనువువై కల్పవృక్షమై, చింతామణివై శ్రీవేంకణ కైలంపైన ప్రత్యక్షంగా దర్శనమిస్తూ నీ నిదర్శనాలు చూపుతా సంపూర్ణంగా అనుగ్రహిస్తున్నావు. అభయ ప్రదానం కావిస్తున్నావు. జానకిని చెట్ల పట్టిన రాముడు సీతారాముడై అలరించినట్లు శ్రీనివాసుడు పద్మావతీ ప్రియవల్లభాదై, పద్మావతీ హృదయ నాథుడై భక్తులకు ప్రశాంతిని, లోకాలకు కాంతిని ప్రసాదిస్తున్నాడు.

శ్రీయాగం

శ్రీ పద్మావతీ ప్రియవిభుని దయతో విష్ణుశాంతిని సాధించడం కోసం విష్ణుశాంతి సహాప్రకుండాత్మక శ్రీ మహా విష్ణుయాగం తిరుమలో 14-10-94 నుండి 28-10-94 వరకు నిర్వహింపబడింది. సిరుల దేవియైన శ్రీపద్మావతీ దివ్య సన్మిధానంలో సర్వవభుత్తి శ్రీ పరంపరలు లోకాలోకాలకు వరాలుగా అందాలనే సత్పుంకల్చంతో శ్రీయాగం 13-3-95 నుండి 17-3-95 వరకు నభూతో నభవిష్టుతి అన్న ఉత్సవ పద్మతిలో నిర్వహింపబడింది. తిరుచానూరు చరిత్రో మహాస్నేహతపాయలో ఇత్తి శ్రీయాగం ఊరగడం ఇదే ప్రపథమర్యాద తిరుచానూరులోని తోళప్పు తోటలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్తానాల యాజమాన్యంలోన్న ధర్మప్రచార పరిషత్ ఆధ్యాత్మంలో శ్రీశ్రీశ్రీ తిరండి శ్రీమన్నారాయణ చిన జీయురు స్వామివారి ప్రత్యేకమైన ప్రతిభావంతమైన పత్రజీహణలో శ్రీయాగం దూషప్రశాంతులు దిద్దుకోన్న భక్తులను ఎంతగానో అలరించింది.

శ్రీ భావనామసంవత్సర ఉత్సవాయణ పుణ్యకాలంలో ఘాలుణ శుభ దశమి భానువారం సాయం సంధ్యా సమయంలో అంటే 12-3-95 తేదీసాయంకాలం 6.30గం. లకు

దేవాలయ అధికారులు, ప్రముఖులు యాగ నిర్వాహకులు, భక్తులు శ్రీచిన జీవ్యోర్ స్వామి శ్రీపద్మావతిదేవిని దర్శంచి ప్రధాన అర్థక స్థామి ఆధ్యర్థంలో అమ్మావారికి పిషేషంగా పూజలు కావించి శ్రీయాగ నిర్వహణకు అనుమతిని అరించారు. శ్రీకృష్ణ మందిరంలోని సుదర్శన భగవానుని యాగ ప్రారంభానికి, బక్షణకు సహకరించమని ప్రార్థించి విష్ణుకైనపూజ కావించి శ్రీసుదర్శన భగవానుని సారథ్యంలో అంకురార్పణకు అవసరమైన మృత్యుంగ్రహాయాత్రకు బయలుదేరారు. వేద ప్రబంధ పారాయణలతో, చత్ర చామర మంగళవార్య ఆదిగాగల రాచమర్యాదలతో వారు మందుకు సాగి శ్రీపద్మావతి ఆలయానికి సమీపంలో దక్షిణంగా ఉన్న పుత్రవారపు తోట అని పిలువబడే వసంత మండంపం వద్దకు చెరుకున్నారు. వసంత మండపం సమీపంలోని అష్టత్తు నారాయణస్వామి వృక్షాల మూలంలో ఉన్న పుట్టటమ్మిని సేకరించి వారు రాత్రి 8.30 గంటల సమయంలో యాగశాలలోనికి ప్రవేశించారు.

యాగశాల మామిడాకుల తోరణాలతో, స్వాగత తోరణాలతో దివ్యకాంపులు ప్రసరించే పద్మావతి శ్రీనివాసుల జోతి స్వరూపాలతో ఒక పండుగ కణను సంతరించుకొని కళ కళలాడిపోతోంది. శ్రీపద్మావతిదేవి దివ్య దేవాలయ ప్రాండ ఛానికి ఆగ్నేయంగా ఉన్న తోచపుతోటలో ఆగమ శాస్త్ర విధియంగా శ్రీయాగం కోసం యాగశాల చతుర్యంశాత్మక శ్రీయాగం కోసం అపూర్వమైన పణితిలో అత్యాధునికమైన ఓకడలతో తన విన్యాసాలీనే శైలిలో యాగశాలరూపాందింపబడింది. విత్తించిన అష్టదశ పద్మాకారంలో ఆపిష్టరింపబడింది. ఆపర్యంలోని ఎనిమిది రూకులు ఎనిమిది దిక్కులకు విస్తరించగా ఒక్కికృత పద్మదశంలో మూడేసి హాము కుండాలు లెక్కన మొత్తం ఇరువది నాలుగు హాముకుండాలు నిర్మితమయ్యాయి. ఆ అష్టదశపద్మంలోని తూర్పు దిక్కులోని దశంలో మూడు చతుర్పు కుండాలు, దక్షిణదిక్కులోని దశంలో మూడు ధనుష్ణండాలు, పశ్చిమదిక్కులోని దశంలో మూడు వర్షులాకారపు కుండాలు, ఉత్తరదిక్కులోని దశంలో మూడు త్రిభజికారపు కుండాలు అతిలోకమనోహరంగా తీర్చిదిద్దబడినవి. ఇక అన్నేదిశలోని దశంలో మూడు యోనికుండాలు, నైముతి దిశలోని దశంలో మూడు షట్క్షణకుండాలు, వాయువ్యాధిశలో మూడు పంచాశకుండాలు, శశాస్త్ర దిశలో మూడు అష్టాశకుంపంచాల రూపాందింపబడ్డాయి. ఆవిధంగా నాలుగు దిక్కులలో పస్నేందు కుండాలు, నాలుగు దిశలలో పస్నేందు కుండాల వంతున మొత్తం ఇయవదినాలుగు హాముకుండాలు అష్టదశంలో నిర్మాణమయ్యాయి. ఈఅష్టదశాలు కలిగాన పద్మ మధ్యంలోని కర్రిక (సాఫి)కై శ్రీయాగార్థన స్వీకరించడానికి శ్రీపద్మావతిదేవి ఆసేనురాత్మింది. ఈప్రధాన యాగవేదికక

ఎదురుగా శ్రీపద్మావతీకి ఆస్తానమండపం, దానికి అగ్నేయంగా సుమారు పదిగజాల దూరంలో ప్రత్యేక మైన ఆరు అడుగుల చతురప్రాకారపు ఇష్ట యాగమండపం, నిర్తితమయ్యాయి. దీనిలోనే సుదర్శనహామోమ గుండం యేర్రా టు చేయబడింది. దానికి వయచున్న వేదికపై శ్రీమన్నారాయణచు ప్రతిష్టితుడై భక్తులకు దర్శన భాగ్యం ప్రసాదిస్తస్తాదు. ఇక శ్రీయాగశాల ప్రాంగణంలో యాగశాల, ఆస్తానమండపం, ప్రవచనమండపం ఇష్టమండపం, అన్నదానమండపం, ప్రవేశద్వారాలు, మారాలు టీఎఫ్.డి. ఇంణినీరింగ్ విభాగం హారు చూడముచ్చటగా రూందించారు. ఇటువంటి శ్రీయాగ ప్రాంగణంలోని యాగశాలోనికి శ్రీయాగ నిర్మాహకులు పుట్టమన్నతో ప్రవేశించారు. శ్రీపదర్శన భగవానుని యాగశాల మధ్య కల వేదికపైన నిలిపి విష్ణుకైన పూజచేసి అంకుర్వుణ, యాగ దీక్ష, బుత్తిక్షేర్పురణం, మంచగఘ్యప్రాశనం, దీక్షా వస్త్ర సమర్పుణం, అదిగాగల యాగ ప్రాథమిక విధాలు పూర్తికావించారు. చతుర్భేద స్ఫోట, సీరాంజ వుంత పుష్టిలతో భక్తులకు ప్రసాదవితరణంతో అంకుర్వుణ కార్యక్రమం విజయవంతమైంది.

శ్రీయాగార్ధున స్వీకరింపదానికి 13-3-95 తేదీ సోమవారం ఉదయం సుప్రభాతాది అర్పనలు స్వీకరించి చక్రత్తాళ్వారు పల్లకిపైన, శ్రీ పద్మావతీదేవి హంసహాసంపున మహాప్రదీపిణి పూర్వకంగా యాగశాలలోనికి ప్రవేశించారు. యాగశాల వేదికపైన స్వర్ల కలశసాపనం జరిగింది. అగ్నిమథనం చేసి అగ్నిదేవుని యాగశాలచు ప్రదక్షిణం చేయించి ముందు పడమటి దిశను కల హామోమ కుండంలో ప్రతిష్టించి తదుహాత అస్త్ర కుండాలలోనికి అగ్నిని ప్రవేశింపజేశారు. పిమ్మట యాగశాల ముందు ఉపు డ్యూషప్పంభంపైన గరుడధ్వణం ఆవిష్కరింపబడింది. గరుడనకు పూజలు, నివేదనలు చాపించి ప్రధానయాగ శాలలో, ఇష్ట యాగమండపంలో హామోవాలు కావించారు. అపిధంగా శ్రీయాగం మహావైభవంగా ప్రారంభమైంది.

శ్రీయాగం జరిగిన 13-3-95 నుండి 17-3-95 తేది వరకు శ్రీయాగాన్ని తృప్తస్ఫురించులోని నిత్యయాగార్ధున కార్యక్రమాలు ఉచిధంగా నిర్వహించబడాయి. నీత్యం ఉదయం సుప్రభాతానేవల పిమ్మట సుదర్శన భగవానుడు, పల్లకిలో పద్మావతీదేవి ఉచితమైన వాహనంలో యాగశాలలోనికి ప్రవేశించేవారు. చక్రత్తాళ్వారునకు, పద్మావతీదేవిరి స్థుపులలిరుమంచరం రెండు గొటుల పాటు జరిగేది. వేదపారాయణం, ప్రయంధ చాగాయణ, మంగశపాద్యాల మధ్య ఆ అభిషేక కార్యక్రమం జరిగేది. శ్రీపూర్వం, భూసూత్రం, నీపాసూత్రం పరిసూండగా పాలు, పెరుగు, తెనె, కొబ్బరితీరం,

పసుపు, పరిషకం ఆదిగాగల ద్రవ్యాలతో అమ్మ వారికి అభిప్రాయం జరిగేది. పిమ్మట ప్రపచన మండపంలో సామూహిక లక్ష్మీపూజ, సాయంత్రం సామూహిక శ్రీవిష్ణుసహస్ర నామ పారాయణం శ్రీ చిన్నజియ్యుర్ స్వామి వారి ఆధ్యార్థుంలో నిర్వహింపబడేవి. ఊదయ రాత్రి సమయాలలో హాఁమాలు యథాశాస్త్రియంగా నిర్వహింపబడేవి. పండితుల ప్రపచనాలు మధ్యాహ్నార జరిగేవి. రాత్రి చతుర్థేద పారాయణం, నీరాజన మంత్ర పుష్టిలు, దర్శారు సేవలతో నెత్తు శ్రీయాగ కార్యక్రమం ముగిసేది. అప్పుడు అమ్మ వరు ఆలయంలోనికి ప్రవేశించేవారు. 17-3-95 తేదీన సర్వభూపాలవాహనం పైన యాగశాల ప్రవేశం కావించారు. 16-3-95 తేదీన మధ్యాహ్నాం 3గంటలకు పద్మావతీదేవి దేవాలయంలోని డోలామండపంలో పద్మావతీ పరిణయం సంప్రదాయ సిద్ధంగా నిర్వహింపబడింది. ప్రధాన అర్థకుల ఆధ్యార్థుంలో పద్మావతీ శ్రీనివాసులకు నిశ్చితార్థం, కంతణధారణం, ఎమర్కోలు ఉత్సవం, పూలమాలలు మార్పుకోవడం, అక్షతార్లోపణం, పూలబంతులతో ఆడడం మొదలైన విపాహపుతంతు అంతా ఎంతో హందాతనంతో, శోభాయమానంగా తిరుచానూరులో ప్రప్రథమంగా వేలాదిభక్త సమూహాల సమక్షంలో జరిగింది. ఆపద్మావతీ పరిణయమనో హరద్య శ్వరం దర్శించడం భక్తులకు ఒకమధురానుభూతి. ఒక దివ్యానుభూతి. 17-3-95 తేదీన మధ్యాహ్నాం పూర్వాహనాతి ధ్వజావరోహణం జరిగాయి. ఆస్తానమండపంలో అమ్మవారికి సాయంత్రం స్నాపన తిరుమంజనం జరిగిన పిమ్మట అమ్మవారు, సుదర్శన భగవానుడు దేవాలయంలోనికి ప్రవేశించడంతో శ్రీయాగం విజయవంతంగా సమాప్తమైంది. శ్రీయాగం సందర్భంగా చుతుర్యేదాలు, భారత, భాగవత, రామాయణ, భాగవతీత, సుందరకాండ, విష్ణుపూరాణాచులు పారాయణం కావింపుడ్డాయి. నిత్యాన్నదాన పథకంలో యాగం జరిగిన ఏదురోటులలో దినానికి సగటున పదివేలు మంది భక్తులకు తదియారాధన జరిగింది. ఆవిధంగా ఏష్టవేలమంది భక్తులకు అన్న సమారాధనం యేర్చాయి చేయించింది. యాగశాలలో హవసయజుంలో, ప్రపచనమండపంలో శుక్షయజుంలో, పారాయణ స్వాధ్యాయ యజుంలో, సామూహికలక్ష్మీ అర్థాను అనే అర్థానాయజుంలో. అన్నార్పణ మహాయజుంలో ఆవిధంగా సస్నేహర్షుతా యజ స్వరూపిజీయై యజఫల ప్రదాయనియై శ్రీయాగ శుభఫలాలను శ్రీపద్మావతీ మాత చతుర్థశభదమాలకు అనుగ్రహించింది. భక్తుల ఉత్సవాలను అంయకొంటూస్త ఉత్సవ మూర్తిగ ఆలయంలో భక్తుల పూజలు అందుకొంటూ అనుగ్రహించే అర్థామూర్తిగా, లిరుమలలో శ్రీనివాసుని మ్యాదయంలో పూర్వాహలక్ష్మీమూర్తిగ విరాజిలే సిరులదేవి శ్రీపద్మావతీ దేవి. మన దేహాన్ని తిరుచానూరులోని పద్మావతీ పద్మసరోవరంగా భావించుకొండే, మనమ్మాదయ పద్మంలో పద్మావతీ దేవి అవతరించి

సదా మనకు శ్రీయాగ ఘటాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. శ్రీవేంకటాచలం గగనతలం. శ్రీవేంకటాచల తాకాశంలోని నీలి మేఘం శ్రీనివాస ప్రభువు. ఆ శ్రీనివాసమేఘుంలోని మెరపుతీగ శ్రీపద్మావతి. ఆమె భక్తులపాలిట స్థిరశాధాముని. అమె కాలతి స్వరూపిణే కాదు. పరమ కరుణారూపిణే. దివ్య ప్రేమ స్వరూపిణే. భక్తులపాలిట మాతృస్వరూపిణే.

అభిష్టధాయనే భక్తునాం కల్పవృక్షాయతారమ్
చింతామణి కామధేను కరుణాసాగరాయతా

శ్రీ పద్మావతీ మాత భక్తుల పాలిట కల్పవృక్షం. భక్తుల అట్రిత చింతామణి భక్తులకు కోరికలు నెరవేర్చే కామధేనువు. ఆ పద్మావతీ దేవి పాద పద్మాలను ఆత్మయించి, విష్ణుసించి, సేవించి మన జీవితాలను ధన్యం కావించుకొండాము.

అలమేలు మంగ చక్కదనాలకు ముత్యాల రత్నాల నీరాజనాలు

మన అంతరంగంలో పద్మావతీదేవిని నిలుపుకొని, పిలుచుకొని, తలచుకొంటూ అంతా పద్మమయమై ఈ జగమంతా దేవీమయమై, పద్మావతీదేవి మయమై మనలను అలరించి అనందపరవశులను చేస్తుంది. దేవి ఆవిర్భవించింది, అవతరించింది పద్మంలో. భూమిలో తెలసిన పారిజాతం పద్మం. రహమినీ, నినీ, పద్మానీపంటి 61 పేరతో పద్మం సంస్కృతంలో వ్యాపకారింప లిటుతోంది. కస్తుచంలో దీన్ని తావలె అని, తమిచంలో తామరై అని, ఇంగ్లంలో లోటస్ అని, సింహాశంలో సెలూర్చంబ్ అని చిలుస్తారు. పద్మాన్ని వృక్షశాస్త్రంలో

నెల్చించియం సెలూర్చంబ్ అని వ్యాపారిస్తారు. స్ఫుర్తికి అందాన్ని, దృష్టికి అనందాంచ్చి అండించేది పద్మం. అందుకే ఆది భూమిలో వెలసిన పారిజాతం. చెరువులు, తటాకాలు, సదులు తాపుపూవులతో, ఆకులతో, లతలతో అలంకరించుకొని ప్రకృతిరమణీయతతో అదసపు సోయగాల్చి కల్పిస్తూంటాయి. పద్మాలు శీతలాన్ని భరించలేవు. ఉష్ణ ప్రదేశాలలో వీని పెరుగుదల హాచ్చు. మనదేశంలోనే కాదు, దక్షిణ ఆసియానుండి ఆస్ట్రేలియా వరం. అన్ని ప్రాంతాలలోను పద్మాలు కలిపిలాడుతూ కనపడతాయి. సౌందర్యానికి ప్రతీంపద్మం. సాప్తమానికి ప్రతిచింటం పద్మం. భారతీయ సంస్కృతికి - పద్మానికి మద్ద అత్మియతాసుంంధరం నెలకొని ఉంది. అవినాభావసుంంధరం పెనవేసికొని ఉంది. బుగ్గేద పుండరీకాన్ని వరిస్తూ గానం చేసింది. అధర్షుఁడేదం మానవ హృదయాన్ని పద్మంతో లేటింది.

పురాణాలలో పద్మ పురాణం ఒక ముఖ్యమైన పురాణం. పురాణాలలో పద్మగంధం పరిషిస్తోంది. పద్మసాందర్భం ప్రకాశిస్తోంది. స్ఫుర్తికి ప్రత్యుత్క్ష భగవానుతైన సూర్యభగవానుని కమలభాంధవుని గా పద్మహస్తుని గా పద్మగర్జుని గా చౌరాణిక సాహిత్యం వర్ణించింది. ప్రాచీన సారస్వతం అధివర్షించింది. శ్రీమహావిష్ణువు పద్మనాభదు. బ్రహ్మదేవుడు పద్మసంభవుడు. వాణి హిరణ్యగర్బుల ఆసనాలు పద్మాసనాలు. శ్రీ మహాలక్ష్మీ ఆసనం వికొసిత పద్మమే! పరమేశ్వరునకు పద్మాలు ప్రీతి పూత్రాలు. శ్రీమహావిష్ణువు చత్రాన్ని దక్షయజ్ఞ ధ్వంసకాలంలో వీరభద్రుడు చక్కిలంవలె భక్తుంచాడు. శ్రీహరి భీమనాథుని వేయ తామరలతో నిత్యం పూజించి చక్రలాభాన్ని పొందాడు. లలితాదేవి, శ్రీహరి సుప్రసన్నలయ్యేది తామరపూవుల పూజతోనే. విష్ణు లితా సహార్స నామాలలో పద్మాల ప్రస్తావన విస్తారంగా గోచరిస్తోంది. శ్రీవేంకటేశసుప్రభాతమ్ లో కూడ పద్మాల ప్రస్తావన గోచరిస్తుంది. ఆకాశ సింధుకమలాని మనోహరాణి భాస్యానుదేఱి వికచాని సరోరుహణి, అనే ప్రయోగాలలో పద్మాలు ప్రాముఖ్యం వహించాయి.

ఇటు పొందూ మతంలోనే కాదు చౌధ్యమతంలో కూడ పద్మం ఉన్నత స్థానం అలంకరించింది. బుద్ధభగవానుడు మహాపద్మంలో పద్మాసనుడై దర్శనమిస్తాడు. అష్టదళపద్మంలోని అష్టదళాలకు ప్రతీకంగా గౌతమబుద్ధుడు అష్టాంగ మార్గాన్ని విశ్వమానవాళికి విష్ణుశాంతి కోసం శాంతి బహుమానంగా అందించాడు. గౌతమబుద్ధుని ప్రధాన శిష్యుతైన బోధిసతుడు చేత ప్రపంచ ప్రభూత్వదయ్యాడు. పద్మసాందర్భం, చౌధ్యమత పరమార్థం పైనా, జపాను, బర్మా, సింహాశ, ఆదిగాగల దేశదేశాలకు వ్యాపించాయి. ఈజిష్వలవారు సూర్యుని హూరస్ అని పిలుస్తారు. 'హూరస్' ప్రతిరోధా ఉదయం పద్మంనుండి బయల్పుడి సాయంత్రం పద్మంలోనికి ప్రవేచించి విశ్రమిస్తాడని వారు విష్ణుసిస్తున్నారు.

భావనా బుధి పురాణాన్ని బట్టి చూస్తే పద్మాలే వప్పనిర్మాణానికి శ్రీకారం చుట్టాయని తెలుస్తోంది. పద్మతంతువుల నుండి దారాన్ని తీసి వప్పాలుగా నిర్మించి దేవతలక్షణానుకలుగా సమర్పించినట్లు భావనాబుధి పురాణం వలన వ్యక్తమవుతోంది. శిల్పికళారంగం పద్మాలంకారాలతో విరాచిలుతోంది. నాచుతో కప్పిన పద్మంవలె నారచీరలు కట్టిన శక్తింతల ఆత్మమహాసం చేస్తోందని కాలిదాసు వర్ణించాడు. విష్ణు సాహిత్యంలో శ్రీవదన సాందర్భం, సేతు సాందర్భం, పద్మంతో పేట్లుబడి వర్షించబడింది. సాహిత్యంలో సాందర్భవతి పద్మవదనగా పద్మాశ్రిగా కనపడతోంది. పద్మాలు పవిత్రతను వ్యక్తపరుస్తాయి. మహాత్ముల హస్తాలను, కరకమలాలు, పద్మపాస్తాలుగా వర్ణిస్తాము. మహాత్ముల పాదాలను

చరణకుమలాలుగా, పాదపద్మాలుగా భావించి పూజిస్తాము.. అత్యున్నత ప్రమాజంకల చిత్రాలకు రజితకుమలం, స్వర్థకుమలం ఉహమామతులుగా లభిస్తున్నాయి. కేంద్ర ప్రభుత్వం విషిష్టమైన సేవలు కావించిన ప్రముఖులను పద్మాల్మీ, పద్మ భూషణ, చిరుదాలతో సత్కరిస్తోంది. యుద్ధమ్యాహాలలో పద్మమ్యాహం ఉకబీ.

యోగ శాస్త్రంలో పద్మానికి ప్రత్యేకమైన స్తానం ఉంది. మానవకరీరంలోని గుదస్తానం మొదలు బ్రహ్మరంధ్ర స్తానం వరకు విస్తరించిన స్తానాలను చక్రాలుగా, కుమలాలుగా వ్యవహారిస్తిరు. అవి ఆధారకుమలం నుండి సహార్థిక కుమలం వరకు విస్తరించినట్లు యోగశాశ్రీం గుర్తించింది. అట్టి ఉక్కొక్కు స్తానాన్ని ఉక్కొక్కు అధిదేవత పాలిస్తుందని యోగ శాస్త్రం విశేషిస్తోంది. ఆధారకుమలంనుండి అజేయ కుమలం వరకు ఆయాకుమలాల యెట్లు అధిరోహిస్తూ సహార్థికుమలాన్ని సమీపించిన మానవుడు యోగస్తిధుడు, పరిపూర్వుడు, జానపూర్వుడుడుగా విజయపవుతాడని యోగ శాస్త్రం ప్రతిబిస్తోంది. యోగాసనాలలో పద్మసనానికి ఒక ప్రత్యేక స్తానం ఉంది. ఆవిధంగా పద్మం యోగ ధర్మంతో సన్నిహిత సంబంధం పెంపొందించుకోంది.

పద్మం దివ్యోపధరం, వాతపీత్ర రోగాలను హరిస్తుంది. కురుపులను, పుండ్లను మాన్యుతుంది. జ్యూరాలను, చర్చ వ్యాధులను నివారిస్తుంది. తామరపువ్యులు, తామరగింజలు, చూర్జం కేసరాలు వానవరణాతి ఆరోగ్యపరిరక్షణకు ఎంతగానో ఉపయోగపడుతున్నాయి. ఆవిధంగా వైద్యరంగంలో పద్మం ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తోంది. తామర ఆరోగ్య కరమైన ఆహారం. పకువులకు పాలిచ్చే పశువులకు పుష్టికరమైన ఆహారం ఏనుగులకు తామరకొలనులో జలలీడలు కావించడం అభిమానపాత్రమైన వినోదం. అదేవిధంగా తామరతూడులు తీనడం కూడా వాటికి ఎంతో ఇష్టం. నిరుపేదలు తామరగడలు తిని కడుపు నింపుకొంటారు. తామర ఆకులు, పువ్యులు, గడ్డలు అమ్ముకొందరు జీవసయూత్ర సాగిస్తారు.

ఈవిధంగా పద్మం వేదాలలో గుర్తింపబడింది. పురాణాలలో ప్రస్తుతింపబడింది. ప్రపంచ సారస్వతంలో ప్రముఖ స్తానం ఆక్రమించింది. ప్రక్కతికి పద్మం ఒకవరం. సూర్యభగవానునితో, త్రిమూర్తులతో, సరస్వతితో, దేవతామూర్తులతో నిత్య సాన్నిహిత్యం సంపాదించుకోంది. సృష్టికర్తతో, సృష్టితో ప్రత్యక్షపంచం పెంపొందించుకోంది. హైందవ మతంతో, హైందవ జీవసంతో, భారతీయ సంస్కృతితో పద్మం బాంధవ్యం యేర్పురచుకోంది. బౌద్ధమతంలో స్తానం సంపాదించుకోంది. పుండ్ల

తెలో వప్ప పరిగ్రహమతో, యోగచాప్తంతో, వైద్య రంగంతో, ఇహారరంగంతో, ఇనజీవనానికి సంబంధించిన అన్ని రంగాలతో విడదీయరాని ఒక సన్మిహాత సంబంధాన్ని కల్పించుకొని పద్మం త్రఖ్యాతమైంది. జాతీయ, అంతరాతీయ పుష్టింగా గుర్తింపు పొందింది. అట్టి మహాపద్మంలో శ్రీపద్మావతి ఉద్ఘావించింది. పద్మావతీదేవి ఏపద్మంలో ఆవతరించిందో, ఆపద్మంలోక హీతం కావిస్తూ లోకానికి సన్మిహాతమైంది. స్నాప్తికి మూలం పద్మం. ఒనతను, ఒగ్గిలు నడిపిస్తూ, పాలిస్తూ, రక్తిస్తూన్నది పద్మంలో ఆవతరించిన పద్మావతీదేవి. నీటిలో పూటిన పద్మం నింగిలోని సూర్యుని చేరాలని ఆరాటపడి, ఆశించి, ప్రయత్నించినట్టి, పుడమిష్టెజ్యోంచిన మానవుడు శ్రీనివాసుని చేరడానికి పద్మావతీదేవి దయకు, అనుగ్రహానికి ప్రయత్నించి కృషిచేయాలనే దివ్య సందేశాన్ని పద్మం అందిస్తోంది. మానవాళికి మౌసప్రథా ధం కావిస్తోంది పద్మం. పద్మ ప్రథా ధంతో పద్మావతీదేవి కృపకు మనం పొత్తులమువుదాం.

“శ్రీరాధి కస్యకకు శ్రీ మహాలక్ష్మికిని
నీరజాలయమునకు నీరాజనం

జలజాక్షి మోమునకు జక్కువక్కచంచులకు
నెలకొన్న కప్పురకు నీరాజనం
అలిచేణితురుమునకు హాస్తకమలములకు
నిలువు మాణిక్యముల నీరాజనం.
చరణము సలయముల సభియరంధోరులకు
నిరతమగుముత్తేల నీరాజనం
అరిదిషఫునంబునకు అతివ నిజనాభికిని
నిరతి నానావర్ణ నీరాజనం.
పగులు శ్రీవేంకటేశ పట్టపురాణియై
నెగడు సతికళలకును నీరాజనం
జగతీ నలమేల్చుంగ చక్కదనములకెల్ల
నిగడు నిజశోభనపు నీరాజనం”

----- అన్నమయ్య

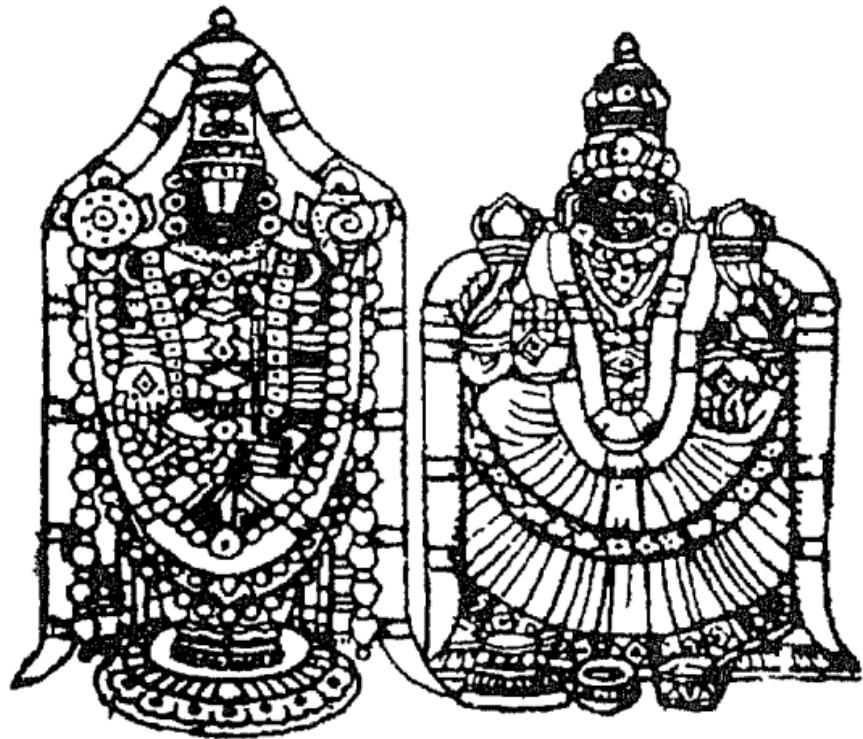
ఆధార గ్రంథాలు

1.	వరాచూపురాణం	శ్రీవ్యాసభగవానుడు
2.	భవిష్యత్తుర పురాణం	"
3.	శ్రీపద్మపురాణం	"
4.	శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యం	తి. తి. దేవసూనముల ప్రచురణ
5.	శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యం	తరిగొండ వెంకమాంబ
6.	History of Tirupati Volumes 1&2	శ్రీ టి. టి. వీరరాఘవాచార్య
7.	The Tirumala Temple	Dr. N. రమేష్న
8.	Tirupathi Sri Venkateswara	శ్రీ సాధు సుఖపూజ్యం
9.	తిరుపతి చరిత్రము	శ్రీమాన్ దీవి రంగనాథాచార్యులు
10.	శ్రీనివాస మంగాపురం మరియు మన ఆలయాల చరిత్ర	శ్రీగోపీ కృష్ణ
11.	అన్నమాచార్య చరిత్ర పీటిక	శ్రీవేటూరి ప్రథాకర శాస్త్రి
12.	అన్నమయ్య శ్రీంగార సంకీర్తనలు 4నుండి 13 వరకు	తి.తి. దే. ప్రచురణములు
13.	తాళ్ళపొక కవుల కృతులు వివిధ సాహితీ ప్రక్రియలు	డాక్టర్ వేటూరి ఆనందమూర్తి
14.	ఆంధ్ర వాగేయకార చరిత్రము	శ్రీ బాలాంత్రపు రజనీకాంతరావు
15.	సప్తగిరి నవంబరు 76 సంచికలోని శ్రీ వంగీపురపు రంగస్థామయ్యర్ రచన	
16.	సప్తగిరి సంచికలు మే 76 సంచిక శ్రీ కల్యాణ వేంకటేశ్వరాలయం నారాయణ వనం అనే వ్యాసం	
17.	Sri Venkateswara	Sri. P. Sitapathi IAS
18.	History of Tirumala Balaji Venkateswara	Sri T. Krishnaswamy
19.	T.T.D. Inscriptions & 8 Volumes	Tiruchanoor

శ్రీపద్మావతీ వైభవమ్

---

20. శ్రీఅన్నమాచార్య సారస్వత
కళారాధనము - సప్తగిరిలో వ్యాసములు శ్రీకామిశెట్టి శ్రీనివాసులు శెట్టి
21. 1980 నుండి 1995 వరకు సప్తగిరిలో
శ్రీపద్మావతిషై ప్రచరితమై వ్యాసాలు
22. శ్రీనివాసవైభవమ్ 1,2,3భాగాలు వెలమకస్త్రి శ్రీరామమూర్తి
23. శ్రీ వేంకటేశ్వర వైభవమ్ శ్రీ పండిత వేదాంతం
ఉగ్నాన్మాధాచార్యులు
23. 16-5-1985 నాటి అంధ్రప్రభ దినప్రతికలో
చిన్నారికి దేవునితో పెళ్ళి అనే రచన

రచయిత పరిచయం

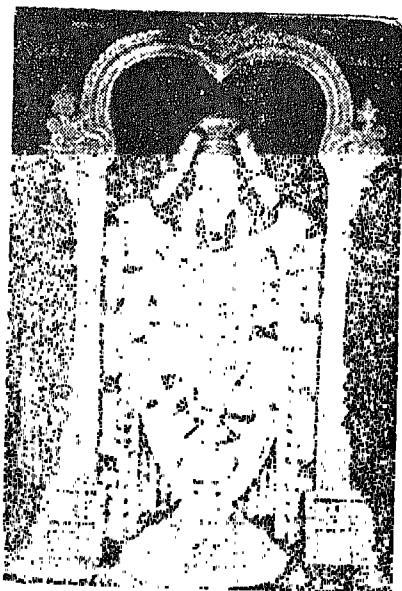
“క్షేత్ర సాహితీ నవ వైతాళిక” “క్షేత్ర చరిత్రోద్ధారక”

శ్రీ వెలమక్కన్న తీరామముర్తి బి.వి.బి.ఎస్.డి.,

	రిటైర్డ్ ప్రౌష్ణులు వొడ్జుస్ట్రు
తల్లిదండ్రులు	: శ్రీమతి సుబ్బలక్ష్మి శ్రీ వెంకట్రామయ్య
జననం	: 14-7-1932 జ్యుష్టాలం: పిరాపురం,
విద్యాభ్యాసం	: పిరాపురం రాజూ ప్రౌష్ణులు, పి.ఆర్.కణ్ణాల, కాలినాద. ప్రభుత్వ చోధనాభ్యాసన కళాశాల, రాజవంటి.
ప్రైరణ	: శ్రీనివాసుని దివ్య ఆదేశం ప్రైరణ 23-5-1958 బ్రావ్యముహూర్తంలో లభించగా క్షేత్ర సాహిత్య స్థాజనకు అంకురార్పణ జరిగింది. 1958 లో క్షేత్రసాహితి (క్షేత్రసాహిత్య చరిత్రల ప్రచురణ సంఘం) స్థాపింపబడింది. క్షేత్ర సాహిత్య వ్యవస్థాపకులు అధ్యక్షులుగా క్షేత్ర సాహిత్య స్పృష్టి, ప్రచురణ, ఉచితంగా భక్తులకు వితరణ కావిస్తున్నారు.
ప్రవృత్తి	: కలంద్వారా, గళం ద్వారా భక్తిప్రచారం, క్షేత్ర సాహిత్య స్పృష్టి, ప్రచురణం, ప్రచారం. ఆంధ్రప్రదేశంలోని ఆన్ని ప్రధాన దేవాలయాలలో ధార్మిక ప్రసంగాలు చేసారు.
రచనలు	: (1) క్షేత్ర త్రయం (2) గొత్తమీ క్షేత్రాలు (3) కృష్ణాపుష్టిరం (4) ముకుందమాల (5) ఆంధ్ర క్షేత్రాలు (6) పీఠకాపుర క్షేత్రం (7) అస్తువర క్షేత్రం (8) ద్వారకా తిరుమల క్షేత్రం (9) కోటిఫలి క్షేత్రం (10) మందపల్లి క్షేత్రం (11) కన్డకాపరమేశ్వరీ క్షేత్రం (12) భీమవరం సామేష్వర్యీతం (13) క్షీరారామ క్షేత్రం (14) కొప్పలింగేశ్వర క్షేత్రం (15) కలియగ కల్పవల్కం సుందరకాండ

- (16) శ్రీషిరిడి సాయి చరిత్ర (పారాయణ గ్రంథము)
 (17) కృష్ణిక తపస్సి - కీ.చె. గోట్టేటి జోగిరాజు పంతులు
 జీవిత చరిత్ర (18) శ్రీనివాసుని చరితోధన
 గ్రంధాలు శ్రీవేంకటేశ సుప్రభాతమ్ (19) పూలదోషిం
 (20) శ్రీనివాసకల్యాణము (21) తిరుపతి శ్శైతం
 (22) అన్నమయ్య (చారిత్రక నాటకము) (23) శ్రీ వైభవమ్ మెదటి భాగము సుప్రభాత, పూజా తీర్మానము
 సంపుటము (24) శ్రీనివాస వైభవమ్ 2వ భాగము కుంటాలు
 వైభవమ్ సంపుటము (25) శ్రీనివాస వైభవమ్ 3వ భాగము
 కల్యాణ భక్త వైభవ సంపుటము (26) శ్రీవిజయదుర్గ
 వైభవమ్ (27) స్వప్తకమలం (శ్రీ ఎస్. లి.పి.బి.క.)
 సత్యనారాయణరావు జీవితచరిత్ర) (28) పద్మావతి
 వైభవమ్

- అముద్రితములు : శ్రీదక్కారామ శ్శైతం, భజగోవిందమ్, షిరిడి సాయి నామ
 వ్యాఖ్యానం సూక్తిముక్తావళి సంపుటం.
 ఊందిన పురస్కారాలు : 1995 విజయదశమి నాడు శ్రీవిజయదుర్గ పీరంలో
 కనకాభిషేక సంస్కరం, 26-3-2001 ఉగాదికి
 వెదురుపాక విజయదుర్గ పీరంచే ఉగాది సాహిత్య
 పురస్కారం. శ్రీమాడుగుల నాగపుత్రి శర్ప, డాకర్
 కె.విశ్వనాథ, (చిత్ర దర్శకులు) ప్రభృతుల చే స్వీర్క కమలం
 ఆవిష్కరణ సమయంలో 19-1-2002 న ఘన్ సన్మానం.
 ఐర్యమౌస్తున్న పదవి : వెదురుపాక శ్రీవిజయదుర్గ పీరం ఆస్తాన కవి.
 డిస్క్యూట కృషి : భగవాన్ శ్రీ రమణ మహారి జీవితంపై తత్త్వంపై
 పరిశోధన. జీవిత చరిత్ర రచన
 చిరునామా : శ్రీ వెలమకన్ని శ్రీరామమూర్తి
 శ్రీమారి వాసము
 లలితా నగర్,
 రామవంద్రపురము - 533 255
 ఫోన్: 08857 (914) 43353

శ్రీ నివాస పత్రాలు

THIS BOOK SPEAKS OF ITSELF

శ్రీ నివాస దాసుడు

రచయిత